

Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETARI ECONOMICE

REDUCEREA
COSTURILOR
PE UNITATEA
DE PRODUS

Științele Teh. Economice - Deva
SALA DE LECTURA

*La invitația tovarășului Nicolae Ceaușescu,
sub semnul dorinței comune de dezvoltare
a relațiilor prietenești și a colaborării româno-libiene*

**VIZITA OFICIALĂ DE PRIETENIE
A COLONELULUI MOAMMER EL GEDDAFI
CONDUCĂTORUL MARI REVOLUȚII DE LA 1 SEPTEMBRIE
AL JAMAHIRIEI ARABE LIBIENE POPULARE SOCIALISTE**

ÎNDEPLINIREA RITMICĂ A PLANULUI PRODUȘIEI FIZICE ȘI NETE

OBIECTIV IMPORTANT al actualei etape, realizarea ritmică, integrală și cu eficiență sporită a prevederilor de plan impune, din partea tuturor întreprinderilor și centralelor economice, intensificarea eforturilor creative pentru găsirea unor soluții eficiente de valorificare a rezervele existente. Aceasta asigură, la nivelul economiei naționale, îndeplinirea, în structura aprobată, și de calitate superioară, a întregii game de produse și sortimente solicitate de beneficiarii interni și externi, sporirea mai accentuată a valorii nou create și satisfacerea, pe această bază, în grad sporit a cerințelor tot mai diversificate ale consumului social.

De aceea esențial este ca, în perioada de timp rămasă pînă la sfîrșitul anului, pe baza rezultatelor bune obținute și a experienței acumulate, să se asigure un nivel maxim de valorificare a resurselor materiale și umane disponibile în vederea sporirii cantitative și calitative a producției fizice și nete, pe baza creșterii productivității muncii și lărgirii posibilităților de export, cu implicații directe asupra rezultatelor economice obținute. Din acest punct de vedere este necesară, în primul rînd, asigurarea unei programări și sincronizări perfecte a producției — de la aprovizionarea tehnico-materială și pînă la livrarea produselor —, care să permită o valorificare superioară a muncii productive, folosirea rațio-

nală, ritmică a tuturor capacităților de producție, respectarea strictă a disciplinei tehnologice, încadrarea în exigențele de calitate ale fiecărui produs, reducerea mai accentuată a consumurilor materiale și energetice, a cheltuielilor de producție și, în final, obținerea unei eficiențe economice maxime.

În acest scop se impune, din partea tuturor factorilor implicați în procesul decizional, intensificarea eforturilor pentru aplicarea mai operativă în procesul de producție a acelor măsuri tehnico-economice care să asigure creșterea calitativă a întregii activități productive. Se impune, astfel, sporirea preocupărilor pentru creșterea productivității muncii prin mai bune organizare a fabricației, folosirea judicioasă a potențialului tehnic și uman, asigurarea unei aprovizionări ritmice, operative, implementarea mai rapidă a progresului tehnic, întărirea ordinii și disciplinei, astfel încît fiecare zi să fie folosită cu rezultate maxime pentru producție. În acest context se înscriu și eforturile întreprinse de colectivul de oameni ai muncii de la Întreprinderea de confecții și tricotaje București pe linia îndeplinirii ritmice, lună de lună, a prevenirilor de plan și a angajamentelor asumate în întrecerea socialistă pe 1981, sporirii valorii nou create și maximizării eficienței economice.

Parametri ai corelației prevederi-realizări

ANALIZA ACTIVITĂȚII ECONOMICE a întreprinderii, pe primele 8 luni din acest an, reliefează faptul că prevederile de plan la principalii indicatori au fost realizate și chiar depășite. Astfel, producția netă a fost îndeplinită în proporție de 101,8 la sută, producția marfă 100,2 la sută, productivitatea muncii 101,6 la sută, cheltuielile materiale 99,9 la sută etc. Merită relevat faptul că realizările consemnate au fost obținute în condițiile în care prevederile de plan la producția fizică au fost depășite la toate cele trei mari categorii de produse (tricotaje 101,5 la sută, țesături 107,6 la sută, confecții textile 100,2 la sută), ceea ce a permis de altfel onorarea contractelor economice la termenele fixate, atât cantitativ, cît și calitativ.

În ansamblu, realizările de pînă acum sînt legate, în primul rînd, de amplificarea unui factor important al desfășurării proceselor economice și anume **adîncirea flexibilității și adaptabilității producției la cerințele beneficiarilor interni și externi, în condiții de eficiență economică ridicată.** Aceasta a fost posibilă, înainte de toate, prin intensificarea colaborării cu întreprinderile similare din țară și străinătate, precum și cu institutele de cercetări și proiectări în domeniul produselor textile, în vederea cunoașterii tendințelor

privind dezvoltarea producției de confecții și tricotaje, modificările în structura cererii beneficiarilor și schimbările în evoluția modei, în scopul asigurării unor produse de modă și sortimente noi, cu caracteristici de culoare, finete și funcționalitate calitativ superioare. Totodată, pe baza adîncirii acestei colaborări și cooperări în producție și cercetare s-a asigurat o prospectare mai atentă a pieței, și au fost întocmite studii și analize tehnico-economice orientate în principal pe creșterea calității și competitivității produselor realizate. În prezent, de exemplu, peste 75 la sută din producție o reprezintă produsele noi modernizate (în mare parte rod al activității proprii de cercetare), concretizate în sortimente din contexturi și țesături moderne, în pas cu cele mai noi cerințe ale modei actuale și cele mai înalte exigențe din punct de vedere estetic și calitativ (ex. compleuri bărbați de vară necăptușite, pentru bărbați, jachete și înlocuitori de paltoane pentru femei etc.) și care, prin valoarea creativă și tehnică încorporată și complexitatea execuției, au asigurat sporuri de aproximativ 8 la sută ale productivității muncii și producției nete.

Un rol hotărîtor l-a avut și **pregătirea corespunzătoare a producției acestui an,** începută încă din 1980, urmărirea sistematică a realizării obiectivelor fiecărei etape, de la nominalizarea producției la onorarea comenzilor beneficiarilor. Aceasta a permis obținerea unei structuri stabile a producției și realizarea ritmică a planului fizic, asigurarea

unei aprovizionări corespunzătoare cu materiile prime necesare, paralel cu stabilirea anticipată a nivelului de realizare a producției nete și celorlalți indicatori valorici (cheltuieli materiale, productivitatea muncii, beneficiul etc.). Urmărirea strictă a realizării producției pe sortimente și evidențierea cheltuielilor pe produs a condus la obținerea de economii, de exemplu, la total cheltuieli de producție de 3 lei la 1000 lei producție marfă, paralel cu suplimentarea și diversificarea loturilor de produse specifice sezonului de toamnă solicitate, în prezent, atât la intern cît și la export.

Un factor hotărîtor — creșterea productivității muncii

SPECIFIC ACTIVITĂȚII industriei confecțiilor și tricotajelor, creșterea gradului de adaptabilitate la cerințele pieței se realizează în strînsă legătură cu sporirea productivității muncii, factor hotărîtor al asigurării unei diversități necesar-obiective a valorilor de întrebuintare, maximizării producției nete și creșterii competitivității produselor realizate, căreia i se subordonează ample programe speciale cu obiective precise și atribuții clare pentru colectivele de organizare a acestei activități. Rolul decisiv al productivității muncii în activitatea întreprinderii este ilustrat și de faptul că din sporul producției nete de 101,8 la sută, peste 60 la sută se datorează sporirii rodniciei muncii, în con-

dițiile în care creșterea realizată față de 1980 este de 103 la sută.

Analiza factorială reliefează faptul că în dinamica ei productivitatea muncii a fost influențată de o suită triplă de factori :

1. **Promovarea largă a cercetării științifice și ingineriei tehnologice pentru asimilarea și introducerea de tehnologii noi, modernizarea celor existente.** Din acest punct de vedere activitatea întreprinderii este puternic integrată, existând o simbioză perfectă între cercetare-proiectare și producție. De exemplu, analiza efectuată de colectivul atelierului de cercetare, pe baza utilizării tehnicilor moderne ale studiului muncii (graficul celor „două miini“, metoda gamelor fictive etc.) a condus la elaborarea unor tehnologii tipizate la produsele cu pondere mare în activitatea întreprinderii (pantaloni, sacouri și cămăși pentru bărbați, rochii pentru femei, impermeabile etc.), prin raționalizarea metodelor de execuție a fiecărei operații tehnologice, ceea ce a permis, pe lângă folosirea mai bună a timpului de lucru, și creșterea productivității muncii cu 12—30 la sută, în funcție de produs (cămăși bărbați 30 la sută, sacouri bărbați 12 la sută, pantaloni bărbați 18 la sută etc.).

2. **Îmbunătățirea factorului „organizare“, ca o condiție importantă a sporirii rodniciei muncii, creșterii valorii nou create și realizării prevederilor fizice de plan.** În acest sens întreprinderea are deja o anumită experiență, concretizată în introducerea și generalizarea unor noi sisteme de organizare a proceselor de producție, specifice acestei ramuri de activitate. Este vorba, în

primul rând, de implementarea unor sisteme mixte de organizare a producției (prin combinarea sistemului de linie tehnologică cu sistemul „PROD“), pe baza dirijării corespunzătoare a zonei de prefabricare a reperelor și subansamblelor, ceea ce asigură o înaltă adaptabilitate la execuția diverselor sortimente cu complexități foarte mari (de exemplu, pantalonii și veste pentru bărbați), trecerea rapidă de la un sortiment la altul, concomitent cu sporirea cu 4—7 la sută a productivității muncii și cu 1—2 la sută a producției fizice.

3. **Lărgirea poliservirii, pe baza adâncirii policalificării, ca formă principală de creștere a îndemnării lucrătorilor și de sporire a productivității muncii.** Pe baza studiilor și analizelor întreprinse s-a asigurat utilizarea rațională a timpului de lucru și a forței de muncă la anumite tipuri de mașini (de executat butoniere, cusut nasturi etc.), unde lucrul la 2—4 mașini a permis creșterea cu 100 la sută a productivității muncii la operațiile respective. În acest cadru, prin creșterea calificării și îndemnării lucrătorilor prin organizarea, pe baza planurilor anuale, a unor forme variate, de creștere a pregătirii profesionale — de la calificarea la locul de muncă, la cursuri de perfecționare și policalificare (60 la sută din personalul muncitor cunoaște cel puțin 5 operații de bază) s-a realizat o adaptare în măsură tot mai mare a forței de muncă la noile mașini și utilaje cu care este dotată întreprinderea, precum și creșterea cu circa 5 la sută a productivității muncii.

Priorități în valorificarea integrală a resurselor disponibile

CU TOATE EFORTURILE depuse pe linia valorificării integrale a rezervelor interne, sporirii mai rapide a productivității muncii și implicit a nivelului de realizare a planului fizic și valoric, rezultatele obținute nu oglindesc în întregime posibilitățile mari de care dispune întreprinderea, datorită existenței unor neajunsuri pe filiera organizării și desfășurării proceselor de producție, care, înlăturate la vreme, ar fi asigurat sporuri și mai mari la toți indicatorii de eficiență. Localizate la nivelul secțiilor de producție aceste rezerve se referă, în principal, la :

- **nerespectarea în unele cazuri a disciplinei tehnologice** (în special la minuire), ceea ce a condus la diminuarea calității unor produse executate, creșterea procentului de rețușuri și la o diminuare cu aproximativ 4 la sută a productivității muncii ;
- **existența unor stagnări ale procesului de producție**, datorate fie reparațiilor accidentale, fie lipsei de sincronizare, în unele situații, între diferitele faze ale procesului tehnologic ;
- **fluctuația mare de personal**, cu implicații directe asupra calificării forței de muncă, stabilității acesteia, nivelului productivității muncii și calității produselor ;
- **deficiențe în aprovizionarea ritmică**, continuă a secțiilor de fabricație

Corneliu BĂRNEA

(Continuare în pag. 14)

Realizări de prestigiu ale creației tehnice românești

Mașina de strunjit și filetat mufe

CREAȚIE a Institutului de cercetare și proiectare mașini-unelte și agregate Titan, mașina de strunjit și filetat mufe este prima dintr-o serie de câteva mașini destinate prelucrării integrale a mufelor pentru industria petrolieră, din gama de dimensiuni 2 3/8" — 5 1/2". Acest utilaj complex este compus, în principal, dintr-un dispozitiv de transfer rotativ cu 3 unități de lucru și un post de încărcare-descărcare a pieselor. Ciclul de uzinare (fabricație) este complet automat. La o rotație a dispozitivului de transfer se scoate o piesă prelucrată integral la ambele capete, și se introduce o altă piesă brută în vederea prelucrării.

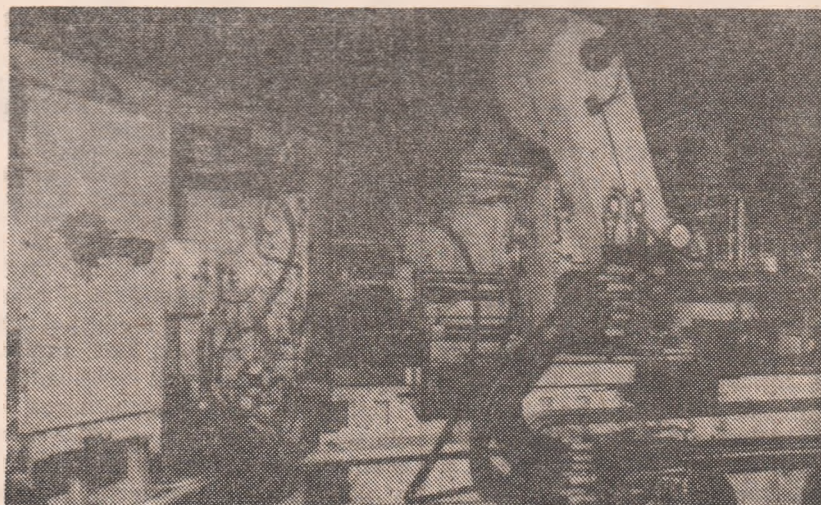
Soluțiile tehnice-constructive adoptate conferă mașinii o mare rigiditate, caracteristică impusă de solicitările mari la care este supusă în timpul exploatarei, pentru asigurarea căreia s-au aplicat soluții constructive noi în ce privește dispozitivul de transfer automat al pieselor dintr-un post în altul, ci și în ceea ce privește construcția dispozitivului de bazare și fixare a pieselor (mufelor) ce se prelucrează. În legătură cu aceasta este de menționat faptul că cele 3 unități echipate cu 23 de scule așchietoare, execută simultan operații de strunjire cilindrică, frontală, conică și filetare asupra pieselor, cu viteze de așchiere între 200—250 m/min. și de avans între 300—375 mm/min. Pentru realizarea în condiții bune a acestor regimuri dure de așchiere, mașina dispune de o instalație de răcire sub presiune care, în afară de

ungerea și răcirea sculelor și pieselor, contribuie la fărâmițarea așchiilor și eliminarea lor ușoară. Utilajul este acționat electrohidraulic și echipat cu 2 instalații automate de ungere proprie cu ulei și vaselină care îi asigură o funcționare continuă în regim de 3 schimburi.

O caracteristică modernă a mașinii este aceea că toți parametrii geometrii

ai pieselor prelucrate sînt reglabili, ceea ce conferă mașinii o mare elasticitate în exploatare. De asemenea, schimbarea mașinii de la prelucrarea mufelor de o anumită dimensiune la alta, se face prin operații simple de reglaj. În aceste condiții productivitatea mașinii este cu 250% mai mare față de mașinile similare de prelucrat mufe importate existente în țara noastră, atingînd o producție de 60 de piese pe oră și înlocuind astfel 5—8 mașini clasice pentru prelucrat mufe.

I. C.

Mașina de filetat mufe (detaliu)

Reducerea costurilor de producție — resursă majoră a sporirii eficienței

ÎN CADRUL GENERAL al concentrării preocupărilor în întreaga economie pentru accentuarea factorilor intensivi ai dezvoltării, reducerea costurilor de producție și a cheltuielilor materiale pe unitatea de produs ocupă un rol esențial, fiind menită să impulsioneze creșterea venitului net al societății, dirijarea resurselor materiale și de muncă astfel economisite în diferitele domenii pentru satisfacerea superioară a cererii sociale raționale de consum.

Iată de ce, reducerii costurilor de producție și a cheltuielilor materiale trebuie să i se acorde mai multă atenție, atât în perspectiva imediată cât și în cea mai îndepărtată, prin intensificarea eforturilor creative și de organizare îndreptate în vederea: ● creșterii nivelului de valorificare a materiilor prime și energiei, ● sporirii gradului de recuperare a resurselor refolosibile, ● dimensionării riguroase, științifice fundamentate a normelor de consum, ● reducerii consumurilor în procesul de proiectare și execuție a produselor, ● creșterii calificării cadrelor ș.a. Cât de importantă este această activitate rezultă din faptul că dacă în anul 1980 reducerea cu 1% a costurilor totale în industria republicană reprezenta 5,7 mld. lei, la nivelul anului 1985, un procent de reducere va reprezenta 7,7 mld. lei.

Dimensiuni actuale ale acțiunii de diminuare a cheltuielilor de fabricație

O ANALIZĂ DE ANSAMBLU relevă faptul că, în primul an al actualului cincinal, acțiunea de economisire a muncii sociale în general și de reducere a costurilor și a cheltuielilor materiale. în special, s-a desfășurat în condiții mai bune, obținându-se în numeroase sectoare de activitate, centrale industriale și întreprinderi rezultate superioare atât în dinamică cât și față de plan. Astfel, întreprinderile aparținând Ministerului Industriei Construcțiilor de Mașini, Ministerului Industriei Chimice, Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare și-au îndeplinit sarcinile planificate în această perioadă pe ansamblu, iar în ceea ce privește materialele s-au obținut și economii suplimentare față de plan. Pe industria republicană aceste economii suplimentare se cifrează, în perioada care a trecut din acest an, la 1 105 mil. lei.

În dinamică s-au înregistrat reduceri de costuri totale și materiale la o gamă însemnată de produse, cu consecințe pozitive asupra competitivității produselor respective, asupra rentabilității acestora. Iată, exemplificativ, evoluția reducerii costurilor unor produse în pe-

rioda 1977—1980, când a acționat același nivel de prețuri de producție (re-așezate la 1 ianuarie 1977) (tabelul nr. 1).

Așa cum rezultă din datele prezentate, în economie s-au înregistrat reduceri — uneori importante — față de nivelul costurilor pe produs din anul 1977; dacă, spre exemplu, la pielea artificială, unde capacitatea nouă intrată în funcțiune trebuia să-și atingă parametrii tehnico-economici a influențat costurile în anul 1978, dar a condus la reduceri în anii următori, la celelalte produse prezentate în tabel activitatea de reducere a costurilor s-a concretizat în rezultate superioare spre anii finali ai cincinalului.

Noile prețuri de producție și livrare actualizate, introduse la 1 ianuarie 1981, au creat condiții corespunzătoare pentru aplicarea noului mecanism economic și financiar în toate ramurile economiei, dar mai ales în industria extractivă unde, datorită condițiilor specifice de exploatare, prețurile de producție și de livrare deveniseră cu totul necorespunzătoare. De altfel, se constată că, acolo unde preocuparea pentru reducerea costurilor de producție și a cheltuielilor materiale s-a manifestat la un nivel corespunzător și rezultatele obținute au fost și sint pe măsura acestora.

În principal, eforturile desfășurate s-au axat pe: **îndeplinirea volumului și structurii fizice a producției marfă conform prevederilor planului, realizarea sarcinilor de creștere a valorificării materiilor prime și materialelor, îndeplinirea obiectivelor fixate în domeniul creșterii productivității muncii, atragerea într-o mai mare măsură a unor soluții tehnice și tehnologice moderne, originale în activitatea de reducere a costurilor.** În același timp însă este de subliniat și faptul că în unele întreprinderi și centrale activitatea de reducere a costurilor nu s-a ridicat la nivelul exigențelor și posibilităților, rezultatele fiind și ele necorespunzătoare. Astfel, în cadrul Întreprinderii de elemente de automatizare București, la „Electroceramica” — Turda, la Întreprinderea de autoturisme din Pitești, Întreprinderea mecanică din Piatra Neamț, Întreprinderea constructoare de mașini Reșița, Întreprinderea de scule Rîșnov, la „Unirea” din Cluj-Napoca, Șantierul naval din Galați etc., au fost depășite costurile de producție planificate în prima jumătate a acestui an, ceea ce a grevat venitul net al statului și a afectat procesele economisirii muncii sociale.

Factorii care au condus în perioada menționată la apariția și menținerea unui decalaj între prevederile de plan și realizările obținute și-au datorat existența unui complex de cauze, printre care la loc de frunte se situează: **neurmărirea corespunzătoare a materializării programelor de măsuri; lipsa unor analize sistematice a costurilor; antrenarea mai scăzută a sectoarelor tehnice în activitatea de reducere a consumurilor de muncă pe unitatea de produs.**

Ne aflăm într-o etapă când problema reducerii costurilor de producție nu poate fi abordată numai pe „câi tradiționale” și de sectoarele de evidență ale contabilului șef; după părerea noastră, **o contribuție sporită față de prezent trebuie să aducă noile soluții tehnice și tehnologice.** Și aceasta, deoarece actualmente multe nerealizări ale costurilor planificate se datoresc și faptului că unele cadre tehnice de conducere a întreprinderilor, în abordarea problematicii specifice, trimit mereu problema spre „rezolvare” sectoarelor de evidență, respectiv contabililor șefi, cu toate că 95% din cheltuielile din întreprinderi sint decise de sectoarele tehnice și de producție. Mai mult decît atât. În unele situații, obiectivele din planul tehnic nu au fost în toate prevederile lor organice legate de activitatea de reducere a costurilor de producție fiind practic dese situațiile cînd nu se caută cu insistență un răspuns la întrebarea „ce volum de economii ați adus prin materializarea obiectivelor din planul tehnic?”, situație întilnită și

Tabelul nr. 1

Evoluții ale costurilor unor produse în perioada 1977—1980
indici în bază 1977 = 100

Produsul	U.M.	1978	1979	1980
Vagoane pentru transport călători pentru linii magistrale	buc.	- 9,1	-19,0	-18,5
Strunguri carusel	buc.	+ 5,5	+ 2,6	- 3,6
Piele artificială	t	+17,3	- 3,0	- 5,9
Țesături din fire bumbac și tip bumbac	1 000 lei prod. marfă	+ 1,8	- 4,8	- 5,8
Amoniac de sinteză	t	-14,8	- 2,2	-21,7
Negru de fum	t	-12,2	- 6,1	- 4,8
Anvelope radiale	buc.	- 4,8	- 7,1	- 7,3

la unele unități mari, ca spre exemplu: Combinatul siderurgic de la Galați, Uzina de tractoare din Brașov, Uzina de vagoane din Drobeta Tr. Severin etc.

În acest context, sîntem de părere că din volumul de economii planificate pe uzină, cea mai mare parte trebuie să revină în mod concret ca sarcină de serviciu sectoarelor tehnice și tehnologice. Activitatea de reducere a costurilor și a cheltuielilor materiale pe unitatea de produs într-o unitate economică nu poate fi desfășurată la „general” sau prin calcule globale făcute în sectoarele contabilului-șef, ci în mod concret pe baza programelor de măsuri instituționalizate ca documente ale planului național unic încă din anul 1974. Or, în practică, se mai observă situații cînd programele de măsuri privind reducerea costurilor și cheltuielilor materiale sînt elaborate în mod formal, nu fac joncțiunea cu celelalte programe privind creșterea productivității muncii, reducerea normelor de consum, îmbunătățirea calității produselor etc., aportul planului tehnic nu este evaluat, nu sînt stabilite termene intermediare și responsabilități concrete, iar urmărirea materializării acestor măsuri — problemă deosebit de importantă — nu s-a ridicat la nivelul exigențelor. Astfel de situații se întîlnesc în unele unități din industria chimică, industria materialelor de construcții, industria constructoare de mașini.

De aceea, în continuare, reducerea sistematică a costurilor constituie un domeniu care se cere abordat cu mai multă responsabilitate de către factorii de răspundere din întreprinderi și centrale, conducerea prin costuri fiind un comandament major al întregii etape a cincinalului actual. Analiza critică a structurii costurilor de producție pe elemente de cheltuieli și articole de calculație, studiul exhaustiv al rezervelor interne din secții și ateliere, blocarea tuturor cauzelor de pierderi și risipă și, mai ales, ingeniozitatea tehnică trebuie să constituie suportul elaborării măsurilor de reducere a costurilor și cheltuielilor materiale pe unitatea de produs, iar ridicarea deciziei în procesele tehnico-economice, la nivelul exigențelor conceputului de eficiență economică, constituie garanția materializării măsurilor înscrise în programe.

Obiective și acțiuni pentru obținerea unor rezultate superioare

ȚINÎND SEAMA de dezvoltarea complexă și susținută a producției materiale, în lumina sarcinilor înscrise în planul anual și cincinal actual, de amplul program de investiții ce promovează sistematic cele mai noi cuceriri ale progresului tehnic în economia națională, de necesitatea economisirii pe toate căile a muncii sociale, în perioada care a mai rămas din acest an și în continuare, tuturor unităților din economie le revin sarcini majore sub aspectul mobilizării rezervelor în vederea reducerii și mai accentuate a costurilor și a cheltuielilor materiale. La nivelul întregului cincinal actual, pe această cale urmează a se obține un volum de economii de circa 260 mld. lei, din care peste 200 mld. lei în industria republicană. Practic, aceasta înseamnă că, în industria republicană, costurile totale la

1 000 lei producție marfă urmează a fi reduse cu 8,2% în anul 1985 față de 1980, iar costurile materiale cu 6,3%. În cadrul acestui efort partea esențială revine industriei prelucrătoare precum și ramurilor intermediare — industria chimică, industria siderurgică etc. (vezi tabelul nr. 2).

actuală. În acest cadru, în fiecare unitate economică, se impune efectuarea unui studiu critic, atent al modului cum au acționat factorii ce determină nivelul costurilor în anul 1981, selectarea celor cu acțiune specifică în anul 1982 și elaborarea programelor concrete de măsuri, în lumina acestor factori spe-

Tabelul nr. 2

Reducerea cheltuielilor totale și materiale de producție în actualul cincinal 1985-1980 (în procente)

Unități aparținînd	Diminuări ale costurilor la 1 000 lei producție marfă	
	totale	materiale
Ministerului Industriei Metalurgice	7,0	5,9
Industria Construcțiilor de Mașini	14,5	12,4
Ministerului Industriei Chimice	10,2	8,4
Ministerului Economiei Forestiere și Materialelor de Construcții	9,2	6,4
Ministerului Industriei Ușoare	11,1	11,2

Din multitudinea factorilor a căror acțiune se impune intensificată în acest scop se cere prioritar avută în vedere: ● **ridicarea continuă a gradului de valorificare a materiilor prime, materialelor și purtătorilor de energie** prin prelucrarea superioară a metalului, lemnului, maselor plastice și altor materii prime și materiale de bază, precum și folosirea riguroasă a combustibililor și energiei electrice; ● **creșterea considerabilă a gradului de recuperare a materiilor prime și materialelor refolosibile** pentru a acoperi în măsură cât mai mare consumul intern productiv, a economisi resursele naturale ale țării și a reduce importurile; ● **sporirea substanțială a producției și a venitului net ce se vor obține la 1 000 lei fonduri fixe**, prin utilizarea intensivă a mașinilor, utilajelor și instalațiilor, încărcarea completă a spațiilor productive, creșterea coeficientului de schimburi; ● **întărirea regimului de economii în toate unitățile productive** prin lărgirea și perfecționarea sistemului de norme și normative de cheltuieli, precum și **lichidarea pierderilor de orice fel pe întreprinderi și produse**, prin înlăturarea neajunsurilor care se mai manifestă în activitatea unor unități economice.

Reazumul material al realizării prevederilor trebuie să-l constituie, pe lângă materializarea la termene a programului de investiții fixat pentru perioada 1981—1985, amplificarea eforturilor proprii în toate unitățile pentru creșterea gradului de valorificare a materiilor prime și materialelor (peste 30% în industrie), obținerii a aproape 84% din sporul venitului național prin creșterea productivității sociale a muncii și a unui ritm mediu anual de creștere a productivității muncii vii de 7% în industrie, 5,4% în construcții-montaj etc., factori intensivi ce determină, la rîndul lor, reducerea nivelului costurilor pe unitatea de produs.

Desigur, aceste obiective macroeconomice pot fi îndeplinite numai în condițiile în care în fiecare unitate, secție și atelier, în fiecare loc de muncă, sarcinile respective sînt defalcate și urmările corespunzător, iar activitatea pentru materializarea lor se desfășoară la nivelul exigențelor cerute de etapa

actuală. Ne referim în mod deosebit la diferite soluții tehnice și tehnologice întreprinse în anii precedenți, care nu și-au manifestat efectul economic imediat, dar care contribuie la economisirea muncii sociale. Miile de capacități noi intrate în funcțiune în ultimii ani ai cincinalului precedent trebuie să-și atingă în totalitate, în termen cît mai scurt, parametrii tehnico-economici și să dea rezultatele scontate, și de aici necesitatea ca în aceste noi capacități programele de măsuri, în domeniul reducerii costurilor, să ia în considerare soluțiile ce pot conduce la realizarea aportului scontat în documentațiile tehnice, care au stat la baza aprobării investițiilor respective.

Elaborînd măsurile pentru reducerea în continuare a costurilor, nu trebuie neglijate și cele cu efect de perspectivă, avînd în vedere amploarea sarcinilor cu care ne confruntăm în acest cincinal. În acest sens s-ar impune o mobilizare pe baze mai largi a soluțiilor tehnice și tehnologice, pornind de la proiectare și calitatea acestora și pînă la optimizarea loturilor de fabricație, a transporturilor interne, care în unele uzine grevează, cu sume importante, costurile, a promovării unui riguros regim de economii. Joncțiunea dintre sectoarele tehnice și economice va trebui realizată mult mai bine decît în trecut, pentru ca aceste sarcini importante să poată fi aduse la îndeplinire prin eforturi comune. În acest cadru, **întărirea disciplinei costurilor considerăm că este, de asemenea, o cerință esențială.** Ne referim în mod deosebit la elaborarea unor calculații de costuri pe produse cît mai judicioase, la adoptarea unui sistem corespunzător de urmărirea a materializării măsurilor înscrise în programe, la defalcarea acestora pe secții și ateliere.

Abordarea cu responsabilitate sporită a acestor sarcini, creșterea substanțială, în toate întreprinderile, a preocupărilor pentru diminuarea costurilor de producție și, în special, a celor materiale, reprezintă premisele necesare pentru realizarea în condiții de eficiență ridicată a producției acestui an și cincinal.

dr. Gh. I. ȘICĂ

Înfăptuirea revoluției agrare — un complex proces tehnic, organizatoric, economic și social

**Instrumente moderne de analiza
în sprijinul creșterii rentabilității**

CORELAȚII ALE EFICIENȚEI ÎN UNITĂȚILE AGRICOLE

UNUL DIN CRITERIILE fundamentale de apreciere a eficienței cu care se desfășoară activitatea de producție în fiecare întreprindere este volumul beneficiilor obținute în raport cu cheltuielile efectuate.

Beneficiul, ca parte componentă a producției nete, este influențat de principalii factori care asigură creșterea acesteia — realizarea unei producții fizice cât mai ridicate și de calitate superioară, reducerea cheltuielilor materiale. El are un rol esențial în **înfăptuirea autogestiunii economico-financiare**, care nu poate fi concepută decât în condițiile în care cheltuielile (costurile) efectuate sînt acoperite din veniturile proprii, obținîndu-se și un surplus de venituri, sub forma beneficiului. Totodată, beneficiul măsoară, în ultima instanță, **spiritul gospodăresc al întreprinderii**, oglindește rezultatul economic final al activității productive, fiind resursa de bază pentru formarea fondurilor de dezvoltare și de consum social.

În teoria economică asupra relației între intensificare și reproducția lărgită s-a conturat, în ultimul timp, concepția după care o serie de corelații ale procesului dinamic de reproducție lărgită pot exprima, concomitent, și eficiența economică a intensificării producției agricole. Se consideră că o astfel de corelație principală este cea care sintetizează comportamentul, în dinamică, al unor indicatori de rezultate (efecte) și costuri (eforturi). Așadar, între ritmurile de creștere a beneficiului (B'), producției nete (PN'), producției globale (PG'), cheltuielilor de producție (CP'), cheltuielilor materiale (CM'), și fondurilor fixe (FF'), astfel ordonate, există o relație de creștere strictă.*).

Corelația ritmurilor de creștere la acești indicatori este denumită în literatura economică drept **relația „normalului economic”**.

Exemplificarea comportamentului indicatorilor economici comensurați de efecte și eforturi s-a făcut pe 11 coope-

rate agricole de producție dintr-un consiliu unic agroindustrial din zona preorășenească, pentru o perioadă de 4 ani.

Pe ansamblul unităților studiate, corelația „normalului economic” este de sens exact contrar. O primă concluzie ce se desprinde de aici este aceea că, de fapt, procesul de producție lărgit a evoluat anormal din punct de vedere al economicității, în sensul că toți indicatorii de efecte economice scad în ritmuri mai mari decît cei de eforturi, tendință care a condus la instalarea unei stări de relativă ineficiență.

Corelația de ansamblu a economicității prezintă trăsături particulare cînd este analizată pe unități, fiind, practic, rezultanta diversității nivelelor de înzestrare a cooperativelor agricole cu factori de producție și, totodată, a gradelor diferențiate de economicitate cu care aceștia sînt utilizați în procesul de obținere a valorii nou create.

Separînd unele subrelații din corelația de ansamblu a economicității în unitățile agricole cooperatiste, se pot face o serie de aprecieri fundamentale asupra **tipului de reproducție lărgită** în care se încadrează fiecare cooperativă și, pe această bază, se pot dirija eforturile materiale și financiare spre accentuarea laturilor calitative ale procesului complex al creșterii economice.

Sînt identificate, în general, **două tipuri de reproducție lărgită intensivă** în dezvoltarea producției agricole; **unilaterală** (intensivă în fonduri); **multilaterală** (restrictivă în fonduri);

Tipul intensiv unilateral caracterizează procesul de reproducție prin înlocuirea (substituirea) muncii vii cu muncă materializată (trecută). Cheltuiala suplimentară de muncă trecută devine mijloc de economisire a muncii vii, de creștere a productivității muncii și de reducere a costurilor sociale totale. Acest tip de reproducție lărgită presupune un consum tot mai mare de mijloace de producție.

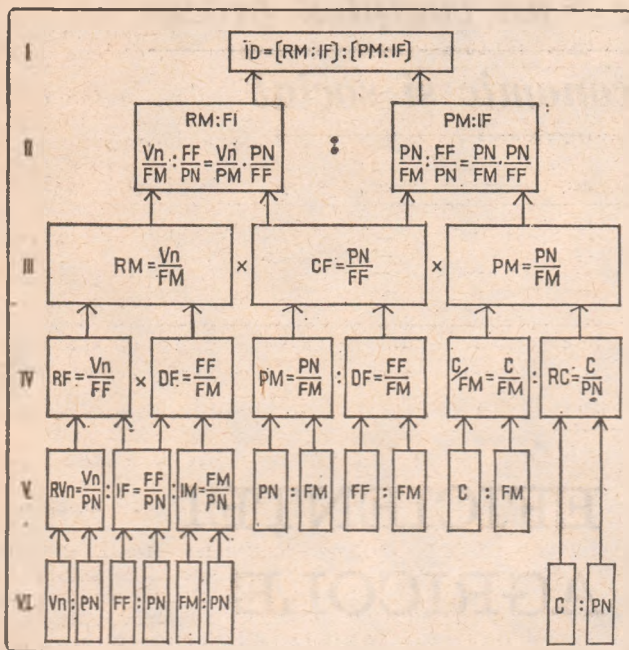
INTR-O ANUMITĂ ETAPĂ în dezvoltarea agriculturii, în general și a celei cooperatiste în special, consumul de muncă trecută începe să depășească pe cel de muncă vie și, ca o consecință, producția netă rămîne în urma creșterii fondurilor. Relația funcțională aferentă acestei etape este dată de faptul că, ritmul de creștere al înzestrării muncii cu fonduri (IFM') este strict mai mare decît ritmul de creștere al productivității muncii (PM') iar raportul dintre dinamică volumului fondurilor de producție (Ft) și cea a producției nete (PNT) este strict monoton.

Relațiile funcționale dintre principalii indicatori economici de surse și rezultate în unitățile agricole

Relația dintre :	Modul de determinare
Eficiența utilizării fondului funciar și fondurile de producție	$\frac{PG, V, PN}{SA, Sa} = \frac{FP, FF}{SA, S, a} \cdot \frac{PG, V, PN}{FP, FF}$ $EFF = (DF \cdot CF)$
Productivitatea muncii și eficiența fondurilor	$\frac{PG, V, PN}{FM} = \frac{FP, FF}{FM} \cdot \frac{PG, V, PN}{FP, FF}$ $PM = DF \cdot CF$
Rentabilitatea producției și eficienței fondurilor	$\frac{Vn, B}{FP, FF} = \frac{Vn, B}{PG, V, PN} \cdot \frac{PG, V, PN}{FP, FF}$ $RF = RB \cdot CF$

V — venituri; FP — fonduri de producție; EFF — eficiența fondului funciar; SA — suprafața agricolă; Sa — suprafața arabilă

Schema generală de determinare a indicatorilor sintetici de comensurare a eficienței procesului economic de reproducție și relațiile lor funcționale în unitățile agricole.

Condiția restrictivă este ca ritmul de creștere al cheltuielilor de producție (cheltuieli materiale + cheltuieli de retribuția forței de muncă) să fie inferior ritmului volumului valoric al producției.

Dacă nu se respectă această corelație de ritmuri, intervin relații de extensivitate în creșterea economică.

Tipul multilateral intensiv de reproducție lărgită intervine atunci când atât munca vie, cât și cea materializată (trecută) încorporată în unitatea de produs poate fi economisită, adică ritmul costurilor este devansat de cel al producției.

Prin prisma acestor corelații parțiale, se constată că, pe ansamblul celor 11 cooperative agricole, înzestrarea cu fonduri fixe a forței de muncă a sporit, în perioada considerată într-un ritm mediu anual de 14,9%, în timp ce productivitatea muncii a stagnat — de fapt, a înregistrat chiar un ușor recul (-0,1%). Coroborând această subcorelație cu cea dintre ritmurile medii anuale al producției globale (-4,77%) și al cheltuielilor de producție (-2,66%) se poate conchizi că, în perioada analizată, cooperativelor agricole din consiliul studiat le-a fost caracteristică, practic, o reproducție lărgită de tip unilateral, cu tendință chiar spre extensivitate.

Sistemul general de indicatori propuși a fi luați în considerație pentru aprecierea comparativă, în timp și spațiu, a eficienței economice sînt: producția netă (PN); venitul net (VN); fondurile fixe (FF); forța de muncă (FM); costurile totale (Ct); rata veniturului (RVN); intensitatea fondurilor fixe (IF); intensitatea muncii (IM); rentabilitatea fondurilor fixe (RF); dotarea cu fonduri fixe (DF); productivitatea muncii (PM); costurile pe braț de muncă (C/FM); rata costurilor (RC); rentabilitatea muncii (RM); cota fondurilor fixe (CF); rentabilitatea muncii în raport cu intensitatea fondurilor fixe (RM/IF); productivitatea muncii în raport cu intensitatea fondurilor fixe (PM/IF); in-

dicele de devansare (ID=rentabilitatea/productivitate).

Indicatorii economici de bază, utilizabili în aprecierea eficienței nete a producției în unitățile agricole, sînt: producția netă (sau producția globală sau producția marfă); venitul net (sau beneficiul); fondurile fixe (sau fondurile de producție); forța de muncă; costurile totale de producție.

Cu ajutorul acestor indicatori de nivel (indicatori primari) pot fi determinați, în trepte, alți indicatori rezultativi care, în baza unor relații de condiționare economică, sînt agregați, pînă la expresia lor sintetică, în doi indicatori (vezi schema): a) **rentabilitatea muncii** în raport cu intensitatea fondurilor care exprimă cîți lei venit net realizează o unitate de forță de muncă (un cooperator apt de muncă care a lucrat) la o anumită eficiență (cotă) a fondurilor de producție; b) **productivitatea muncii** în raport cu intensitatea fondurilor (cîți lei producție netă realizează o unitate de forță de muncă la o eficiență dată a fondurilor).

Se consideră că raportul dintre rentabilitate și productivitatea muncii nu trebuie să scadă sub 1:3. Abaterile sub acest raport indică un nivel de productivitate prea scăzut față de resursele disponibile. Iar abaterile peste — un nivel de rentabilitate a producției mult prea scăzute față de resursele materiale și de forță de muncă disponibile.

Respectarea acestei corelații de ritmuri permite oricărei unități agricole să atingă, în timp, starea de echilibru dinamic în dezvoltarea producției, condiție necesară pentru fundamentarea planurilor în funcție de resurse și de gradul de eficiență al utilizării acestora.

Ordinea criteriilor de apreciere a eficienței economice în unitățile agricole este considerată următoarea: productivitatea muncii, rentabilitatea muncii, eficiența (cota) fondurilor, rentabilitatea fondurilor, înzestrarea (dotarea) cu fonduri a forței de muncă.

În timp, corelațiile dintre ritmurile de creștere a rentabilității muncii (RM'), productivității muncii (PM'), rentabilității fondurilor (RF'), eficienței fondurilor (CF') și înzestrării cu fonduri a for-

ței de muncă (DF') — astfel prezentate — sînt într-o relație de creștere strictă.

APRECIEREA gradului de intensificare în dezvoltarea producției agricole are un rol important în cadrul acțiunilor de perfecționare a mecanismului economico-financiar. **Gradul de intensificare** (Gi) este 100% dacă o creștere valorică a producției este realizată fără un spor valoric de cheltuieli. Altfel exprimat, **indicele volumului valoric al producției** (Ip) este strict supraunitar, iar **indicele costurilor totale** (Ic) este cel mult unitar. Totodată, gradul de intensificare devine nul dacă unei anumite creșteri a producției îi corespunde o rată egală de creștere a costurilor.

Determinarea gradului efectiv de intensificare, aferent condițiilor specifice de înzestrare cu resurse (factori) de producție și de utilizare a acestora, se poate face după relația:

$$Gi = \left(1 - \frac{Ic}{Ip}\right) \cdot 100,$$

cu condiția strictă ca Ip să fie supraunitar.

Gradul de intensificare scoate în evidență cîte procente din creșterea valorică a producției au fost obținute prin economiile la costuri totale. Diferența pînă la 1 reprezintă **gradul de extensivitate** (Ge), care reliefează cîte procente din creșterea producției au fost obținute prin sporul de costuri.

Se poate conchizi că producția agricolă se dezvoltă intensiv cînd Gi are o evoluție procentuală strict pozitivă și Ge este mai mic decît 100%.

Introducîndu-se **factorul timp** în relația funcțională de determinare a gradului de intensificare, aceasta devine:

$$Gi = \left(\frac{Po}{Co} \cdot \frac{Co \cdot Ip - Ct}{Pl - Po}\right) \cdot 100,$$

unde: o = perioada de bază; l = perioada curentă.

Gradul de intensificare nu scoate în relief ritmul acestui proces economic. Pentru determinarea acestui ritm (Ri) se folosește **raportul dintre indicele volumului valoric al producției și indicele costurilor totale**.

Se poate constata că la Gi = 0%. Ri = 1, deoarece Ip = Ic. Totodată, dacă Ri este supraunitar, producția agricolă se comportă, în timp intensiv, iar dacă este cel mult unitar, se înregistrează un proces de extensivitate (extensivitate).

Între gradul de intensivitate și ritmul de intensificare a producției agricole există relația funcțională:

$$Gi = \frac{Ic (Ri - 1)}{Ri \cdot Ic - 1} \cdot 100$$

decî, sensibil egal cu gradul de intensificare determinat după prima relație funcțională.

Ansamblul de corelații prezentate evidențiază orientările necesare pentru sporirea eficienței economice a tuturor unităților agricole, în condițiile realizării și creșterii producțiilor stabilite, concomitent cu reducerea accentuată a volumului cheltuielilor de producție și în primul rînd, a celor materiale.

Filon TODEROIU
Institutul de economie agrară

Tribuna specialistului

IMPLICAȚIILE ECONOMICE ALE OPTIMIZĂRII RAȚIILOR FURAJERE

UNUL DIN FACTORII DE BAZĂ ai creșterii producției zootehnice îl constituie alimentația animalelor. Capacitatea biologică a acestora de a da producții mari nu poate fi pusă în evidență decât dacă ele sînt întreținute corespunzător și primesc rații furajere care să cuprindă toate elementele nutritive necesare unei alimentații raționale.

Studiile întreprinse și practica zootehnică demonstrează influența hotărîtoare pe care hrănirea rațională a animalelor o exercită asupra producției și asupra eficienței economice a acesteia. În același timp, o alimentație echilibrată în toate substanțele nutritive duce la creșterea capacității de apărare și de luptă împotriva diferitelor boli.

Particularitățile procesului de producție în creșterea animalelor fac ca majoritatea cheltuielilor de producție să fie constituite din costul hranei. În ramura îngrășării industriale a taurinelor, cheltuielile cu furajele dețin, în totalul cheltuielilor de producție, o pondere de pînă la 72%, ceea ce evidențiază importanța deosebită ce trebuie acordată folosirii lor raționale în vederea reducerii costului de producție al cărnii. Calculele efectuate atestă că o scădere cu 1% a costului furajelor în îngrășătorii de taurine din întreprinderile agricole de stat are ca efect obținerea unei economii de cheltuieli de aproape 2 milioane de lei.

O hrănire echilibrată a animalelor constituie premisa unor rezultate de producție superioare, cu efecte pozitive asupra costului și a rentabilității producției. **Reducerea costului hranei nu trebuie să afecteze cantitatea și calitatea furajelor ce alcătuiesc rațiile.** De aceea, concomitent cu reducerea absolută a cheltuielilor cu hrana trebuie studiate posibilitățile raționalizării acestora și reducerii lor în raport cu producția ce se cere a fi obținută. **Optimizarea costului rațiilor furajere va urmări, deci, obținerea maximumului de producție cu minimum de cheltuieli.** În acest sens, rațiile obținute vor trebui alcătuite în raport cu capacitatea de producție, cu resursele furajere existente și cu necesarul de principii nutritivi.

O problemă de importanță deosebită este aceea a raționalizării costului hranei pe zi furajată; ea poate fi efectuată pînă la limitele fiziologice normale, prin echilibrarea consumului de hrană pe ziua furajată și reducerea costului unei unități nutritive.

Scăderea fără justificare a consumului de hrană pe zi furajată are efecte negative asupra producției, și implicit asupra rezultatelor tehnico-economice ale unității. De aceea se impune ca **structura rațiilor să fie adaptată specificului animalelor, tehnologiilor aplicate, precum și sarcinilor anuale de producție.**

În cele ce urmează ne vom referi, în exclusivitate, la optimizarea rațiilor și implicațiilor economice ale acesteia asupra structurii cheltuielilor de producție.

Determinarea amestecurilor furajere optime constituie una din primele probleme ale planificării economice în rezolvarea cărora au fost utilizate metodele programării liniare.

Se utilizează modele economico-matematice pentru calcul: rațiilor optime de furaje; rețetelor optime de furaje la fabricile de nutrețuri combinate și a rațiilor furajere pentru unitățile care își prepară singure nutrețurile; planului optim de folosire a nutrețurilor în întreprinderile agricole.

Informațiile trebuie să cuprindă:

- cantitatea de substanțe nutritive din rație sau din amestecul furajer, corespunzătoare potențialului productiv al animalelor. De obicei, conținutul în substanțe nutritive este indicat cantitativ și el nu trebuie să fie mai mic în rație sau în amestecul furajer;

- normele maxime de folosire a diferitelor furaje în hrana animalelor;

- conținutul în nutrienți al fiecărei categorii și fiecărui sortiment de furaje;

- costul de producție al unui kg de furaj ce poate intra în rație.

Necesitatea optimizării rațiilor furajere este impusă de faptul că, de multe ori, în întreprinderile zootehnice nutrețurile se folosesc într-o combinație foarte nereușită, situație ce duce la o furajare nerațională și, implicit, la depășirea consumului de nutrețuri, cu implicații serioase asupra cheltuielilor de producție.

PENTRU TAURINE la îngrășat în sistem intensiv am optimizat rații furajere, pornind de la faza de alăptare și pînă la cea de îngrășare-finisare, ținînd cont de asigurarea elementelor nutritive pentru fiecare categorie, de conținutul în elemente nutritive, precum și de costul de producție al furajelor (tabelul nr. 1).

Tabelul nr. 1

Conținutul în elemente nutritive al unui kg de nutreț și necesarul zilnic ce trebuie asigurat

	Unități nutritive	Proteină brută digestibilă (grame)	Substanță uscată (kg)	Costul de producție (lei/kg)
Inlavit pulvis	1,8	260	0,9	13,1
Fin de lucernă	0,48	122	0,84	0,575
Nutreț combinat 30-3	1	115	0,87	1,213
Nutreț combinat 30-4	1	140	0,88	1,213
Nutreț combinat 30-9	1	140	0,88	1,462
Concentrate (porumb+orz..2/1)	1	71	0,84	1,121
Supliment P.V.M 30-16	1	300	1	1,4
Semisiloz de lucernă sau de ierburii	0,3	53	0,45	0,125
Siloz de porumb	0,2	11	0,25	0,119
Furaje grosiere	0,2	9	0,4	0,05
Necesarul mediu zilnic pe animal în faza de:				
- alăptare	2,93	377	2,36	x
- înțarcare	3,08	530	3,5	x
- creștere	4,00	650	5,0	x
- creștere-ingrășare	5,5	740	6,5	x
- Ingrășare	7,5	780	9,0	x
- finisare	8,0	820	9,0	x

S-au elaborat, în acest sens, **modele economico-matematice pentru stabilirea rațiilor optime în faza de: alăptare, înțarcare, creștere, creștere-ingrășare, ingrășare și finisare a taurinelor pentru tehnologia aplicată în sistemul intensiv de creștere.** Limitele ce trebuie asigurate cu anumite elemente nutritive sînt în concordanță cu sporul de creștere planificat pentru fiecare categorie.

În general, restricțiile modelului se referă la asigurarea necesarului de unități nutritive, proteină brută digestibilă și substanță uscată, urmînd a asigura, în aceste condiții, rația a cărei cost este minim — costul acesteia fiind criteriul de optimizare cel mai frecvent folosit.

Rația optimizată, atît din punctul de vedere al producției pe care urmează s-o asigure, cit și din cel al costului redus pe ziua furajată, și pe unitatea de produs, este deosebit de avantajoasă. Adoptarea ei în practică ar însemna realizarea unor **importante reduceri de cheltuieli.**

Rezolvarea modelelor de programare liniară a fost posibil prin **utilizarea metodei simplex.** În urma optimizărilor efectuate au fost obținute rații furajere pe categorii de taurine puse la îngrășat, care asigură necesarul de elemente nutritive și minimizează costul de producție. Astfel, pentru categoriile de animale existente în complexe de îngrășare a taurinelor, rațiile considerate optime cuprind următoarele cantități de furaje 0,448 kg de inlavit pulvis, 0,246 kg de fin de lucernă, 2,007 kg de

Necesarul anual optim de furaje (t) pentru un complex de taurine la îngrășat de 7 700 locuri

Faza tehnologică	Folosim notațiile : x ₁ — înalvit ; x ₂ — fin de lucernă ; x ₃ — nutreț combinat 30-8 ; x ₄ — nutreț combinat 30-9 ; x ₅ — nutreț concentrat (porumb+orz : 2/1) ; x ₆ — siloz de porumb ; x ₇ — semisiloz de lucernă sau de ierburi							Unități nutritive (mii u.n.)	Proteină brută digestibilă (t)	Costul de producție (mii lei)	
	x ₁	x ₂	x ₃	x ₄	x ₅	x ₆	x ₇				Total
Alăptare	128,6	93,3	217,7	—	—	—	—	439,6	493,9	32,1	2 002,4
Înțarcare	—	176,8	—	1 080,5	—	—	1 245,5	2 502,8	1 539,0	238,8	1 837,0
Creștere	—	—	—	—	483,5	—	1 996,2	2 479,7	1 082,4	140,1	791,5
Creștere-îngrășare	—	—	—	—	2 419,7	3 229,5	8 633,6	14 202,8	5 655,7	664,9	4 176,0
Îngrășare	—	—	—	—	2 519,8	3 363,2	8 991,0	14 874,0	5 889,8	692,4	4 346,8
Finisare	—	—	—	—	829,5	612,9	2 240,8	3 683,2	1 624,3	184,4	1 282,9
Total furaje (t)	128,6	270,1	217,7	1 080,5	6 252,5	7 205,6	23 107,1	38 262,1			
Unități nutritive (mii U.N.)	231,5	129,7	217,7	1 080,5	6 252,5	1 441,1	6 932,1	x	16 265,1	x	x
Proteină digestibilă (t)	3,3	33,0	17,4	151,3	443,8	79,3	1 224,6	x	x	1 952,7	x
Costul de producție (mii lei)	1 684,7	155,3	264,0	1 579,7	7 009,0	857,5	2 838,4	x	x	x	14 436,6

nutreț combinat, cu un cost de 8,44 lei/animal/zi — pentru faza de alăptare ; 2,056 kg de fin de lucernă și 2,015 kg de nutreț combinat, cu un cost de 3,63 lei/animal/zi — pentru faza de înțarcare ; 1,171 kg de nutreț combinat, 7,80 kg de semisiloz de lucernă sau de ierburi, cu un cost de numai 3,48 lei/animal/zi — pentru faza de creștere ; 2,49 kg de furaj concentrat, 0,241 kg de supliment P.V.M. și 9,23 kg de semisiloz de lucernă sau de ierburi, cu un cost de 4,28 lei/animal/zi — pentru faza de creștere și îngrășare ; 3,135 kg de concentrate, 13,44 kg de semisiloz de lucernă sau ierburi, 1,979 kg de siloz de porumb, cu un cost de 5,43 lei/animal/zi — pentru faza de îngrășare ; 4,052 kg de concentrate, 10,946 kg de semisiloz de lucernă sau ierburi, 2,994 kg de siloz de porumb, cu un cost de 6,27 lei/animal/zi — pentru faza de finisare.

Rațiile obținute asigură elementele nutritive impuse și, în plus, sînt cele mai ieftine. Dacă vom considera, de exemplu, rația optimă pentru perioada de înțarcare comparativ cu rația proiectată a fi folosită, ajungem la concluzia că elementele nutritive sînt asigurate cel puțin la nivelul planificat și, în plus, se realizează o economie de 0,33 lei/animal/zi. Presupunind efectivul mediu furajat dintr-o îngrășătorie de taurine, la înțarcare, de 1 000 de capete, economiile obținute vor fi de peste 10 mii de lei.

Asemănător, în cazul categoriei de îngrășare economiile la elementele de cheltuieli vor fi substanțiale, dacă sînt utilizate în hrana taurinelor rații optime. Rația optimizată este cu aproximativ 0,40 lei/animal/zi mai ieftină decît cea utilizată, ceea ce înseamnă de fapt, la 1 000 mii zile furajate, o economie de circa 400 mii de lei.

Rezultatele obținute sînt superioare și în ceea ce privește costul unei unități nutritive. Așa de exemplu, el este de 2,88 lei în perioadele de alăptare, 1,21 lei în perioada de înțarcare, 0,86 lei în perioada de creștere, 0,78 lei în perioada de creștere-îngrășare, 0,72 lei în perioada de îngrășare și 0,78 lei în perioada de finisare ; cifrele sînt cu mult sub costul unității nutritive din rațiile neoptimizate. Generalizarea în producție a rațiilor optime ar însemna o reducere cu aproape 30% a consumului specific de hrană și cu aproximativ 50% a costului hranei pe tona de spor în greutate.

Calculule de mai sus demonstrează eficiența economică a raționalizării consumului de hrană la îngrășarea taurinelor. Rațiile de furajare trebuie elaborate pe specii și categorii de vîrstă, ținînd seama de condițiile concrete în care se desfășoară procesul de producție. Diferențierea hrănirii pe faze de creștere și îngrășare, respectarea raportului energo-proteic al rației, asigurarea ritmicității în hrănirea animalelor sînt probleme de importanță deosebită pentru îmbunătățirea alimentației taurinelor la îngrășat.

Este demn de remarcat faptul că, pornind de la rațiile optime pe animal și pe zi, pe categorii de animale, se poate determina necesarul optim ce trebuie asigurat și consumat într-o îngrășătorie de taurine. Acest necesar este în strînsă legătură cu durata de furajare, precum și cu sporul de producție ce urmează a fi realizat (tabelul nr. 2).

Elaborarea unui astfel de tabel o considerăm necesară, întrucît permite evidențierea corectă a cheltuielilor cu furajarea pe fiecare categorie de taurine, menținîndu-le în limite raționale. Bunăoară, ponderea cea mai mare în totalul cheltuielilor cu furajarea în cadrul complexului o deține faza de îngrășare — situație explicabilă prin volumul sporit al rației zilnice și printr-un număr mai mare de zile furajate la această categorie.

OPTIMIZĂRILE RAȚIILOR FURAJERE ne-au permis să evaluăm necesarul anual de furaje de care are nevoie un complex de taurine cu o capacitate de 7 700 locuri. Astfel, sînt ne-

cesare : 128,6 t de înalvit, 93,3 t de fin de lucernă și 217,7 t de nutreț combinat — pentru perioada de alăptare ; 176,8 t de fin de lucernă, 1 080,5 t de nutreț combinat și 1 245,5 t de semisiloz de lucernă sau de ierburi — pentru faza de înțarcare ; 483,5 t de nutreț concentrat și 1 996,2 t de semisiloz de lucernă sau de ierburi — pentru faza de creștere ; 2 419,7 t de nutreț concentrat, 3 229,5 t de siloz de porumb și 8 633,6 t de semisiloz de lucernă sau de ierburi — pentru faza de creștere-îngrășare ; 2 519,8 t de nutreț concentrat, 3 363,2 t de siloz de porumb și 8 991 t de semisiloz de lucernă sau de ierburi — pentru faza de îngrășare ; 829,5 t de siloz de porumb și 2 240,8 t de semisiloz de lucernă sau de ierburi — pentru faza de finisare.

Posibilitățile de reducere a consumului specific de nutrețuri concentrate sînt multiple. Dintre ele putem menționa : folosirea în mare măsură a nutrețurilor de volum (finuri, suculenți etc.), a reziduurilor industriale, evitarea risipei de furaje printr-o bună preparare și administrare a acestora în hrana animalelor etc.

O cauză principală a deficiențelor privind alimentația animalelor a constituit-o separarea organizatorică a bazei furajere de îngrășătoriile de taurine. Slaba cooperare între unitățile producătoare de furaje și cele consumatoare, lipsa unor legături bazate pe interese financiare comune au determinat o furajare nerațională și o sporire a cheltuielilor de producție. Iată de ce măsura privind repartizarea unei baze furajere proprii unităților de îngrășare a taurinelor constituie o premisă a unor rezultate tehnico-economice superioare (suprafața respectivă referindu-se numai la culturi furajere de volum).

Pornind de la necesarul optim de furaje de volum pentru un complex de taurine, se poate stabili suprafața optimă de care are nevoie unitatea agricolă. Astfel, în cazul complexului de taurine de 7 700 locuri, am determinat suprafețele ocupate cu : fin de lucernă, siloz de porumb și semisiloz de lucernă sau de ierburi. Estimarea acestor suprafețe a fost posibilă ținînd cont de necesarul optim ce trebuie asigurat, precum și de producția medie de furaje.

Considerînd producțiile medii ce pot fi realizate (de 5 400 kg la finul de lucernă, 36 000 kg la silozul de porumb și 24 000 kg în cazul semisilozului de lucernă sau de ierburi), suprafața necesară pentru baza furajeră va fi de 1 213 ha, fiind formată din 50 ha cu fin de lucernă, 200 ha cu porumb pentru siloz și 963 ha cu semisiloz de lucernă.

Optimizarea rațiilor furajere, pe specii și categorii de animale, este o problemă complexă, care necesită o cercetare amănunțită în concordanță cu particularitățile ramurii zootehnice. Pentru punerea în valoare a întregului potențial biologic de care dispun, animalele trebuie să fie furajate în mod științific, în concordanță cu necesitățile vitale ale organismului, cu producțiile medii planificate, precum și cu resursele financiare de care dispun unitățile zootehnice implicate.

Considerăm necesară abordarea într-o viziune științifică, modernă, a tuturor proiectelor tehnologice ce se elaborează în domeniul îngrășării taurinelor, folosind rații furajere optime și din punct de vedere economic. Eficiența economică a tehnologiilor trebuie să implice consumurile raționale de furaje, plecînd de la faptul că această cheltuială deține ponderea cea mai mare în totalul cheltuielilor de producție ; reducerea ei la minimum acceptabil sporește posibilitatea unor rezultate economice favorabile.

Gh. N. IOSIF
Maria STROE

Autoconducerea și autogestiunea în întreprinderile comerciale

ÎN SPIRITUL măsurilor Plenarei C.C. al P.C.R. din martie 1979, perfecționarea continuă a conducerii întreprinderilor comerciale pe baza principiilor autoconducerii și autogestiunii poate genera o sporire cantitativă și calitativă a activității desfășurate, creșterea eficienței economice și sociale a comerțului socialist.

Pentru întreprinderile comerciale sistemul de rabaturi (adaosuri) comerciale reprezintă de regulă unica sursă de venituri, de nivelul rabatului (adaosului) comercial depinzând, practic, limitele în cadrul cărora se pot multiplica sau diminua serviciile pe care comerțul le aduce populației, calitatea acestor servicii. De aceea, el ocupă un rol esențial între pîrghiile economice prin care se poate acționa pentru perfecționarea activității în comerțul interior, în spiritul noului mecanism economico-financiar.

În concepția modernă, fiecare întreprindere comercială, indiferent de profilul său, este chemată să desfășoare o activitate complexă, alături de distribuția propriu-zisă a mărfurilor fiind solicitată o gamă largă de servicii, puse în slujba populației (informare asupra caracteristicilor produselor, consultare în alegerea mărfurilor, demonstrații de funcționare etc., transportul unor mărfuri la domiciliul cumpărătorilor, montarea și punerea lor în funcțiune). Rezultă că actul de vânzare-cumpărare poate fi înțeles ca o noțiune mai amplă sau mai strîmtă și în funcție de dimensiunile rabatului (adaosului) comercial, delimitînd un cadru mai mult sau mai puțin propice pentru extinderea și diversificarea serviciilor prestate pentru populație. De asemenea, prin politica rabaturilor (adaosurilor) comerciale în întreprinderile comerciale se pot crea condiții pentru introducerea și extinderea mecanizării, cu efecte pozitive asupra productivității muncii, se poate con-

¹⁾ Legea nr. 19/1971 cu privire la regimul prețurilor și tarifelor.

feri unităților comerciale un spor de funcționalitate, cumpărătorii fiind mai bine informați și serviți, lucrătorii comerciali fiind cointeresați în ridicarea calitativă a muncii de servire a populației.

Potrivit normelor legale în vigoare, veniturile întreprinderilor comerciale realizate prin sistemul rabaturilor (adaosurilor) comerciale în condiții normale de activitate, trebuie să permită, pe lângă acoperirea cheltuielilor de muncă vie și materializată, obținerea unui beneficiu proporțional cu munca depusă. Calitatea muncii întreprinderilor comerciale este apreciată prin compararea cheltuielilor de circulație cu volumul rabatului comercial aferent. Beneficiul și, respectiv, rata rentabilității calculate pe această bază, mărimea lor, depind însă atât de modul în care își desfășoară activitatea întreprinderile, cit și de modul de stabilire a cotelor medii de rabat (adaos) comercial, pe tipuri de întreprinderi diferențiate ca profil.

Se poate aprecia că funcțiile acordate prin lege prețurilor, și anume „aprecierea corespunzătoare a eforturilor și rezultatelor activității întreprinderilor... cointeressarea acestora la realizarea sarcinilor de plan, la introducerea tehnicii noi și ridicarea calității produselor, la sporirea și diversificarea producției și serviciilor¹⁾, se extinde și la activitatea întreprinderilor comerciale. Respectiv, prin politica de rabaturi (adaosuri) comerciale ca elemente de preț, destinate acoperirii cheltuielilor de circulație și asigurării unui beneficiu maxim, se urmărește — paralel cu ridicarea continuă a nivelului de servire a populației — și reducerea, în limitele necesare, a nivelului relativ al cheltuielilor de circulație, în condiții de sporire a cointeressării întreprinderilor, a colectivelor

Rezultatele unei analize în rețeaua comercială

PRIN prisma acestor principii economice privind stabilirea pe baze științifice a prețurilor de vânzare cu amănuntul a mărfurilor și respectiv a rabaturilor comerciale, ca elemente ale prețurilor, credem că merită să fie aduse în atenția specialiștilor unele elemente desprinse din analiza modului în care se stabilesc cotele de rabat (adaos) pe întreprinderile comerciale, diferite după grupa de mărfuri comercializată și, respectiv, cheltuielile de circulație aferente. Mărfurile alimentare, prin natura lor, reclamă unele cheltuieli mai mari pentru manipulare și păstrare pe unitatea valorică, spre deosebire de mărfurile nealimentare, la care cheltuielile sînt mai scăzute, sau nici nu apar. De asemenea, prin prisma valorii medii a unei vânzări se constată deosebiri sensibile la mărfurile alimentare față de cele nealimentare, în sensul că pentru a realiza o valoare egală, la mărfurile alimentare se depune de regulă un volum mai mare de muncă, pe o durată de timp mai îndelungată, decît în cazul unei vânzări de mărfuri nealimentare. Multiplicînd numărul actelor de vânzare, se poate deduce diferențierea netă, din punctul de vedere al cheltuielilor de muncă vie și materializată, între activitatea întreprinderilor comerciale de profil alimentar și cea a întreprinderilor comerciale de profil nealimentare.

Pornind de la aceste caracteristici ale muncii în comerț, să analizăm în continuare indicatorii: cota medie de rabat și nivelul relativ al cheltuielilor de circulație, pe exemplul unor întreprinderi comerciale din municipiul București, în anul 1979. Datele cuprinse în tabelul nr. 1 evidențiază faptul că în

Tabelul nr. 1

Cota medie de rabat (adaos) comercial și nivelul relativ al cheltuielilor de circulație (%)

Întreprinderile comerciale locale	Cota medie de rabat (adaos) comercial		Nivelul relativ al cheltuielilor de circulație		din care :			
	Planificată	Realizată	Planificat	Realizat	Retribuțiile personale muncitorilor din unitățile operative *		Pierderi în limite normale în timpul transportului, păstrării și desfacerii mărfurilor	
					Planificat	Realizat	Planificat	Realizat
„Alimentara“ 1	7,23	7,40	6,38	6,21	3,26	3,30	0,34	0,35
„Alimentara“ 2	6,96	7,07	6,21	6,05	3,47	3,42	0,39	0,34
„Alimentara“ 3	6,95	7,02	5,85	5,33	2,89	2,85	0,43	0,36
„Alimentara“ 4	7,22	7,28	6,08	5,99	2,96	2,80	0,45	0,43
„Alimentara“ 5	7,36	7,23	6,19	5,98	3,25	3,07	0,21	0,21
„Alimentara“ 6	7,24	7,31	5,67	5,42	2,97	2,90	0,41	0,39
„Textila“ 1	6,98	7,35	4,97	4,71	2,84	2,71	—	—
„Textila“ 2	6,63	6,98	4,64	4,34	2,55	2,41	—	—
„Mobila“	9,71	9,81	5,90	4,31	1,11	1,18	—	—
„Tutunul“	12,79	14,15	4,67	4,35	2,77	2,79	—	—
„Tehnometal“	7,45	7,40	5,05	4,63	2,43	2,41	0,11	0,09
„Universal“	7,24	7,21	5,72	4,96	2,86	2,77	0,03	0,03
„Materna“	7,04	7,10	6,57	5,91	3,65	3,46	0,03	0,03
„Bucur-Obor“	8,44	8,61	7,73	7,44	3,78	3,75	0,13	0,13

^{*)} Inclusiv impozite și C.A.S.

te lucrători, care au muncit pentru creșterea eficienței economice și sociale (fondul de participare a oamenilor muncii la beneficii).

practica utilizării pîrghiei economice determinante pentru realizarea autogestiunii în comerț (acoperirea cheltuielilor de circulație prin veniturile ob-

ținute din rabat și obținerea unui beneficiu, ținând seama de corelația indicatorilor, de nivelul relativ al cheltuielilor de circulație, cota de rabat comercial nu este pentru toate întreprinderile stimulativă în reducerea cheltuielilor de circulație, iar în alte cazuri nu asigură cadrul promovării metodelor moderne de manipulare, depozitare și prezentare a mărfurilor.

Astfel, deși cota medie de rabat este de regulă mai mare la întreprinderile ce desfac mărfuri nealimentare, nivelul relativ al cheltuielilor de circulație este mai ridicat la întreprinderile comerciale care desfac mărfuri alimentare. Însuși nivelul relativ planificat al cheltuielilor de circulație este, de regulă, mai mare la grupa de întreprinderi comerciale alimentare față de cel al întreprinderilor comerciale nealimentare.

Evaluarea efortului propriu în autogestiune

CONTINUÎND analiza în adâncime, în structura cheltuielilor de circulație, vom vedea că la principalul capitol — „Retribuțiile personalului muncitor din unitățile operative”, nivelul relativ al cheltuielilor, atât cel realizat cât și cel planificat, este în marea majoritate a cazurilor mai ridicat la întreprinderile comerciale care desfac mărfuri alimentare, față de cel al întreprinderilor comerciale care desfac mărfuri nealimentare, ceea ce demonstrează cu prisosință volumul mai mare de muncă pe care-l implică desfacerea de mărfuri alimentare.

De asemenea, nivelul relativ al pierderilor în limitele normale în timpul transportului, păstrării și desfacerii mărfurilor este categoric mai mare la întreprinderile cu profil alimentar, față de cele cu profil nealimentar; aceste cheltuieli, potrivit datelor din tabel, apar doar la 30% din numărul întreprinderilor care desfac mărfuri nealimentare.

Pe baza celor înfățișate, ar fi de așteptat ca la întreprinderile comerciale cu amănuntul, care desfac mărfuri alimentare, cotele medii de rabat (adaos) comercial să fie mai mari decât la întreprinderile comerciale care desfac mărfuri nealimentare. Datele arată însă că dimpotrivă, cotele medii de rabat (adaos) comerciale sînt în general mai mari la întreprinderile care comercializează mărfuri nealimentare. Desigur, calea principală pentru rezolvarea acestei probleme, care să nu afecteze nivelul prețurilor la mărfurile alimentare, o reprezintă reducerea cheltuielilor de producție, prin perfecționarea tehnologiilor, sporirea gradului de prelucrare și utilizare a materiilor prime și materialelor, creșterea productivității muncii, optimizarea structurii producției etc.

În condiții normale de activitate, fiecare întreprindere comercială, după acoperirea cheltuielilor de circulație, trebuie să obțină un beneficiu, respectiv un nivel al rentabilității după care este apreciată întreaga activitate, factor mobilizator pe linia cointereseării tuturor lucrătorilor comerciali. În acest sens este, de asemenea, interesant de urmărit rata rentabilității, planificată și realizată în anul 1979, în întreprinderile comerciale luate în studiu.

Tabelul nr. 2

Rata rentabilității și participarea la beneficii

Întreprinderile comerciale	Rata rentabilității	(in%)		Fondul mediu de participare la beneficii pe un lucrător (Alim. 5 = 100%)
		Planificata	Realizata	
locale				
„Alimentara“	1	0,85	1,19	123
„ „	2	0,75	2,02	122
„ „	3	1,10	1,69	140
„ „	4	1,14	1,29	102
„ „	5	1,17	1,25	100
„ „	6	1,57	1,89	107
„Textila“	1	2,01	2,64	216
„ „	2	1,99	2,64	238
„Mobila“		3,81	4,90	119
„Tutunul“		8,12	9,80	141
„Tehnometal“		2,40	2,77	138
„Universal“		1,52	2,25	205
„Materna“		1,47	1,19	263
„Bucur-Obor“		0,71	1,17	254

Fără a se înțelege cumva că se recomandă o „șablonizare” a ratei rentabilității în activitatea întreprinderilor comerciale, totuși datele înfățișate în tabelul nr. 2 îndeamnă la reflecții cu privire la calitatea muncii desfășurate de fiecare întreprindere.

Din acest punct de vedere s-ar părea că întreprinderile care desfac mărfuri alimentare au depus o muncă calitativ mai scăzută pentru reducerea nivelului relativ al cheltuielilor de circulație, în comparație cu întreprinderile comerciale care desfac mărfuri nealimentare. Diferențele privind mărimea ratei rentabilității între cele două grupe de întreprinderi comerciale, cu profil alimentar și cu profil nealimentar, sînt determinate tocmai de nerespectarea pe deplin a raportului dintre rabatul comercial și cheltuielile de circulație. La grupa de întreprinderi al căror profil îl reprezintă desfacerea mărfurilor alimentare, rata rentabilității planificată și realizată se plasează la valori de circa 1%, iar la grupa de întreprinderi al căror profil îl reprezintă desfacerea mărfurilor nealimentare, ea atinge valori de pînă la 8% și numai în puține cazuri înregistrează circa 1%.

Premise pentru funcționarea autoconducerii în comerț

RESPECTÎNDU-SE cu rigurozitate politica partidului și statului de stabilire a prețurilor cu amănuntul pentru mărfuri de consum personal, în condițiile aplicării ferme a noului mecanism economico-financiar, este oportun și necesar ca și cotele de rabat (adaos) comercial să fie determinate în strînsă dependență de mărimea cheltuielilor de circulație necesare desfășurării unui comerț civilizată, fiind încadrate în limitele socialmente necesare. Trebuie avut totodată în vedere că o parte din beneficiul realizat, potrivit normelor în vigoare, este destinată cointereseării lucrătorilor comerciali, sub

forma fondului de participare a oame-nilor muncii la beneficii, iar mărimea acestuia este în dependență directă de volumul beneficiului (vezi tabelul nr. 2).

Cele arătate impun revederea cotelor medii de rabat (adaos) comercial, pe baza respectării unor corelații judicioase între elementele componente ale prețului de vânzare cu amănuntul, de natură să conducă la o reșezare mai echitabilă a acestora pe cele două grupe de întreprinderi comerciale. Pe această cale, atât întreprinderile comerciale care desfac mărfuri nealimentare, cât și cele care desfac mărfuri alimentare vor contribui în mod echilibrat la vărsămintele la bugetul de stat, în funcție de munca efectivă depusă, ca o reflectare a ridicării calitative a întregii lor activități, vor putea rezolva într-un mod mai echitabil sporirea cointereseării lucrătorilor.

Pe baza unei politici judicioase a rabaturilor (adaosurilor) comerciale, pe lângă faptul că se creează un cadru adecvat de sporire a cointereseării întreprinderilor comerciale, în același timp se poate cuantifica mai bine contribuția adusă de fiecare întreprindere la aplicarea noului mecanism economic.

Evidența eficienței economice și sociale reale cointeresează întreprinderile în aplicarea unei concepții raționale cu privire la sortimentul de mărfuri. Întreprinderile comerciale sînt astfel stimulate ca, pe baza unor investigații aprofundate a cererii populației, să stabilească în mod judicios gama sortimentală de mărfuri, pentru a se asigura o diversificare aprofundată, o accesibilitate pentru toate categoriile de consumatori, evitarea imobilizărilor. De asemenea, se poate înlătura reținerea manifestată uneori de întreprinderile comerciale cu profil alimentar pentru desfacerea unor produse de mare solicitare din partea populației, invocîndu-se pur și simplu nivelul scăzut al cotelor de rabat (adaos) comercial (de exemplu, sortimentul de ape minerale). Totodată, se asigură o mai bună punere în valoare a potențialului economic din toate județele țării, o mai bună repartizare a fondului de mărfuri în profil teritorial.

La rîndul lor, rezultatele economice și sociale superioare sînt de natură să stimuleze mai departe conducerea întreprinderilor comerciale pentru găsirea de noi soluții de optimizare a întregii activități.

În această ordine de idei, potrivit reglementărilor în vigoare, realizarea beneficiului planificat — expresie a ratei rentabilității — de către fiecare întreprindere comercială permite respectarea fermă a cerințelor noului mecanism economico-financiar, constituirea fondurilor de dezvoltare economică a întreprinderii, a fondului mijloacelor circulante, a fondului pentru construcții de locuințe și alte investiții cu caracter social, a fondului pentru acțiuni sociale, a fondului de participare a oamenilor muncii la beneficii, înfăptuirea autoconducerii și autogestiunii în comerț prin restituirea fondurilor pentru finanțarea investițiilor și alte destinații prevăzute de lege, vărsăminte la buget.

dr. Ion PĂUNESCU

**Mecanismul
economico-financiar :
funcționalitate —
eficiența**

ACCELERAREA DECONTĂRILOR ÎN UNITĂȚILE SOCIALISTE (I)

IN CONDIȚIILE în care întreg aparatul economic din unitățile socialiste este chemat să-și aducă contribuția la consolidarea autoconducerii și autogestunii întreprinderilor, sporirea eficienței decontării fără numerar prezintă o importanță deosebită. Asigurarea unui flux continuu al decontărilor, fără gîtuiri sau stagnări, asigurarea unei derulări a acestora într-o ritmă optimă influențează în mare măsură îndeplinirea unora din principalii indicatori de eficiență ai activității întreprinderilor.

Rezultatele obținute în îndeplinirea planului cincinal 1976—1980 au influențat direct și operațiile de plăți între întreprinderi și între acestea și organele ierarhic superioare, buget și bănci etc. Numărul documentelor primite prin bănci pentru efectuarea de plăți între întreprinderi a înregistrat în ultimul cincinal o creștere medie de circa 2 milion documente anual, creșteri importante înregistrînd și volumul valoric al decontărilor. Comparativ cu anul 1975, numărul documentelor primite în anul 1980 a fost mai mare cu 24%, iar volumul plăților cu 45%. Din totalul documentelor primite de bănci în anul 1980, peste 80% au reprezentat decontări pentru livrări de marfuri, executări de lucrări și prestări de servicii, iar restul de 20% au constituit instrumente prin care s-au virat sume către buget, amortizări către Banca de Investiții sau sume convenite organului tutelar.

Extinderea decontărilor din inițiativa plătitorilor

PREOCUPAREA permanentă a aparatului din întreprinderi și din unitățile bancare pentru extinderea decontărilor din inițiativa plătitorilor a contribuit la simplificarea unor operații și, în unele cazuri, și la accelerarea plăților. Astfel, în anul 1980 decontările din inițiativa plătitorilor sînt preponderente atît ca număr (62%), cît și ca valoare (56%). Volumul operațiilor din inițiativa plătitorilor ar fi fost și mai mare dacă nu ar fi intervenit unele elemente noi care au produs unele mutații în folosirea instrumentelor de decontare. Menționăm astfel măsura din Normele metodologice nr. 2/1980 privind decontarea produselor cu consum imediat, care se efectuează chiar în cadrul aceleiași localități cu dispoziție de încasare, precum și măsura luată de unii furnizori care, cu acordul unităților bancare, au procedat la schimbarea instrumentului de decontare față de acei plătitori care au întîrziat în mod repetat plata sau care au fost apreciați că nu sînt în măsură să inițieze plata.

Dacă din punct de vedere al numărului de documente și ca valoare s-au obținut incontestabil rezultate pozitive, în ce privește efectuarea decontărilor din inițiativa plătitorilor nu trebuie scăpat din vedere că au existat și o serie de neajunsuri. Astfel, destul de frecvent unele unități cumpărătoare nu efectuează plata mărfurilor sau serviciilor imediat după recepție, tergiversînd depunerea documentelor în bancă, mai ales cînd sînt în incapacitate de plată sau în zilele premergătoare plății retribuției.

În legătură cu lipsurile manifestate în ce privește decontarea din inițiativa plătitorilor, trebuie să reținem atenția faptul că sînt unele întreprinderi, puține la număr, care nici pînă în prezent nu au introdus registrul de urmărire a dispozițiilor de plată, iar altele care, deși l-au introdus, nu înregistrează cu regularitate documentele. Mai sînt situații cînd nu se efectuează plăți din proprie inițiativă în cazul în care nu se primesc documentele de plată în termen normal de la furnizori, deși mărfurile au fost primite și recepționate, iar în alte cazuri se tergiversează în mod nejustificat recepția mărfurilor în scopul vădit de a amîna cît mai mult posibil momentul plății. În toate aceste situații o prezență mai activă și mai fermă a controlului intern și a celui exercitat de bănci ar putea contribui la diminuarea acestor neajunsuri.

Plățile nefăcute la timp de o întreprindere, indiferent de motive (incapacitate de plată, tergiversarea decontărilor etc.), creează greutăți financiare întreprinderilor furnizoare, influențînd negativ realizarea indicatorului privind producția marfă vîndută și încasată. Încălcarea disciplinei decontărilor influențează negativ și realizarea acumulărilor bănești, respectiv întîrzierea încasărilor la bugetul statului.

Prin normele de decontări, elaborate în comun de bănci în anul trecut, s-a dat posibilitatea furnizorilor de a efectua un control mai riguros asupra plătitorilor, prin măsura ca remiterea documentelor către aceștia să se facă cu scrisoare recomandată cu confirmare de primire. Prin acest procedeu furnizorul poate cunoaște data certă a primirii documentelor de către plătitor. Cu toate acestea, foarte puține unități economice au folosit acest procedeu, unele dintre acestea solicitînd chiar reținerea la decontarea exclusiv din inițiativa furnizorilor.

Considerăm că promovarea unor astfel de părerii ar comporta multe neajunsuri, dat fiind că decontările efectuate din inițiativa furnizorilor au un cost mai ridicat și solicită un efort de muncă mai mare decît cele inițiate de plătitor. Ca urmare, considerăm că este necesară intensificarea în continuare a preocupărilor aparatului economic din întreprinderi și un sprijin permanent al aparatului bancar pentru extinderea plăților cu cecuri și cu dispoziții de plată emise de cumpărători.

Pentru obținerea însă a unor bune rezultate în această direcție, este necesar să se întărească controlul la unitățile plătitoare, pentru a le determina să efectueze la timp, imediat după recepție, plățile datorate, pentru a înlătura neîncetarea care mai persistă în promptitudinea și corectitudinea cumpărătorilor.

Tendința de creștere în continuare a numărului de documente și implicit de operații este o problemă de mare actualitate ce se pune în fața aparatului bancar, cît și a celui din întreprinderi, fapt ce impune găsirea unor măsuri noi de a raționaliza operațiile, de a afecta un timp mai mare controlului economic asupra operațiilor dispuse de titulari; de cont.

Pe lîngă posibilitatea trecerii pe calculator a operațiilor de decontări, se apreciază că mai sînt și alte rezerve în această direcție. Analizîndu-se astfel, din punct de vedere al valorii fiecărui document de decontare, documentele ce se primesc și se operează prin bănci, a rezultat că cele cu sume de pînă la 10 000 lei reprezintă ca număr peste 55%, în timp ce ca valoare nu reprezintă decît 2,3%, ceea ce, exprimat altfel, denotă un volum foarte mare de muncă pentru decontarea unor sume minime. De aceea, este necesar ca, sub acest aspect, aparatul economic din întreprinderi, împreună cu aparatul bancar, să manifeste o preocupare sporită pentru decontarea cumulată a sumelor sub 25 000 lei, bineînțeles în cadrul unor perioade limitate de timp. Rezerve în acest domeniu mai există și prin înlăturarea unor refuzuri și amînări abuzive care, de asemenea, creează operații suplimentare în bănci și la întreprinderi. Astfel, unele întreprinderi, contrar prevederilor din norme, depun spre încasare uneori documentele de decontare fără înscrierea în factură a documentului de transport, sau prezintă ca document de transport

dovezile eliberate de întreprinderile de expediție și camionaj, care în cele mai multe cazuri nu dovedesc efectiv plecarea mărfii din localitate către destinatar. Consecința este că acest mod de lucru dă loc unor operații suplimentare prin primirea unor scrisori de amânări la plată la banca plătitorului, iar după expirarea termenului se produc amânări, sau chiar refuzuri de plată, care sporesc operațiile atât la banca plătitorului, cât și la cea a furnizorului. O poziție mai fermă din partea aparatului bancar la controlul primirii documentelor de decontare, la primirea scrisorilor de amânare a plăților și a refuzurilor poate determina reducerea simțitoare a unui număr de operații, provocate de primirea, controlul și evidența documentelor respective. Este de asemenea greșit și procedeul de a prezenta refuzuri înainte de a se fi folosit integral termenul de amânare, fapt ce determină de asemenea unele operații suplimentare de restituire a facturilor și documentelor de plată pentru ca ulterior, să se poarte o nouă corespondență pentru retrimiterarea acestora și a documentelor de decontare.

Folosirea unor instrumente de decontare mai operative

O PROBLEMĂ care trebuie să ocupe un loc important în activitatea de decontări este aceea a realizării unei viteze optime de efectuare a acestora. Principalele instrumente folosite în prezent în economia noastră sunt **dispoziția de plată cu factură și dispoziția de încasare cu factură**. Un sondaj recent a relevat unele aspecte asupra cărora considerăm că este necesar să ne oprim. O primă constatare ar fi aceea că, atât în decontările locale cât și la cele între localități diferite s-a înregistrat o durată medie în zile foarte apropiată în cazul folosirii dispoziției de plată cu factură, față de decontarea prin dispoziție de încasare cu factură, diferența în zile între cele două instrumente fiind minimă, de circa o zi, iar în unele cazuri de 2 zile. Astfel, la decontările locale, viteza medie de decontare cu dispoziție de încasare cu factură a fost de 7 zile, iar în cazul folosirii dispoziției de plată de 8 zile, în timp ce la decontările între localități diferite această viteză a fost de 13 și respectiv 15 zile.

Dacă se ia în considerare faptul că, în cazul folosirii dispoziției de încasare cu factură, durata medie normală de decontare necesită între 6—8 zile în lo-

calitate*) și circa 12—13 zile în cazul decontărilor între localități diferite**), rezultă că durata medie realizată în anul 1980 la decontările prin Banca Națională se încadrează, în general, în termenele normale în cazul folosirii acestui instrument. Dacă ținem însă seama că sînt și unități plătitoare care au termene de acceptare mai mici (3 zile) și de faptul că între localități apropiate circuitul poștal este mai mic (1—2 zile), viteza medie realizată demonstrează evident că sînt încă posibilități de reducere a duratei medii de decontare cu acest instrument atât în cadrul decontărilor locale, cât și al celor între localități diferite.

De asemenea, dacă ne referim la dispoziția de plată cu factură, nu putem să nu remarcăm faptul că durata medie de decontare este mai mare ca număr de zile, cu 1—2 zile față de cea realizată cu dispoziția de încasare cu factură, deci mai înceată. Pentru a se justifica acest decalaj se argumentează uneori că circuitul bancar al documentelor este mai rapid decît cel direct între întreprinderi și că avizarea prin bancă obligă întreprinderile plătitoare să se pronunțe asupra documentelor într-un anume termen: aceasta face ca dispoziția de încasare să se deconteze mai accelerat decît dispoziția de plată.

O astfel de argumentare, deși pînă la un punct este corectă, pierde totuși din vedere că în cazul folosirii dispoziției de plată în localitate, în foarte multe situații aceasta poate fi remisă odată cu marfa prin delegat și deci într-o modalitate foarte accelerată, că eventualele probleme apărute la recepție pot fi clarificate mai operativ prin contactul direct, acesta fiind posibil deoarece cumpărătorul este în aceeași localitate.

Dacă ținem seama de faptul că în cele mai multe cazuri atât furnizorul cât și cumpărătorul sînt controlați de aceeași unitate bancară și că acest lucru permite localizarea și înlăturarea intirzierilor, rezultă în această situație că în practică dacă s-ar acționa cu mai multă perseverență s-ar putea obține viteze de decontare foarte accelerate în cazul folosirii dispoziției de plată în decontările locale, mergînd aproape pînă la o sincronizare a circuitului valorilor materiale cu cel al decontărilor, așa cum se realizează în cazul folosirii ceului de decontare.

În ce privește folosirea dispoziției de plată la decontările între parteneri cu contul în localități diferite s-ar mai putea adăuga faptul că nu s-a folosit decît în mică măsură, chiar la documentele de valori mai importante, reținerarea acestora prin corespondență recomandată cu confirmare de primire, fapt ce considerăm că ar fi contribuit la un plus de atenție din partea plătitorilor la efectuarea plății imediat după primire și recepție.

Gh. MARCU

DEZBATERE ȘTIINȚIFICĂ

RECENTA dezbateră științifică, ce s-a desfășurat la începutul acestei săptămîni sub egida Institutului Central de Cercetări Economice, reprezintă un prim moment dintr-o serie mai amplă de manifestări concepute să aducă în centrul atenției cercetătorilor din economie, din domeniul științelor sociale, probleme de maximă importanță teoretică și practică pentru edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate. Astfel, alături de comunicările recente înmănunchate sub genericul „Stadiul dezvoltării economice a României socialiste și perspectivele sale în contextul evoluției lumii contemporane”, într-o unitate logică vor fi abordate în acest sfîrșit de an și la începutul anului viitor, teme legate de aplicarea noului mecanism economico-financiar în economie, raportul dintre forțe și relații de producție în societatea socialistă contemporană și în perspectivă, conceptul de calitate a vieții, raportul dintre sistemul de prețuri interne și prețurile externe, analiza contradicțiilor în socialism.

Beneficiind și de o prestigioasă participare — membri ai Academiei R.S.R., ai Academiei de Științe Sociale și Politice, cadre didactice din cadrul Academiei „Ștefan Gheorghiu” și Academiei de studii economice — recenta dezbateră a pus în lumină importanțele realizării obținute de poporul român în anii socialismului, eforturile deosebite desfășurate în toate planurile activității economico-sociale pentru înlăturarea înapoierii în care se afla România în perioada antebelică.

Atît în cuvîntul introductiv, prezentat de **Ioan V. Totu**, cit și în studiul axate pe domenii distincte ale economiei (între acestea amintim: nivelul actual al dezvoltării economiei românești comparativ cu alte țări — **I. Desmireanu**; evoluția și nivelul productivității muncii din România comparativ cu alte țări — **C. Grigorescu**; evoluția și stadiul actual al structurii industriei din România comparativ cu alte țări — **C. Russu**; contribuția agriculturii la dezvoltarea economiei românești comparativ cu alte țări — **D. Dumitru**; evoluția, nivelul și structura serviciilor din România comparativ cu alte țări — **V. Adăscăliței**; evoluția și nivelul eficienței fondurilor de producție din România comparativ cu alte țări — **D. Urdea**; evoluția locului României în circuitul economic mondial — **C. Murgescu**; trecerea României în rîndul țărilor cu dezvoltare medie — **Gh. Badrus, T. Postolache, Gh. Dolgu**) a fost analizat, în manieră comparativă, locul economiei noastre în ansamblul economiei mondiale. Comunicările au cuprins numeroase sugestii de perfecționare a activității economice, idei privind posibilitatea înlăturării cît mai rapide a decalajului ce separă pe plan economic țara noastră de țările dezvoltate, propuneri ale cercetătorilor economiști, apte să contribuie la transpunerea în practică a obiectivului major al actualului plan cincinal: trecerea României în rîndul țărilor cu dezvoltare economică medie.

Considerații privind rolul bugetului de stat în repartizarea venitului național *)

CREȘTEREA rolului bugetului de stat în redistribuirea venitului național este determinată de numeroși factori, dintre care un rol important îl dețin factorii tehnici, economici și social-politici, care acționează într-o strinsă legătură și cu o intensitate diferită de la o perioadă la alta.

În etapa actuală, progresul tehnico-științific determină o creștere considerabilă a productivității muncii, care este factorul hotărâtor de sporire a venitului național, în principal a produsului pentru societate. Această influență este însoțită de unele tendințe noi în structura valorică a venitului național, care, pe un plan de detaliu, se concretizează în creșterea mai rapidă a produsului pentru societate în raport cu produsul pentru sine. Pe această bază au loc unele schimbări și în ceea ce privește rolul bugetului de stat în redistribuirea venitului național. Astfel, dacă produsul pentru sine intră într-o măsură mai mică în procesul redistribuirii prin intermediul bugetului de stat, în schimb, produsul pentru societate, sub diferite forme, constituie sursa de bază a veniturilor bugetului de stat. Numai așa se poate explica faptul că și în urma aplicării noilor reglementări în domeniul financiar și bancar privind planificarea, repartizarea și vărsarea beneficiilor, finanțarea mijloacelor circulante, finanțarea și creditarea investițiilor etc., ponderea celor două elemente de bază ale produsului pentru societate prelevate la buget: impozitul pe circulația mărfurilor și vărsăminte din beneficiile întreprinderilor continuă să fie ridicată — peste 56 la sută. Semnificative în această direcție sînt și datele statistice referitoare la aportul vărsămintelor din beneficiile întreprinderilor și organizațiilor economice de stat la formarea veniturilor bugetului de stat, a căror pondere a crescut de la 21,6 la sută în 1970, la 43,1 la sută în 1978. În același timp, se constată o reducere a ponderii impozitului pe circulația mărfurilor în totalul veniturilor bugetului de stat de la 30,4 la sută în 1970, la 11,4 la sută în 1978.

Efectele acțiunii unor factori economici

SCHIMBAREA raportului între diferite categorii de venituri ale bugetului de stat formate prin repartizarea produsului pentru societate creat în întreprinderile și organizațiile socialiste pune în evidență faptul că măsurile adoptate în ultimul deceniu pe linia perfecționării activității de conducere și planificare au urmărit constant creșterea autonomiei întreprinderilor în utilizarea fondurilor proprii, și în special a beneficiului și a altor elemente ale produsului pentru societate. În aceste condiții, bugetul de stat își asigură doar circa 11,5 la sută din venituri pe seama impozitului pe circulația mărfurilor — care înregistrează o creștere susținută ca urmare a sporirii volumului producției realizate. Totodată, are loc o diversificare a formelor pe care le îmbracă produsul pentru societate prelevat la bugetul statului. Astfel, în perioada 1970—1976, pe lângă vărsăminte din beneficii și taxe și alte vărsăminte de la unitățile socialiste, a fost utilizat și impozitul de regularizare. În etapa actuală, pe baza hotărârilor plenarei C.C. al P.C.R. din martie 1978, în condițiile acțiunii noului mecanism economico-financiar, a fost introdusă prelevarea către societate a unei părți din valoarea producției nete prin care unitățile socialiste de stat contribuie la formarea fondurilor necesare dezvoltării generale a societății. Această formă nouă de prelevare la bugetul de stat a unei părți din venitul național creat în întreprinderile industriale de stat asigură și reglarea nivelului rentabilității pe întreprinderi, centrale și ministere.

Progresul tehnico-științific determină o intensificare a redistribuirii venitului național cu ajutorul bugetului de stat și prin aceea că, fiind factorul principal, de creștere a productivității

muncii, asigură premise însemnate pentru schimbarea raportului dintre populația ocupată în sfera productivă și cea ocupată în sfera neproductivă, în sensul creșterii unor activități considerate ca neproductive (servicii, învățămînt, cultură etc.). Aceasta presupune creșterea continuă a părții din venitul național destinată întreținerii unor asemenea activități. Conturarea acestei tendințe și amploarea ei în etapa actuală este confirmată de creșterea cheltuielilor social-culturale de la bugetul de stat. Așa, de exemplu, în cincinalul 1976—1980 cheltuielile pentru finanțarea acțiunilor social-culturale au fost mai mari cu aproximativ 50 la sută față de cincinalul 1970—1975. În consecință și veniturile obținute de populație din fondurile sociale de consum în anul 1980 depășesc cu valori însemnate pe cele din anul 1975. De asemenea, volumul cheltuielilor pentru învățămînt, cultură și artă, sănătate, asigurări sociale etc. (cheltuieli social-culturale finanțate de la bugetul statului) se ridică în anul 1980 la 71 miliarde de lei. Prin urmare, progresul tehnico-științific influențează, pe multiple planuri, diferitele activități economice și social-culturale care afectează structura și dinamica veniturilor și cheltuielilor bugetului de stat și, pe această bază, determină o intensificare a rolului acestuia în redistribuirea venitului național în etapa actuală.

Din categoria factorilor economici care influențează procesul de repartizare a venitului național o importanță deosebită are mărimea și structura acumulării. Proporția dintre fondul de dezvoltare și fondul de consum, în condițiile creșterii în ritm susținut a venitului național, determină amplificarea procesului de redistribuire a venitului național cu ajutorul bugetului de stat. Așa, de exemplu, o rată ridicată a dezvoltării face ca o parte însemnată din venitul național să fie destinată lărgirii producției și formării fondurilor de rezervă și asigurare care, pentru a ajunge la destinație, trec și prin bugetul de stat. Remarcăm, totodată, că în etapa actuală, prin sporirea atribuțiilor întreprinderilor în folosirea fondurilor proprii, în special, a beneficiului, în scopul lărgirii activităților productive și social-culturale, se restrînge din punct de vedere cantitativ partea venitului național destinată acumulării, care trece prin bugetul statului. O dovadă în acest sens o constituie evoluția cheltuielilor pentru finanțarea economiei naționale de la bugetul statului: în 1960 acestea au reprezentat 34,8 miliarde lei, în 1965 au ajuns la 62,1 miliarde, lei în anul 1969 — 95,5 miliarde lei; dezvoltarea accelerată a economiei în deceniul 1971—1980 a asigurat o creștere susținută și a cheltuielilor de la bugetul de stat pentru finanțarea economiei naționale de la 155,8 miliarde lei în anul 1975, la 205,3 miliarde lei în anul 1978. Ponderea acestor cheltuieli în totalul bugetului de stat în deceniul 1971—1980 oscilează între 62—69 la sută.

Factorul politic își pune amprenta asupra distribuirii și redistribuirii venitului național prin măsurile de politică economică adoptate într-o anumită perioadă, în special în domeniul financiar. Pe această linie, în etapa actuală, un loc important ocupă măsurile privind perfecționarea mecanismului economico-financiar. Din ansamblul acestor măsuri, care determină importante implicații asupra distribuirii și redistribuirii venitului național, o importanță deosebită are bugetul de venituri și cheltuieli al întreprinderilor, centralelor, instituțiilor social-culturale și de administrație, ministerelor și celorlalte organe centrale, consiliilor populare comunale, orașenești, municipale, și județene, organizațiilor cooperatiste și obștești. Introducerea bugetului de venituri și cheltuieli al unităților productive și social-culturale constituie o generalizare a experienței țării noastre pe linia utilizării bugetului de stat și a bugetului local al unităților administrativ-teritoriale, o contribuție originală a partidului nostru la soluționarea unor probleme ale perfecționării conducerii unităților socialiste în etapa actuală. Bugetul de venituri și cheltuieli al întreprinderilor și instituțiilor reprezintă un instrument de bază în conducerea acestor unități, oferind organelor colec-

*) Prima parte a articolului a apărut în nr. 39 al revistei

tive de conducere informații prețioase asupra rezultatelor obținute de întreprinderi.

Bugetul de venituri și cheltuieli — instrument al repartiziției valorii nou create

PRIN CONȚINUTUL, modul de elaborare și de urmărire bugetul de venituri și cheltuieli al întreprinderilor și instituțiilor*) joacă un rol deosebit de important în distribuirea și redistribuirea valorii nou create, în asigurarea echilibrului financiar. În cadrul unităților din ramurile producției materiale, bugetul de venituri și cheltuieli constituie un important instrument al distribuirii și redistribuirii valorii nou create în aceste unități. Schematic, bugetul de venituri și cheltuieli reflectă, pe de o parte, încasările din vânzarea producției marfă la intern și export, încasări din executări de lucrări și prestații pentru terți, încasări din desfacerea mărfurilor cu amănuntul prin magazine proprii și din diverse alte activități, iar pe de altă parte, cheltuielile aferente producției marfă vândută și încasată, cheltuieli pentru executări de lucrări și prestații pentru terți, costul mărfurilor vândute cu amănuntul prin magazine proprii, cheltuieli de circulație și pentru diverse alte activități, cheltuieli care se suportă direct din rezultatele financiare cum ar fi: prelevarea pentru societate a unei părți din valoarea producției nete. În partea a doua a bugetului de venituri și cheltuieli al întreprinderilor sunt cuprinse rezultatele financiare, din care menționăm: impozitul pe circulația mărfurilor, beneficiul și repartizarea acestuia.

Din schema generală a bugetului de venituri și cheltuieli al întreprinderilor din sfera producției materiale se desprinde concluzia că acesta constituie un important instrument al repartiziției valorii nou create între lucrătorii productivi, întreprinderi și statul socialist. Incasările din vânzarea producției marfă din lucrări executate și servicii prestate includ și veniturile primare ale lucrătorilor, întreprinderilor și statului. Obținerea acestor venituri la nivelul planului presupune deci desfășurarea în bune condițiuni a producției și desfacerii produselor. Rolul bugetului de venituri și cheltuieli al întreprinderii în distribuirea venitului național rezultă clar din însăși partea referitoare la cheltuielile și rezultatele financiare ale întreprinderilor. Astfel, retribuțiile lucrătorilor sunt incluse în grupa mare a cheltuielilor aferente producției marfă. Veniturile primare ale statului sunt menționate la pozițiile: prelevarea pentru societate din valoarea producției nete, impozitul pe circulația mărfurilor și vârsăminte din beneficii la buget. Veniturile primare ale întreprinderilor sunt formate din beneficiu care se repartizează pentru restituirile fondurilor primite pentru investiții, fondul de dezvoltare economică, fondul mijloacelor circulante, fondul pentru construcții de locuințe și alte investiții cu caracter social. Totodată, bugetul de venituri și cheltuieli al întreprinderilor este și un instrument al redistribuirii valorii nou create. Pe această cale bugetul de venituri și cheltuieli al întreprinderilor contribuie la formarea veniturilor secundare ale populației ocupate în unitățile din sfera producției materiale. În această calitate bugetul de venituri și cheltuieli al întreprinderii mijloace redistribuie-

rea unei părți a beneficiului repartizat pentru formarea unor fonduri cum ar fi: fondul pentru acțiuni sociale și fondul pentru participarea oamenilor muncii la beneficii etc.

Prin intermediul bugetului de venituri și cheltuieli al întreprinderilor se asigură dirijarea valorii nou create în vederea satisfacerii unor nevoi ale producției, precum și pentru satisfacerea nevoilor populației. Din acest punct de vedere, bugetul de venituri și cheltuieli al întreprinderilor reprezintă un instrument al repartiziției prin care se efectuează legătura între producție și consum. Ca instrument al repartiziției valorii nou create, bugetul de venituri și cheltuieli al întreprinderilor are menirea de a asigura echilibrul financiar al unităților socialiste, respectiv echilibrul între încasări și plăți, între resurse și destinații. Totodată, bugetul de venituri și cheltuieli al întreprinderilor oferă posibilitatea unei analize temeinice a volumului și structurii cheltuielilor și adoptarea de măsuri în scopul reducerii acestora și creșterii corespunzătoare a beneficiilor. În consecință, bugetul de venituri și cheltuieli al întreprinderilor este, în primul rând, un instrument al autoconducerii muncitorești și autogestunii economico-financiare. În acest sens, tovarășul Nicolae Ceaușescu arată: „Pe baza principiului autogestunii economico-financiare, fiecare întreprindere și unitate economică va trebui să-și întocmească bugetul propriu de venituri și cheltuieli, pornind de la necesitatea asigurării, din activitatea proprie, atât a mijloacelor financiare necesare, cât și a creșterii rentabilității, a beneficiului. Aceasta constituie o necesitate obiectivă pentru dezvoltarea continuă a societății și ridicarea bunăstării materiale și spirituale a întregului popor”.

Bugetul de venituri și cheltuieli al întreprinderii se integrează în sistemul bugetelor de venituri și cheltuieli al eșaloanelor superioare: centrală, minister etc. Bugetul de venituri și cheltuieli al unităților socialiste are ca bază planul național unic și pe ansamblul economiei naționale aceste bugete sunt corelate cu celelalte planuri financiare ca: bugetul de stat, planurile de credite și planul financiar centralizat. În etapa actuală, în țara noastră, prin sistemul bugetelor de venituri și cheltuieli se asigură, la nivelul diferitelor verigi organizatorice ale economiei naționale și pe ansamblul țării, distribuirea și redistribuirea venitului național, precum și creșterea rolului instrumentelor utilizate în procesul de repartizare a valorii nou create, în conducerea vieții economico-sociale.

Cunoașterea principalelor tendințe ale procesului de distribuție și redistribuire a venitului național, aprofundarea rolului bugetului în acest proces, prezintă o importanță teoretică și practică deosebită, constituind punctul de plecare al diferitelor măsuri privind perfecționarea pirghiilor financiare și de credit, a sistemului de prețuri, extinderea serviciilor și ridicarea nivelului de deservire social-culturală a populației etc.

dr. Constantin BĂRBĂCIORU
Craiova

*) Bugetul de venituri și cheltuieli al întreprinderilor se elaborează în strânsă legătură cu indicatorii de plan economic și cuprinde: veniturile, cheltuielile și rezultatele financiare din activitatea acestora, încasările din activitatea de comerț exterior, fondurile proprii ce se constituie la dispoziția lor, creditele bancare, vârsămintele la bugetul de stat, alte venituri, resurse și cheltuieli.

Îndeplinirea ritmică, a planului producției fizice și nete

(Urmare din pag. 2)

cu materii prime și materiale, în special datorită restanțelor înregistrate la unii furnizori (Centrala linii, Centrala industriei mătăsi, inului și cîmpei, Centrala industriei bumbacului etc.), precum și a calității uneori necorespunzătoare a materiei prime (frecvența mare de defecte la bumbac, lînă, mătase) etc.

Mobilizarea cit mai rapidă a acestor rezerve impune, în primul rînd, materializarea operativă a programului de măsuri tehnico-organizatorice elaborat, orientat în principal spre:

a) creșterea funcției creative a cercetării științifice și ingineriei tehnologice, în special în ceea ce privește proiectarea îmbrăcăminte, prin dezvoltarea cercetării în domeniul antropometriei aplicate, utilizarea unor instalații automate de gradare-incadrare a tiparelor și

determinarea consumurilor specifice de materii prime. Aceasta, alături de îmbunătățirile funcționale aduse tehnologiilor actuale, va asigura creșterea productivității muncii, în acest cîncinal, cu 60—84% la produsele pentru bărbați și cu 50—139% la produsele de modă pentru femei;

b) generalizarea tehnologiilor moderne, de grup, prin specializarea unor formații de lucru în executarea reperelor cu caracteristici asemănătoare, tipizarea locurilor de muncă (în cadrul formațiilor de confecționare a produselor de îmbrăcăminte pentru bărbați) și centralizarea operațiilor de prefabricare și asamblare a reperelor, ceea ce va asigura, pe lîngă folosirea la întregă capacitate a mașinilor și instalațiilor de mare randament, și creșterea însemnată, de 3—4% ale productivității muncii și producției fizice;

c) utilizarea integrală a capacității de producție atât prin încărcarea corespunzătoare a utilajelor și instalațiilor și raționalizarea fluxurilor tehnologice, cât mai ales prin asigurarea unei multifuncționalități a liniilor tehnologice în exploatare;

d) folosirea integrală a fondului de timp în cadrul zilei de lucru și creșterea indicelui de utilizare a fondului de timp, prin generalizarea producției în flux continuu și aprovizionarea ritmică a locurilor de muncă cu repere și semifabricate tipizate, unificate și standardizate, ceea ce va contribui la sporirea cu 2% a productivității muncii și cu aproximativ 1% a producției nete;

e) perfecționarea sistemului informațional-decisional privind lansarea și urmărirea programelor de fabricație și îmbunătățirea normelor și normativelor de muncă în concordanță cu noile condiții tehnico-organizatorice, acțiune ce va asigura un spor de peste 2% al productivității muncii.

Recuperarea materialelor secundare

ÎN FRANȚA, recuperarea materialelor secundare a depășit, în momentul de față, caracteristicile unei activități adiacente producției dobândind, treptat, configurația unei activități de natură industrială cu caracter de sine stătător. Mai mult chiar, după cum se arată într-un amplu grupaj de materiale publicat de revista „L'Usine Nouvelle”, această subramură industrială se înscrie printre cele mai dinamice și expansive domenii ale economiei. Ea dispune de un personal de circa 22.000 persoane, și o cifră de afaceri de zece miliarde de franci. Importanța sa deosebită pentru economia franceză rezultă însă din cantitățile de materii prime pe care le pune la dispoziția întreprinderilor productive. Din această perspectivă prin cele 12 milioane tone de substanțe utile reintroduse în circuitul productiv, industria de recuperare constituie, practic, principalul producător de materii prime al țării, asigurând 50% din consumul intern la plumb, 45% la cupru, 36% hirtie, 25% pentru aluminiu.

Dezvoltarea în continuare a acestei activități deosebit de importante pentru economie, se arată în studiu, este condiționată deopotrivă de factori economici și tehnologici. Pentru a fi viabilă, într-o economie de piață ca cea franceză, industria recuperării materialelor trebuie să fie rentabilă. Asigurarea unui nivel de rentabilitate corespunzător este influențată considerabil de evoluția prețurilor la materiile prime virgine, prețuri care înregistrează diferențe mari atât de la o perioadă la alta de timp, cât și de la un produs la altul. Totodată, domeniul recuperării materialelor secundare este legat nemijlocit de producătorii de astfel de produse — industrie, populație etc., modificări ale nivelului de activitate în aceste sfere influențând nemijlocit nivelul producției Industrii de recuperare.

Dependența de industrie, privită ca producătoare de „deșeurii” pune în lumină unul din aspectele esențiale specifice acestui nou sector de activitate și de a cărei cunoaștere se leagă însăși eficiența măsurilor organizatorice și a eforturilor de perfecționare tehnologică desfășurate de conducătorii de întreprinderi. Intrucât, se subliniază în studiu, industria de recuperare vădește o logică inversă celei a ramurilor tradiționale care, după cum este știut, își organizează fluxurile de producție și își adaptează tehnologiile pe filiera materie primă extrasă din mediul natural — obținerea produsului finit. Eforturile depuse de întreprinzătorii din această subramură industrială în direcția

creșterii rentabilității — în condițiile respectării cerințelor ce izvorăsc din logica de desfășurare a proceselor productive din activitatea de recuperare — s-au orientat în ultimii ani, în cîteva direcții importante. Astfel, în plan organizatoric — volumul relativ important de investiții (circa 100 milioane de franci) a fost dirijat spre ridicarea productivității muncii prin dotarea cu utilaje de înaltă performanță. Pe parcursul unui deceniu a luat ființă un parc național de concasoare de mare capacitate care au înlocuit operațiunile manuale de descompunere a diferite ansambluri metalice; la rîndul său, recuperarea hirtiei se realizează în cea mai mare parte mecanizat, unitățile fiind dotate cu

ideea apropierei industriei de recuperare de industria producătoare este relevantă și pentru o altă tendință conturată în acest domeniu. Deoarece, în actualele condiții ale penuriei de materii prime și al costurilor tot mai ridicate, înregistrate pe piața mondială, gestionarea deșeurilor s-a impus însăși atenției producătorilor. Fie că se urmărește reintroducerea acestora în propriul proces productiv, fie că aceste subproduse sînt revindute la prețuri care, frecvent, concurează rentabilitatea produselor de bază, întreprinderile sînt preocupate de o cit mai eficiență și completă utilizare a produselor și subproduselor ce rezultă din procesele de producție. Cumulate pe ansamblul economic, produsele secundare, se

Sporirea nivelului de reutilizare a materialelor secundare este nemijlocit legată de capacitatea tehnologică, industria de recuperare deschizînd, în fapt, un nou domeniu, investigației științifice și oferind șanse de succes pe piață.

O altă modalitate de integrare a industriei de recuperare în industria producătoare (proces care nu se desfășoară numai în plan tehnic ci și al mentalităților, al concepțiilor despre finalitatea producției) o constituie integrarea în amonte. La elaborarea și aplicarea unor tehnologii noi trebuie să se evalueze și nivelul de valorificare a materialelor secundare, posibilitățile tehnologice existente. Totodată, avîndu-se în vedere că, în domeniul cum ar fi metalurgia neferoasă, adesea prețurile substanțelor auxiliare conținute în zăcămintele supuse prelucrării au niveluri cu mult mai ridicate decît ale produsului principal, industria de recuperare poate oferi soluții pentru valorificarea complexă a zăcămintelor.

Integrarea cit mai eficientă a industriei de recuperare impune și rezolvarea unor sarcini tehnice importante. Astfel, pentru a se înscrie în limitele de calitate cerute de unitățile productive, calitatea materialelor recuperate trebuie să se situeze la nivelul standardelor. Totodată, afirmă autorii studiului se poate spune că cei ce activează în acest nou domeniu industrial trebuie să facă dovada, prin prisma sarcinilor ce le revin, a unor multiple calități: să aibă capacitatea să estimeze evoluția producției diverselor ramuri ale economiei în timp, corelat cu evoluția prețurilor la materialele recuperate și la materialele exploatare din zăcămint; să desfășoare o amplă muncă de investigație pentru identificarea și a celor substanțe ce vor rezulta din tehnologiile a căror aplicare se va realiza în viitor; să stimuleze dezvoltarea de aparatură tehnologică adecvată, acestea urmînd, la rîndul lor, a se încadra în limitele raționale de consum energetic și material.

Un argument suplimentar pentru dezvoltarea acestei activități — dacă o atare susținere mai este necesară — îl constituie legătura intimă ce ia naștere între acțiunea de recuperare și eforturile depuse pe linia prevenirii poluării mediului. Constituindu-se ca un corp de cunoștințe tehnice și economice, unitar și specializat, industria de recuperare poate transforma cheltuielile impuse de dezactivarea unor substanțe nocive, poluante, în beneficiu, este aptă să transforme aceste activități într-o activitate utilă din punct de vedere social și eficientă economic.

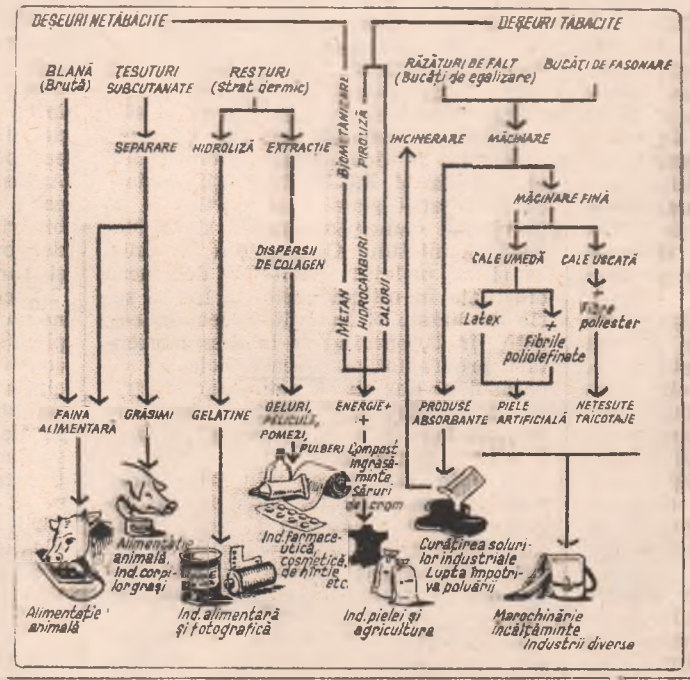
Pagină realizată de Cristian POPESCU

Recuperarea deșeurilor în industria pielăriei

INDUSTRIA PIELĂRIEI se confruntă cu un bilanț extrem de nefavorabil în ceea ce privește valorificarea materiei prime: numai o parte a pieilor brute furnizate de abatoare poate fi transformată în piele. În cursul prelucrării rămîn o serie de resturi care provin din egalizarea suprafeței pieilor și în urma tăbăcitului.

Deșeurile rezultate constituie o sursă de poluare și de risipă pe care industria pielăriei nu și-o mai poate permite. Un grup de specialiști de la Centrul tehnic francez de pielărie și-au pus întrebarea dacă este vorba în acest caz de deșeurii recuperabile sau de resurse secundare care, valorificate în mod adecvat, pot fi utilizate și pot constitui o nouă sursă de beneficii.

Așa cum rezultă și din schema atăturată reprodusă după revista „Science et Vie”, deșeurile din industria pielăriei pot să își găsească utilizări din cele mai diverse: de la industria farmaceutică pînă la curățarea solurilor industriale.

linii moderne de triere și presare. În același timp s-a dovedit eficiența concurența „producătorilor” de materiale secundare cu cei care activează în domeniul recuperării prin dotarea secțiilor de producție cu utilaje ușoare — containere selective, prese cu gabarit redus etc. — care permit recuperarea produselor secundare cu mai mare operativitate și într-un mod mai complet.

arată în studiu, constituie o parte integrată a avuției naționale, bunuri care au intrat, deja, ca un punct distinct în balanța comercială a țărilor dezvoltate. Pentru Franța, industria de recuperare prezintă un sold import-export de 2 miliarde de franci. În aceste condiții se pune problema ridicării gradului de valorificare a materialelor secundare și adoptarea unor strategii eficiente pe termen lung.

Adunări generale ale oamenilor muncii

MODUL DE PREGĂTIRE A PLANULUI, O EXPRESIE A MATURIZĂRII AUTOCONDUCERII ȘI AUTOGESTIUNII

HOTĂRIRILE adoptate de adunările generale ale oamenilor muncii din iulie-august a.c., măsurile concrete întreprinse pe această bază de către consiliile de conducere ale unităților au determinat o concentrare puternică a eforturilor colective pentru îndeplinirea în bune condiții a planului și angajamentelor pe primul an al actualului cincinal. Analizând desfășurarea întrecerii socialiste pe primele opt luni din 1981 se constată, pe de o parte, creșterea numărului întreprinderilor, institutelor, centralelor care candidează la locurile frunțase, iar pe de altă parte, ridicarea nivelului de ansamblu al îndeplinirii diferiților indicatori cantitativi și calitativi, ceea ce atestă accentuarea orientării generale spre eficiență.

La al II-lea Congres al Consiliilor oamenilor muncii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, referindu-se la necesitatea de a se lărgi atribuțiile organului suprem de conducere al proprietarilor și producătorilor, arăta: „Avind în vedere că adunările generale semestriale dezbate toate problemele unităților respective, apare necesar să se organizeze o adunare generală specială, în lunile septembrie-octombrie, pentru discutarea și aprobarea planului de producție al anului următor.”

Astfel de adunări se desfășoară în prezent (pină la finele decadei a doua a lunii) în întreprinderile industriale, din construcții, transporturi, circulația mărfurilor, servicii ș.a. în institutele de cercetări, inginerie tehnologică și proiectări, precum și la nivelul centralelor industriale și altor unități asimilate acestora. În unitățile agricole, adunările generale vor fi programate pe măsura încheierii lucrărilor din campania de toamnă.

Corespunzător prevederilor legale referitoare la întocmirea planului de jos în sus, ținând totodată seama de necesitatea de a mări rolul întreprinderilor și centralelor în elaborarea planului, de a lărgi continuu consultarea și participarea oamenilor muncii la fundamentarea lui, actualele adunări generale urmează să dezbate și să aprobe sarcinile ce revin fiecărei unități în cadrul dezvoltării economico-sociale a țării în anul 1982, programele unitare de măsuri tehnico-economice și politico-organizatorice menite să asigure realizarea acestor sarcini.

Dinamica cincinalului rezervă anului ce urmează direcții și dimensiuni

ale creșterii economice, care țin seama de imperativul consolidării și fructificării maxime a acumulărilor cantitative de pină acum; de rolul pe care trebuie să-l aibă în planificarea și conducerea activității economice piața, cererea, legea valorii și alte legi economice, de influența acestora în calcularea costurilor, a prețului de producție, a rentabilității și beneficiilor; de interdependența tot mai strinsă între economia românească și economia mondială; de caracterul limitat al resurselor materiale și energetice, cu implicații însemnate în orientarea dezvoltării și a consumului, care trebuie să țină seama de realități. Toate aceste probleme macroeconomice se reflectă în mod specific în indicatorii de plan ai unităților. Ca urmare, dezbaterile din adunările generale trebuie să capete o importanță în creștere politică, sarcinile concrete pe care și le asumă fiecare colectiv să îmbrace caracterul unei opțiuni științifice, obiectivele și măsurile ce se stabilesc să corespundă liniilor generale formulate în documentele Congresului al XII-lea al P.C.R., indicațiilor date de secretarul general al partidului la Congresul oamenilor muncii și la Plenara Comitetului Central din 29 iunie, ca și cu prilejul vizitelor de lucru efectuate în ultima perioadă într-o serie de județe și în unități economice; astfel încât, pornind de la aceste orientări programatice, fiecare colectiv de oameni ai muncii să acționeze pătruns de înalta răspundere față de bunurile încredințate, față de creșterea continuă a avuției naționale.

Este de așteptat ca adunările generale să constituie un moment însemnat pentru întărirea și dezvoltarea autoconducerii și autogestiei, în cadrul complexului organic al principiilor noului mecanism economico-financiar.

Experiența întreprinderilor frunțase a demonstrat ce influență pozitivă puternică are asupra situației financiare respectarea unor cerințe cu caracter imperativ ale economiei naționale, cum sînt realizarea integrală a producției fizice la toate sortimentele planificate, a producției nete și a producției-marfă vîndute și încasate, realizarea cu prioritate a producției destinate exportului, în structura, sortimentajia și la parametrii calitativi prevăzuți în contracte, reducerea în continuare a importurilor, asimilarea de noi produse cu înalte performanțe sub raport tehnic și economic.

Sînt însă unități în care atenția și răspunderea, de la nivelul organelor de conducere colectivă pină la cel al fiecărui om al muncii, încă nu sînt concentrate asupra rezolvării corelate și pină la capăt a acestor probleme, ceea ce creează dezechilibre între cheltuieli și venituri, abateri de la disciplina contractuală, dereglări în activitatea proprie și în cea a beneficiarilor produselor, diminuarea beneficiilor — situație care îi afectează, direct sau indirect, pe toți lucrătorii. Iată de ce este necesară o analiză nu globală și pur cifrică a unor astfel de fenomene, ci concretă, adică pe cauze și pe nivele de responsabilități, pentru a se identifica punctele critice și a se lua măsuri practice eficiente. În cele mai multe cazuri este vorba de sechelele unei mentalități încă tributare vechii ordini de priorități în stabilirea și urmărirea indicatorilor de plan, dar nu trebuie trecut cu vederea nici efectul anumitor inadvertențe ce apar uneori între acești indicatori, determinate de decizii pur administrative, nefondate economic, ale eșaloanelor superioare. Ambele situații contravin autoconducerii și autogestiei, principiului îmbinării autonomiei lărgite a întreprinderilor cu planificarea centralizată — și sursa lor trebuie blocată definitiv.

Tocmai pentru a evita necorelările, neluarea în considerare a tuturor implicațiilor ce rezultă în procesul de construire și realizare a planului, sarcinile pe 1982, așa cum vor fi ele prezentate adunărilor generale, nu trebuie să fie afectate de nici o problemă în suspensie. Este bine știut, din practica fiecărui an, că atunci cînd se inversează procesul decizional al planificării, cînd mai întîi se fixează un indicator și abia apoi se caută „fundamentarea” lui, adică alinierea realității la o ipoteză, rezultatele sînt profund negative sub o serie de aspecte: o sarcină desprinsă de posibilitățile de îndeplinire își pierde orice valență de mobilizare; se fac eforturi mari pentru a găsi soluții unei probleme, chiar cu prețul neglijării sau compromiterii altora; în derularea planului se ivesc discrepanțe care duc la neritmicitate, la irosire de potențial. Tot astfel, lansarea unui plan de producție fără a avea puse la punct toate condițiile necesare rezolvării lui (dotare, aprovizionare tehnico-materială, documentații aprobate pentru investiții, contracte de desfacere pentru piața internă și la export ș.a.) introduce de la

inceput elemente aleatorii care ulterior se pot dovedi de nerezolvat în timp util.

Este, în consecință, de datorita compartimentelor de resort din ministere, a centralelor, a specialiștilor din unități, dar mai cu seamă a consiliilor de conducere ale acestora — care, ca organe ale autoconducerii și autogestunii muncitorești, au răspunderea de a asigura elaborarea planurilor — să colaboreze îndeaproape pentru a clarifica încă înaintea adunărilor generale, toate elementele ce vor caracteriza activitatea economico-socială din 1982, astfel încât reprezentanții oamenilor muncii să nu fie puși în situația de a dezbate și aproba sarcini condiționate. Ministerele, centralele să sprijine întreprinderile în nominalizarea producției fizice planificate, în trecerea la încheierea contractelor, să fundamenteze și definitiveze toate programele speciale ce face parte din plan.

Din ansamblul acțiunilor pentru pregătirea planului pe anul viitor nu poate lipsi concentrarea forțelor pentru încheierea cu rezultate cât mai bune a anului în curs. Activitatea din 1982 nu trebuie să poarte tara unor nerealizări din 1981 la producția fizică, la export, la punerea în funcțiune a investițiilor; dimpotrivă, unele avansuri câștigate acum vor netezi rarcordarea la creșterile planificate, conferind dinamicii caracterului unei curbe continue. Din acest punct de vedere trimestrul în care am intrat este hotărâtor — iar adunările generale au misiunea de a inventaria atent și exigent stadiul aplicării măsurilor stabilite anterior, de a identifica și pune în valoare noi rezerve, noi posibilități. Totodată, se impune ca în eșalonarea

termenelor din programele unitare de măsuri să se aibă în vedere condensarea la minimum a perioadei de realizare pentru acele acțiuni ce pot fi abordate imediat și trecerea neîntârziată la pregătirea celorlalte, așa ca efectele tehnice, economice, sociale să se răsfrângă asupra unui interval cât mai mare din anul viitor. Elaborarea acestor programe trebuie să beneficieze din plin și de aportul comisiilor pe domenii, cărora să li se încredințeze și răspunderi în realizarea lor.

Fiesc este ca în adunările generale să se acorde o atenție aparte **laturilor calitative** ale activității, cărora actualul cincinal le conferă caracter imperativ. Creșterea accentuată a productivității muncii (prin organizarea judicioasă a muncii și a procesului de producție, extinderea lucrului la mai multe mașini, a mecanizării și automatizării, a acordului global, perfecționarea normării muncii), ridicarea nivelului tehnic și calitativ al produselor (atât prin ameliorări de concepție, cât și prin sporirea exigenței controlului pe toate fazele de producție), reducerea costurilor, valorificarea superioară a materiilor prime și materialelor, a resurselor energetice, recuperarea și utilizarea integrală a materialelor refolosibile rezultate din procesele de producție și de consum, recondiționarea și refolosirea pieselor de schimb și subsansamblurilor, reducerea consumurilor, creșterea eficienței fondurilor fixe sînt probleme la soluționarea cărora fiecare om al muncii poate contribui prin propuneri și prin intervenții efective.

Parametrii superiori ai planului în cel de-al doilea an al cincinalului presupun accelerarea mutațiilor calitative în pregătirea profesională a oamenilor

muncii. Adunările generale sînt chemate să cîntărească bine prevederile programelor de perfecționare a personalului muncitor, corelarea lor cu nevoile reale ale unităților, cu înzestrarea tehnică a acestora, cu cerințele alinierii la noile cuceriri științifice.

Se cere ca analiza să îmbrățișeze și o caracterizare de detaliu a modului în care consiliile oamenilor muncii se achită de obligațiile statuate prin lege, de răspunderi încredințate de forul suprem de conducere al unităților. Aceasta cu atât mai mult, cu cât în actualele adunări generale urmează să fie discutați și aleși candidații pentru consiliile județene și al municipiului București ale oamenilor muncii și să fie reconfirmați (sau aleși) delegații pentru conferințele reprezentanților oamenilor muncii la acest nivel teritorial. Noile organisme, în care vor fi reprezentate toate unitățile industriale, de construcții, transport, finanțe și comerț de pe teritoriul respectiv, vor avea importantul rol de a coordona activitatea consiliilor de conducere ale întreprinderilor și instituțiilor, de a dezvolta cooperarea acestora în valorificarea propriilor resurse și în rezolvarea diferitelor probleme de ordin economic și social.

Înaltă expresie a democrației revoluționare, muncitorești, în care masele populare hotărâsc nemijlocit asupra tuturor problemelor dezvoltării economico-sociale, adunările generale ale oamenilor muncii și-au afirmat evident competența, capacitatea de creație și decizie colectivă, forța mobilizatoare. Fără îndoială că și de această dată ele se vor ridica la înălțimea exigențelor.

C. DAMIAN

NOTE

Elasticitate greșit înțeleasă

ROSTUL evident al delimitării atribuțiilor unitare ale compartimentelor de muncă (servicii, birouri) din întreprinderi a fost de a asigura — în condițiile unei foiosiri raționale a aparatului funcțional — cuprinderea ordonată și coordonată a activității ce derivă din funcțiile unității, delimitarea clară a sarcinilor și răspunderilor, disciplină în îndeplinirea lor, eliminarea paralelismelor, ridicarea nivelului calitativ al muncii prin specializare. Normele unitare de structură permit comasarea după nevoi a unor compartimente, iar atribuțiile unitare nu sînt limitative, ele putînd fi completate și cu alte sarcini specifice ramurii sau domeniului de activitate al întreprinderii.

Această elasticitate trebuie să funcționeze însă în sens strict pozitiv, rațional; atribuțiile — și sarcinile corespunzătoare — să fie repartizate acolo unde există cea mai mare garanție a exercitării lor corecte, iar dimensionarea compartimentelor să se situeze la limita dintre supraîncărcare și supraîncărcare.

Astăzi, la 4 ani de la stabilirea atribuțiilor unitare, mai găsim încă unități unde aceste principii logice sînt eludate.

Nu pentru prima dată semnalăm, la această rubrică, tendința conducerilor unor întreprinderi de a acorda compartimentului de organizare statutul de „bun la toate”, încredințîndu-i responsabilități ce nu tin de profilul său și, nu rareori, îl abat de la realizarea sarcinilor de bază. La Combinatul petrochimic Borzești, serviciul respectiv se ocupă și de cabinetul tehnic, biblioteca tehnică, activitățile de protocol ș. a. ; la „Partizanul” și Combinatul de îngrășăminte chimic din Bacău, în planul de studii al compartimentului de organizare au fost cuprinse și probleme tehnice și tehnologice; astfel de „melanjuri” ineficiente se regăsesc și la unele întreprinderi din Lugoj.

Dislocările de atribuții diviz uneori exercitarea funcțiilor în așa fel, încît cu greu se mai poate reconstitui optica asupra întregului, iar răspunderile sînt și ele fragmentate și îndepărtate de făgașul firesc. De pildă, la Combinatul de oțeluri speciale Tirgoviște, întreprinderea de stofe Brașov ș. a. au fost trecute în sarcina organizării probleme legate de planificarea forței de muncă și a fondului de retribuire, care aparțin compartimentului de planificare-dezvoltare. Întreprinderea de utilaj petrolier din aceeași localitate are dificultăți serioase în realizarea indicatorilor planificați la productivitatea muncii, dar se pare că C.O.M. nu a sesizat legătura între această situație și faptul că sarcina întocmirii programelor de măsuri pentru asigurarea creșterii productivității muncii ca efect al organizării a fost încredințată serviciului personal-învățămînt-retribuire, iar compartimentului de organizare — urmărirea îndeplinirii lui. Normarea muncii este dată, la „Electroprecizie” Săcele și „6 Martie” Zărnești, în grija compartimentului de personal!

Sînt cazuri cînd comasările de compartimente s-au făcut fără a ține seama de relațiile de complementaritate necesare între activitățile respective și de atribuirea judicioasă a ponderilor ce le revin acestora. La „Mondiala” Satu Mare s-a recurs la formula unui compartiment de „organizare și creație tehnică”, în activitatea căruia predomină însă net preocupările de ordin tehnic, ceea ce face ca problemele de organizare să fie preluate (formal, dar nu totdeauna și efectiv și, mai cu seamă, rezolvate corespunzător) de alte compartimente și chiar de conducerea întreprinderii. O altă unitate sătmăreană — Întreprinderea comercială de stat pentru mărfuri industriale — are un compartiment de „organizare, personal și retribuire” care nu organizează nimic, parte din sarcinile în acest domeniu rezervîndu-și-le conducerea, iar restul, anume tocmai cele legate de productivitatea muncii, fiind puse pe șama serviciului... comercial.

Îată inițiative pe care nu le putem recomanda decît... autorilor lor, pentru a renunța la ele.

Adrian RUSU

INFORMATIZAREA STRUCTURILOR ECONOMICE ȘI SOCIALE

— Realizări, efecte, perspective —

NU SÎNTEM DEPARTE de momentul în care informația sub formă electronică va fi recunoscută ca cea mai importantă resursă pentru creșterea productivității. Alături de fondurile fixe, de energie, materii prime și materiale, informația devine astăzi factor de producție, factor care schimbă modul de funcționare al celorlalți astfel încât un microsistem de producție (sistemul de producție la scară micro-economică, întreprinderea) să poată atinge un regim de lucru cit mai eficient. Informatizarea este strins legată de automatizare și ciberneticizare, este unul din factorii noii calități cerute prin documentele Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român în noua perioadă definită drept: „deceniul științei, tehnicii, calității și eficienței”.¹⁾

Industria și economia modernă nu mai pot progresa fără informatică, microelectronică și automată; uneori se afirmă că salvarea industriei contemporane depinde de informatică, de tehnologia informațională.²⁾ Desigur, trebuie avută în vedere nu numai informatica ci și imbinarea ei cu robotica și automatizarea flexibilă, dar fondul problemei rămâne același, utilizarea informației electronice.

Este știut că în perioada 1971—1980, o primă etapă în informatizarea economiei românești, s-a acționat în conformitate cu sarcinile din Hotărârea plenarei Comitetului Central al P.C.R. din aprilie 1972, a programelor stabilite pentru informatică, a celorlalte documente de partid și de stat care s-au referit direct sau prin context la informatică, a sarcinilor și indicațiilor date de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

S-a trecut astfel la constituirea infrastructurii informatice a economiei și societății noastre și care cuprinde categorii diferențiate de sisteme informatice, după cum urmează: — sisteme informatice pentru conducerea și asistarea prin calculator a proceselor tehnologice; — sisteme informatice pentru conducerea întreprinderilor și altor unități economico-sociale;

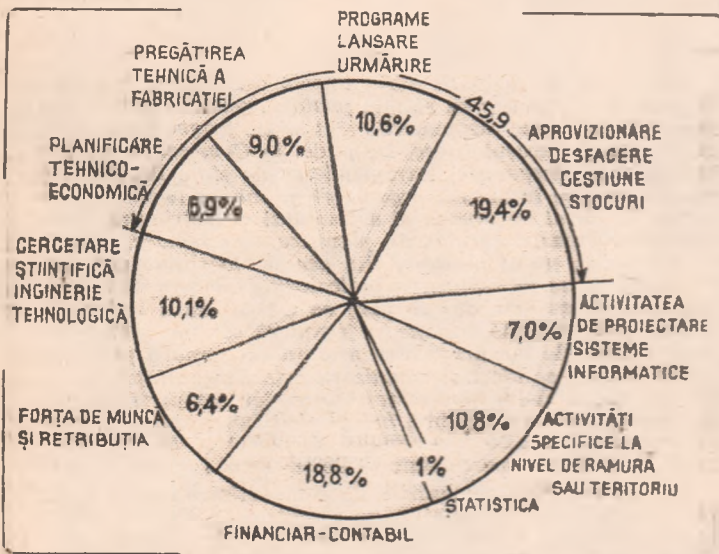

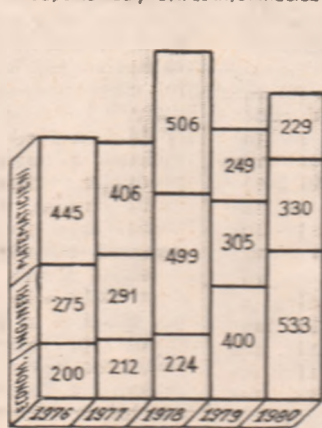
Fig 1 Utilizarea timpului calculator pe funcții ale întreprinderilor și principalele activități deservite

— sisteme informatice pentru conducerea centralelor sau unităților asimilate acestora; — sisteme informatice pentru conducere în profil de ramură; — sisteme informatice pentru conducere în profil teritorial; — sisteme tehnologice la scară națională; — sisteme informatice pentru conducerea unor funcțiuni generale de sinteză la nivelul economiei naționale; — sistemul informatic național.

¹⁾ Nicolae Ceaușescu, Raport la cel de al VII-lea Congres al Partidului Comunist Român, București, Ed. politică, 1979.

²⁾ *** Information technology seen as a salvation of industrial Britain, Computer weekly, march 12, 1981 (Kenneth Baker, noul ministru de stat al industriei din Marea Britanie, afirmă că tehnologia informațională va fi salvarea industriei engleze).

a. Absolvenți ai învățământului superior cu profil de informatică

b. Specialiști pregătiți în centrul de perfecționare în informatică

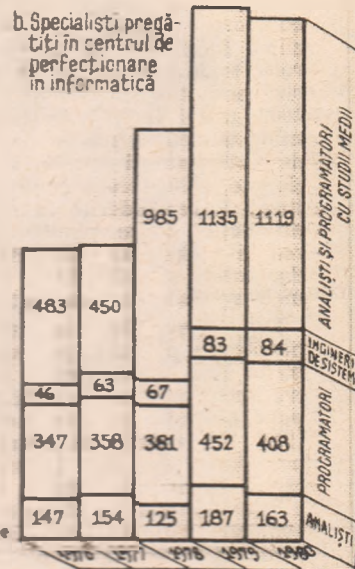

Fig 2

Pregătirea personalului de specialitate în informatică

Corelat cu gradul de experiență și posibilitățile structurii tehnice de care s-a dispus, informatica a fost promovată și a progresat în primul rînd la nivel microeconomic. Acest lucru s-a făcut, de altfel, în deplină concordanță cu sarcina de a orienta procesul de informatizare cu prioritate în sprijinul producției.

Pe fondul unei evoluții conceptuale și metodologice unitare adecvate etapei parcursă, au fost proiectate și puse în funcțiune pînă la sfîrșitul anului 1980, peste 1.200 sisteme informatice la care se adaugă alte 2.000 de unități economice, sociale și culturale care au acces — prin diferite aplicații — la tehnica de calcul. Pe de altă parte au fost proiectate și puse în mod diferențiat în funcțiune sisteme și aplicații la scară macroeconomică în construcții industriale, energie, metalurgie, transporturi și telecomunicații, aprovizionare tehnico-materială, chimie, precum și pentru conducerea unor funcții de sinteză la scară națională — planificare, finanțe și credit, statistică, — sau în profil teritorial în mai multe județe ale țării și municipii — cu deosebire în municipiul București.

Începută ca o acțiune de modernizare a activităților de gestiune și evidență, informatizarea a progresat în ultima perioadă în domenii nemijlocit legate de producția materială. A devenit astfel posibil, beneficiind și de raționalizarea și automatizarea lucrărilor de evidență, ca la sfîrșitul anului trecut în cadrul a 648 de sisteme informatice (51%, din total) locul central să-l ocupe conducerea producției și activități asociate organice acestora (vezi fig. 1).

Au fost proiectate și puse în funcțiune zeci de aplicații de conducere cu calculatorul a proceselor tehnologice în chimie, metalurgie, energie electrică, celuloză și hîrtie, industria alimentară etc.

Referitor la realizarea sistemelor informatice și utilizarea tehnicii de calcul au fost exprimate și unele opinii care au apreciat acest proces ca fiind lent în raport cu cerințele sau cu efectele anticipate. În interpretarea acestei relative insatisfacții față de valoarea și valoarea de întrebuințare a informaticii, nu trebuie pierdute din vedere complexitatea procesului de informatizare care, în perioada respectivă, a însemnat totodată acumularea unei experiențe specifice economiei noastre, pregătirea forței de muncă specializate (vezi fig. 2) dar și a aceleia care este chemată să utilizeze tehnica de calcul, și faptul că a trebuit să se realizeze o infrastructură — pe cît posibil — echilibrată în spațiul geografic și funcțional al țării. Totodată, procesul complex al introducerii mijloacelor moderne de calcul, automatizarea și ciberneticizarea au cerut pregătirea și adaptarea în paralel a sistemelor obiect.

M. DRĂGĂNESCU
N. BADEA-DINCA

Institutul central pentru conducere și informatică

(Continuare în pag. 21)

DIMENSIONAREA VENITULUI NET INCLUS ÎN PREȚURILE DE PRODUȚIE

TEZELE expuse de către tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul al II-lea al Consiliilor oamenilor muncii în legătură cu necesitatea studierii mai aprofundate și a aplicării legilor economice obiective în conducerea și planificarea economică, le consider de cea mai mare importanță pentru deschiderea de noi orizonturi în tratarea temei abordate: „Se impune, sublinia secretarul general al partidului, să ținem într-o mai mare măsură seama în planificarea de rolul pieței, al cererii, aceasta fiind o condiție esențială pentru desfășurarea cu maximum de eficiență a întregii activități economice. Trebuie să avem permanent în vedere că legea valorii și alte legități economice continuă să acționeze și în socialism și ca atare este necesar să ținem permanent seama de ele în planificarea și conducerea activității economice. Se impune, de asemenea, să luăm în considerație rolul și influența legilor economice în stabilirea prețurilor, în calcularea prețului de cost, a prețului de producție, a rentabilității și beneficiilor”.

Analizând, prin prisma acestei sarcini, sistemul de prețuri din țara noastră se constată că acesta a fost introdus treptat, începând cu anul 1952, pe baza unificării prețurilor cu ridicata practicate anterior care erau diferențiate pe întreprinderi. În anii 1954—1955 a fost efectuată prima reșezare generală a prețurilor cu ridicata, cu care prilej s-a aplicat și la noi neînspirata idee de a se elimina din prețurile unor mijloace de producție impozitul pe circulația mărfurilor, creindu-se în acest fel o ruptură în sistemul prețurilor de producție, în sensul că prețurile unor produse necuprinzând impozitul pe circulația mărfurilor, circulau în economie la o valoare incompletă. Prin reșezările ulterioare ale prețurilor de producție, efectuate la perioade destul de mari, s-a căutat să se elimine această lacună. Ea avea influențe nefavorabile în special pentru activitatea de comerț exterior, respectiv la determinarea eficienței acesteia și a investițiilor.

Măsura radicală pentru eliminarea acestei anomalii mai vechi, cit și a altora pe care prima le-a generat, a constituit-o adoptarea și aplicarea cu începere de la 1 ianuarie 1981 a Legii privind actualizarea și îmbunătățirea corelării, pe principii economice, a prețurilor de producție și de livrare a produselor către unitățile socialiste, precum și a prețurilor de contractare și de achiziție în agricultură. Potrivit prevederilor legii menționate, prețurile și tarifele actualizate vor fi determinate în raport cu costurile reale de producție în condițiile reducerii maxime a consumurilor de materii prime, materiale, energie și combustibil, ținându-se seama de modificările intervenite în prețurile externe ale materiilor prime și materialelor din import.

În aceste condiții, abordarea pe baze moderne, cu ajutorul calculatoarelor electronice a formării planificate a prețurilor a devenit o necesitate obiectivă. Aceasta presupune ca, înainte ca prețurile planificate să capete putere de lege să fie cunoscut — cel puțin în cadrul anumitor limite — efectul economic al prețurilor respective și în funcție de efectul dorit să se determine sau să se corecteze și nivelul prețurilor. Pentru aceasta este necesar să se efectueze simulări ale acțiunii prețurilor care urmează să fie lansate în economie. Desigur, nu ar fi exclus să fie necesare câteva sincronizări între efect și nivelul prețului care îl determină până se ajunge la obținerea unor proporții echilibrate. Dar aplicarea tehnicilor moderne și chiar a mașinilor electronice de calculat impun practicii noastre tradiționale anumite rigurozități, anumite cerințe menite să determine armonizarea dorită între nivelul de preț și efectul direct, liniar, al modificării unui preț precum și efectele indirecte propagate, simultan la mii de prețuri.

Așa cum am mai menționat și cu alte prilejuri⁴⁾, determinarea prețurilor trebuie să fie abordată pe baza metodelor cantitative cu aplicarea principiului conexiunii inverse, consacrat de teoria reglării din cibernetica economică. O aplicație a calculului matriceal ar putea potența și completa instrumentarul auxiliar indispensabil manipulării și prelucrării superioare pe calculator a imensei mase de informații privind prețurile, structura și întrepătrunderea acestora la un moment dat și în dinamică. Pe plan metodologic va fi necesar ca structura prețului să fie determinată pe elemente primare de cheltuieli și venituri

(și nu pe articole de calculație cum se urmărește în prezent) și, pe cit posibil, pe stadii de fabricație pentru principalele produse din economie.

Insistăm asupra acestei modalități de abordare a formării și corectării operaționale a prețurilor de producție cu ajutorul tehnicilor moderne deoarece în cadrul economiei, cel mai complex sistem de legături directe și indirecte, tocmai prețul sintetizează într-o imbinare logică aceste genuri de legături. Practic, prețul unui produs, considerat final, se constituie de fapt, ca element al structurii prețului unui alt produs. Această în-lănțuire de acțiuni reciproce între prețul unui produs înapoi (invers) spre structura de preț a altui produs poate fi pe deplin dirijată dacă se identifică și se respectă principiile acestei în-lănțuirii cit și cele ale conducerii procesului de formare a prețurilor în economia socialistă. Vom examina un exemplu cifric simplu dar destul de sugestiv.

Să presupunem că prețul unui produs Y este de 8 lei și el este folosit la fabricarea produsului X, al cărui preț este de 30 lei. În condițiile de producție la care se referă datele inițiale ale problemei, prețul și structura de preț la cele două produse se prezintă astfel :

Produsul Y			Produsul X		
Y ₁ — Materii prime	3 lei		X ₁ — Materii prime	10 lei	
Y ₂ — Amortizare	2 lei		X ₂ — Combustibil	2 lei	
Y ₃ — Retribuții	2 lei		X ₃ — Amortizare	3 lei	
			X ₄ — Retribuții	11 lei	
	Total cost	7 lei		Total cost	26 lei
Y ₄ — Beneficii și I.C.M.	1 lei		X ₅ — Beneficii și I.C.M.	4 lei	
	Preț de producție	8 lei		Preț de producție	30 lei

Datorită unor perfecționări aduse procesului tehnologic al produsului X, care este instrumentul principal cu care se obține materia primă : Y, prețul de 30 lei s-a redus la 15 lei, astfel că modificarea respectivă a influențat structura și nivelul prețului materiei prime Y astfel (restul condițiilor rămânând nemodificate) :

a) Prima iterație :

Y			X		
Y ₁	3 lei		X ₁	10 lei	
Y ₂	1 lei		X ₂	1 lei	
Y ₃	2 lei		X ₃	1 lei	
	6 lei		X ₄	2 lei	
Y ₄	1 lei		X ₅	14 lei	
Preț	7 lei		Preț	15 lei	

1 leu în loc de 2 lei ca efect al modificării prețului X asupra structurii de preț, respectiv reducerea amortizării

Modificarea prețului materiei prime Y a influențat, la rândul său, structura și nivelul produsului X, la a cărui fabricație ea se folosește. Odată cu aceasta, a avut loc și reducerea consumului specific de la 1,25 la 1,1 la produsul X. Ca urmare vom efectua o a doua iterație, de astă dată de la prețul produsului Y spre structura prețului produsului X, astfel :

b) A doua iterație :

Y			X		
Y ₁	3 lei		X ₁	7.70 lei	
Y ₂	1 lei		X ₂	1.0 lei	
Y ₃	2 lei		X ₃	1.0 lei	
	6 lei		X ₄	2.0 lei	
Y ₄	1 lei			11.70 lei	
Preț	7 lei		X ₅	1.0 lei	
			Preț	12.70 lei	

7.0 X 1.1 = 7.70 lei în loc de 10 lei

⁴⁾ Revista „Viața economică” nr. 13/1969 în „Analiza cantitativă și rolul ei în planificarea prețurilor”.

c) A treia iterație :

La rîndul său, reducerea prețului la unealtă va influența prețul materiei prime. Deci vom face o a treia iterație a influenței acestei reduceri asupra structurii prețului materiei prime Y, astfel :

Y		X	
Y ₁ —	3 lei	X ₁	7,70 lei
Y ₂	0,84 lei	X ₂	1,0 lei
Y ₃	2,0 lei	X ₃	1,0 lei
	5,84 lei	X ₄	2,0 lei
Y ₄	1,0 lei		11,70 lei
Preț	6,84 lei	X ₅	1,0 lei
		Preț	12,70 lei

0,84 lei în loc de 1 leu ca urmare a influenței legăturii inverse

d) Iterația a patra :

Modificarea prețului materiei prime de la 7 lei la 6,84 lei va conduce la o nouă modificare a structurii de preț la unealta X, astfel :

Y		X	
Y ₁	3 lei	X ₁	7,48 lei
Y ₂	0,84 lei	X ₂	1,00 lei
Y ₃	2,00 lei	X ₃	1,00 lei
	5,84 lei	X ₄	2,00 lei
Y ₄	1,0 lei		11,48 lei
Preț	6,84 lei	X ₅	1,00 lei
			12,48 lei

în loc de 7,7 lei 7,48 lei

Noul preț al instrumentului de 12,48 lei nu va mai influența decît cu un ban prețul materiei prime, dar care înmulțit cu 1,1 — consum specific — nu mai antrenează o modificare sensibilă și deci ne putem opri aici cu influențele reciproce dintre prețuri, respectiv dintre modificările prețurilor la materia primă și produsul fabricat din aceasta. Dacă modificările vizau o creștere a prețului unelei, desigur că am fi avut de operat influența conexiunii inverse pozitive corespunzătoare, adică majorarea prețului atît la Y cît și la X.

Exemplul menționat nu reprezintă decît o posibilitate simplificată, „manuală“ de cuantificare a implicațiilor economice a legăturilor economice asupra nivelului prețurilor și corectitudinii stabilirii acestora. În practică însă, în procesul economic, legăturile directe și inverse, negative și pozitive, după cum cred că este ușor de imaginat, sînt extraordinar de complexe și ele au loc simultan, pe mai multe stadii și la mii de produse și cu intensități diferite : multe dintre influențele respective se compensează reciproc, sau, în cea mai mare parte, se diminuează ca efect propagat pînă se sting de la sine. Modificările de genul celor arătate în exemplul de mai sus sînt cele cu influențe favorabile. Din păcate în economie apar și efecte negative directe (care se corectează mai ușor dat fiind evidența lor) cît și propagate în mod indirect și care sînt extrem de greu de controlat, care se amplifică de la o treaptă la alta, de la un preț la altul, de la un produs la altul, de la o ramură la alta. Un astfel de efect propagat care poate scăpa de sub control și se amplifică poate fi provocat de supradimensionarea venitului net sau o tolerare a unei pierderi mai mari decît limita de admisibilitate, problemă în legătură cu care dorim să ne oprim ceva mai pe larg, fiind problema-cheie a sistemului de prețuri în socialism. De regulă, efectul propagat indirect — este de 5—10 ori mai mare decît efectul direct : de unde și importanța cu noașterii și dirijării lui.

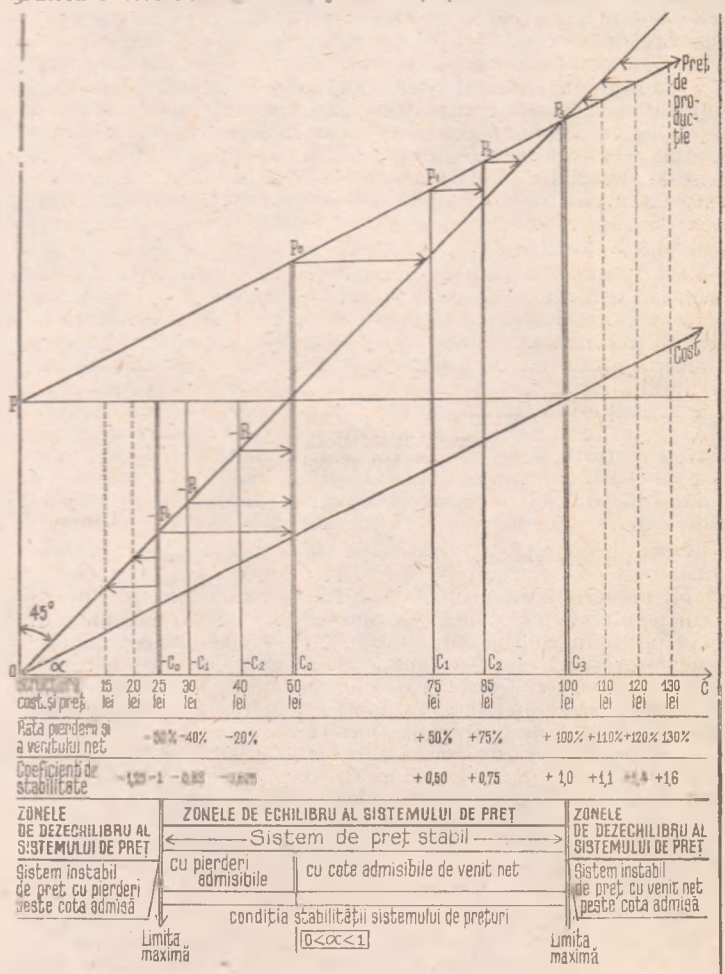
Așa cum s-a putut constata din exemplul menționat, modificări ale structurii de preț pot interveni la oricare dintre elementele de cost sau de venit. Cumpărătorul — unitatea socialistă — acceptă prețul de producție ca atare — ca o stratificare mai mult sau mai puțin obiectivă a costurilor și venitului net din stadiile anterioare de fabricație.

O problemă mai complicată se ridică atunci cînd se pune problema determinării beneficiilor și impozitului pe circulația mărfurilor (pe care în continuare le vom trata sub denumirea de venit net) care să fie incluse în prețurile de producție la produsele noi. Avînd în vedere că sub presiunea aplicării progresului tehnic și a noilor tehnologii, a principiilor noului mecanism economico-financiar care are ca centru de greutate creșterea răspunderii colectivelor de oameni ai muncii în economisirea materiilor prime și energetice — îndeosebi a celor neregenerabile — în economie apar anual zeci de mii de produse noi, pentru care se stabilesc prețuri noi de producție care trebuie să se integreze în nivelul general al stabilității prețurilor. În practica stabilirii prețurilor există un principiu de a se prelua în prețul produsului nou aceeași cotă de venit net

rezultată din calculația produsului care servește ca etalon de corelare, care, de regulă, se alege dintr-o grupă mai largă de produse similare. În afară de faptul că mai multe produse — cu cote diferite de venit net — pot sta la baza corelării prețului noului produs, sînt cazuri cînd organele care propun prețuri sînt tentate să prezinte costuri mai umflate în calculația produsului etalon, și o cotă redusă de venit net pentru a fi cu ușurință preluată și avizată în antecalculația prin care se stabilește prețul de producție la noul produs.

În condițiile aplicării stricte a principiilor noului mecanism economico-financiar, a indicațiilor conducerii partidului și statului cu privire la luarea în considerare în mai mare măsură a influenței acțiunii legilor economice pentru stabilirea unor prețuri corespunzătoare, problema determinării cu rigurozitate, cu ajutorul metodelor moderne, științifice și rapide, a mărimii venitului net inclus în prețurile de producție devine o necesitate imperioasă, obiectivă. Desigur că în analiza ce se efectuează, rezultatele calculelor pot fi modificate într-un sens sau altul în vederea integrării lor în indicatorii generali de dezvoltare economico-socială ai țării pe anumite perioade de timp dar este extrem de important ca însăși baza de la care se pornește, la care se aplică aceste corecturi, să fie determinată în mod complet, științific și la timp, respectiv să fie cuantificate atît efectele directe cît și cele indirecte, propagate, ale modificărilor intervenite, de exemplu în prețurile externe, în prețurile materiilor prime și materialelor importante, a mărimii venitului net inclus în prețuri etc...

Potrivit rezultatelor cercetărilor noastre, venitul net maxim care poate fi inclus în prețurile de producție nu poate depăși echivalentul costului care stă la baza prețului respectiv. Raportul dintre cost și venitul net aferent nu poate depăși unitatea (+1). Spațiul nu ne permite să demonstrăm afirmația mai pe larg dar dorim să suplinim aceasta printr-o reprezentare grafică destul de sugestivă precum și prin relevarea unor con-

secințe ale depășirii raportului menționat. În cazul în care raportul dintre costuri și venitul net care trebuie adăugat acestor costuri depășește unitatea, prețul — privit ca sistem — intră în zona instabilității. Depășirea — oricît de mică a acestui raport împinge prețul în cauză în categoria acelor în care efectele propagate ale unui venit net supradimensionat se amplifică din stadiu în stadiu, de la ramură la ramură, de la produs la produs, de la preț la preț, efect care poate duce la cele mai negative consecințe economice. Prima — și probabil și una din-

DIMENSIONAREA VENITULUI NET INCLUS ÎN PREȚURILE DE PRODUCȚIE

TEZELE expuse de către tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul al II-lea al Consiliilor oamenilor muncii în legătură cu necesitatea studierii mai aprofundate și a aplicării legilor economice obiective în conducerea și planificarea economică, le consider de cea mai mare importanță pentru deschiderea de noi orizonturi în tratarea temei abordate: „Se impune, sublinia secretarul general al partidului, să ținem într-o mai mare măsură seama în planificare de rolul pieței, al cererii, aceasta fiind o condiție esențială pentru desfășurarea cu maximum de eficiență a întregii activități economice. Trebuie să avem permanent în vedere că legea valorii și alte legități economice continuă să acționeze și în socialism și ca atare este necesar să ținem permanent seama de ele în planificarea și conducerea activității economice. Se impune, de asemenea, să luăm în considerație rolul și influența legilor economice în stabilirea prețurilor, în calcularea prețului de cost, a prețului de producție, a rentabilității și beneficiilor”.

Analizând, prin prisma acestei sarcini sistemul de prețuri din țara noastră se constată că acesta a fost introdus treptat, începând cu anul 1952, pe baza unificării prețurilor cu ridicata practicate anterior care erau diferențiate pe întreprinderi. În anii 1954—1955 a fost efectuată prima reșezare generală a prețurilor cu ridicata, cu care prilej s-a aplicat și la noi neinspirata idee de a se elimina din prețurile unor mijloace de producție impozitul pe circulația mărfurilor, creindu-se în acest fel o ruptură în sistemul prețurilor de producție, în sensul că prețurile unor produse necuprinzând impozitul pe circulația mărfurilor, circulau în economie la o valoare incompletă. Prin reșezările ulterioare ale prețurilor de producție, efectuate la perioade destul de mari, s-a căutat să se elimine această lacună. Ea avea influențe nefavorabile îndeosebi pentru activitatea de comerț exterior, respectiv la determinarea eficienței acesteia și a investițiilor.

Măsura radicală pentru eliminarea acestei anomalii mai vechi, cit și a altora pe care prima le-a generat, a constituit-o adoptarea și aplicarea cu începere de la 1 ianuarie 1981 a Legii privind actualizarea și îmbunătățirea corelării, pe principii economice, a prețurilor de producție și de livrare a produselor către unitățile socialiste, precum și a prețurilor de contractare și de achiziție în agricultură. Potrivit prevederilor legii menționate, prețurile și tarifele actualizate vor fi determinate în raport cu costurile reale de producție în condițiile reducerii maxime a consumurilor de materii prime, materiale, energie și combustibil, ținându-se seama de modificările intervenite în prețurile externe ale materiilor prime și materialelor din import.

În aceste condiții, abordarea pe baze moderne, cu ajutorul calculatoarelor electronice a formării planificate a prețurilor a devenit o necesitate obiectivă. Aceasta presupune ca, înainte ca prețurile planificate să capete putere de lege să fie cunoscut — cel puțin în cadrul anumitor limite — efectul economic al prețurilor respective și în funcție de efectul dorit să se determine sau să se corecteze și nivelul prețurilor. Pentru aceasta este necesar să se efectueze simulări ale acțiunii prețurilor care urmează să fie lansate în economie. Desigur, nu ar fi exclus să fie necesare câteva sincronizări între efect și nivelul prețului care îl determină pînă se ajunge la obținerea unor proporții echilibrate. Dar aplicarea tehnicilor moderne și chiar a mașinilor electronice de calculat impun practicii noastre tradiționale anumite rigurozități, anumite cerințe menite să determine armonizarea dorită între nivelul de preț și efectul direct, liniar, al modificării unui preț precum și efectele indirecte propagate, simultan la mii de prețuri.

Așa cum am mai menționat și cu alte prilejuri¹⁾, determinarea prețurilor trebuie să fie abordată pe baza metodelor cantitative cu aplicarea principiului conexiunii inverse, consacrat de teoria reglării din cibernetica economică. O aplicație a calculului matriceal ar putea potența și completa instrumentarul auxiliar indispensabil manipulării și prelucrării superioare pe calculator a imensei mase de informații privind prețurile, structura și întrepătrunderea acestora la un moment dat și în dinamică. Pe plan metodologic va fi necesar ca structura prețului să fie determinată pe elemente primare de cheltuieli și venituri

(și nu pe articole de calculație cum se urmărește în prezent) și, pe cit posibil, pe stadii de fabricație pentru principalele produse din economie.

Insistăm asupra acestei modalități de abordare a formării și corectării operaționale a prețurilor de producție cu ajutorul tehnicilor moderne deoarece în cadrul economiei, cel mai complex sistem de legături directe și indirecte, tocmai prețul sintetizează într-o imbinare logică aceste genuri de legături. Practic, prețul unui produs, considerat final, se constituie de fapt, ca element al structurii prețului unui alt produs. Această în-lănțuire de acțiuni reciproce între prețul unui produs înapoi (invers) spre structura de preț a altui produs poate fi pe deplin dirijată dacă se identifică și se respectă principiile acestei în-lănțuirii cit și cele ale conducerii procesului de formare a prețurilor în economia socialistă. Vom examina un exemplu cifric simplu dar destul de sugestiv.

Să presupunem că prețul unui produs Y este de 8 lei și el este folosit la fabricarea produsului X, al cărui preț este de 30 lei. În condițiile de producție la care se referă datele inițiale ale problemei, prețul și structura de preț la cele două produse se prezintă astfel :

Produsul Y		Produsul X	
Y ₁ — Materii prime	3 lei	X ₁ — Materii prime	10 lei
Y ₂ — Amortizare	2 lei	X ₂ — Combustibil	2 lei
Y ₃ — Retribuții	2 lei	X ₃ — Amortizare	3 lei
		X ₄ — Retribuții	11 lei
Y ₄ — Total cost Beneficii și I.C.M.	7 lei		
	1 lei	Total cost Beneficii și I.C.M.	26 lei
Preț de producție	8 lei	Preț de producție	30 lei

Datorită unor perfecționări aduse procesului tehnologic al produsului X, care este instrumentul principal cu care se obține materia primă : Y, prețul de 30 lei s-a redus la 15 lei, astfel că modificarea respectivă a influențat structura și nivelul prețului materiei prime Y astfel (restul condițiilor rămânând nemodificate) :

a) Prima iterație :

Y		X	
Y ₁	3 lei	X ₁	10 lei
Y ₂	1 lei	X ₂	1 lei
Y ₃	2 lei	X ₃	1 lei
	6 lei	X ₄	2 lei
	1 lei	X ₅	14 lei
Y ₄			1 lei
Preț	7 lei	Preț	15 lei

1 leu în loc de 2 lei ca efect al modificării prețului X asupra structurii de preț, respectiv reducerea amortizării

Modificarea prețului materiei prime Y a influențat, la rîndul său, structura și nivelul produsului X, la a cărui fabricație ea se folosește. Odată cu aceasta, a avut loc și reducerea consumului specific de la 1,25 la 1,1 la produsul X. Ca urmare vom efectua o a doua iterație, de astă dată de la prețul produsului Y spre structura prețului produsului X, astfel :

b) A doua iterație :

Y		X	
Y ₁	3 lei	X ₁	7,70 lei
Y ₂	1 lei	X ₂	1,0 lei
Y ₃	2 lei	X ₃	1,0 lei
	6 lei	X ₄	2,0 lei
	1 lei		11,70 lei
Y ₄		X ₅	1,0 lei
Preț	7 lei	Preț	12,70 lei

7,0 X 1,1 = 7,70 lei în loc de 10 lei

¹⁾ Revista „Viața economică” nr. 13/1969 în „Analiza cantitativă și rolul ei în planificarea prețurilor.”

c) A treia iterație :

La rindul său, reducerea prețului la unealtă va influența prețul materiei prime. Deci vom face o a treia iterație a influenței acestei reduceri asupra structurii prețului materiei prime Y, astfel :

Y		X	
Y ₁	3 lei	X ₁	7,70 lei
Y ₂	0,84 lei	X ₂	1,0 lei
Y ₃	2,0 lei	X ₃	1,0 lei
	5,84 lei	X ₄	2,0 lei
Y ₄	1,0 lei		11,70 lei
Preț	6,84 lei	X ₅	1,0 lei
		Preț	12,70 lei

d) Iterația a patra :

Modificarea prețului materiei prime de la 7 lei la 6,84 lei va conduce la o nouă modificare a structurii de preț la unealta X, astfel :

Y		X	
Y ₁	3 lei	X ₁	7,48 lei
Y ₂	0,84 lei	X ₂	1,00 lei
Y ₃	2,00 lei	X ₃	1,00 lei
	5,84 lei	X ₄	2,00 lei
Y ₄	1,0 lei		11,48 lei
Preț	6,84 lei	X ₅	1,00 lei
			12,48 lei

Noul preț al instrumentului de 12,48 lei nu va mai influența decât cu un ban prețul materiei prime, dar care înmulțit cu 1,1 — consum specific — nu mai antrenează o modificare sensibilă și deci ne putem opri aici cu influențele reciproce dintre prețuri, respectiv dintre modificările prețurilor la materia primă și produsul fabricat din aceasta. Dacă modificările vizau o creștere a prețului uneltei, desigur că am fi avut de operat influența conexiunii inverse pozitive corespunzătoare, adică majorarea prețului atât la Y cât și la X.

Exemplul menționat nu reprezintă decât o posibilitate simplificată, „manuală“ de cuantificare a implicațiilor economice a legăturilor economice asupra nivelului prețurilor și corectitudinii stabilirii acestora. În practică însă, în procesul economic, legăturile directe și inverse, negative și pozitive, după cum cred că este ușor de imaginat, sînt extraordinar de complexe și ele au loc simultan, pe mai multe stadii și la mii de produse și cu intensități diferite : multe dintre influențele respective se compensează reciproc, sau, în cea mai mare parte, se diminuează ca efect propagat pînă se sting de la sine. Modificările de genul celor arătate în exemplul de mai sus sînt cele cu influențe favorabile. Din păcate în economie apar și efecte negative directe (care se corectează mai ușor dat fiind evidența lor) cit și propagate în mod indirect și care sînt extrem de greu de controlat, care se amplifică de la o treaptă la alta, de la un preț la altul, de la un produs la altul, de la o ramură la alta. Un astfel de efect propagat care poate scăpa de sub control și se amplifică poate fi provocat de supradimensionarea venitului net sau o tolerare a unei pierderi mai mari decît limita de admisibilitate, problemă în legătură cu care dorim să ne oprim ceva mai pe larg, fiind problema-cheie a sistemului de prețuri în socialism. De regulă, efectul propagat indirect — este de 5—10 ori mai mare decît efectul direct : de unde și importanța cu noașterii și dirijării lui.

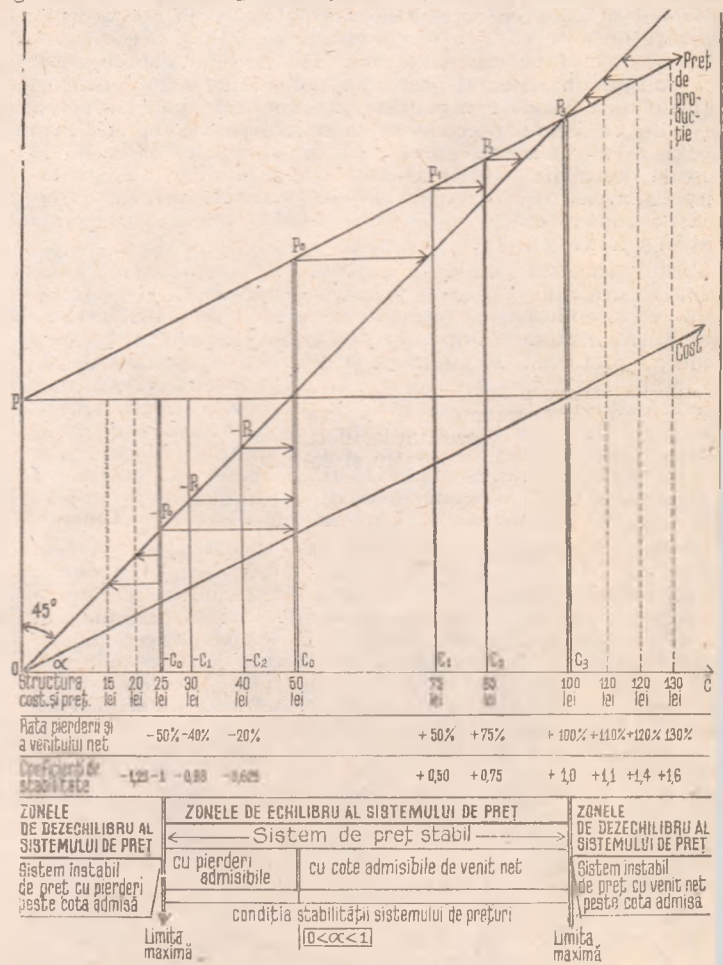
Așa cum s-a putut constata din exemplul menționat, modificări ale structurii de preț pot interveni la oricare dintre elementele de cost sau de venit. Cumpărătorul — unitatea socialistă — acceptă prețul de producție ca atare — ca o stratificare mai mult sau mai puțin obiectivă a costurilor și venitului net din stadiile anterioare de fabricație.

O problemă mai complicată se ridică atunci cînd se pune problema determinării beneficiilor și impozitului pe circulația mărfurilor (pe care în continuare le vom trata sub denumirea de venit net) care să fie incluse în prețurile de producție la produsele noi. Avînd în vedere că sub presiunea aplicării progresului tehnic și a noilor tehnologii, a principiilor noului mecanism economico-financiar care are ca centru de greutate creșterea răspunderii colectivelor de oameni ai muncii în economisirea materiilor prime și energetice — îndeosebi a celor neregenerabile — în economie apar anual zeci de mii de produse noi, pentru care se stabilesc prețuri noi de producție care trebuie să se integreze în nivelul general al stabilității prețurilor. În practica stabilirii prețurilor există un principiu de a se prelua în prețul produsului nou aceeași cotă de venit net

rezultată din calculația produsului care servește ca etalon de corelare, care, de regulă, se alege dintr-o grupă mai largă de produse similare. În afară de faptul că mai multe produse — cu cote diferite de venit net — pot sta la baza corelării prețului noului produs, sînt cazuri cînd organele care propun prețuri sînt tentate să prezinte costuri mai umflate în calculația produsului etalon, și o cotă redusă de venit net pentru a fi cu ușurință preluată și avizată în antecalculația prin care se stabilește prețul de producție la noul produs.

În condițiile aplicării stricte a principiilor noului mecanism economico-financiar, a indicațiilor conducerii partidului și statului cu privire la luarea în considerare în mai mare măsură a influenței acțiunii legilor economice pentru stabilirea unor prețuri corespunzătoare, problema determinării cu rigurozitate, cu ajutorul metodelor moderne, științifice și rapide, a mărimum venitului net inclus în prețurile de producție devine o necesitate imperioasă, obiectivă. Desigur că în analiza ce se efectuează, rezultatele calculului pot fi modificate într-un sens sau altul în vederea integrării lor în indicatorii generali de dezvoltare economico-socială ai țării pe anumite perioade de timp dar este extrem de important ca însăși baza de la care se pornește, la care se aplică aceste corecturi, să fie determinată în mod complet, științific și la timp, respectiv să fie cuantificate atît efectele directe cit și cele indirecte, propagate, ale modificărilor intervenite, de exemplu în prețurile externe, în prețurile materiilor prime și materialelor importante, a mărimum venitului net inclus în prețuri etc..

Potrivit rezultatelor cercetărilor noastre, venitului net maxim care poate fi inclus în prețurile de producție nu poate depăși echivalentul costului care stă la baza prețului respectiv. Raportul dintre cost și venitul net aferent nu poate depăși unitatea (+1). Spațiul nu ne permite să demonstrăm afirmarea mai pe larg dar dorim să suplînim aceasta printr-o reprezentare grafică destul de sugestivă, precum și prin relevarea unor con-

secințe ale depășirii raportului menționat. În cazul în care raportul dintre costuri și venitul net care trebuie adăugat acestor costuri depășește unitatea, prețul — privit ca sistem — intră în zona instabilității. Depășirea — oricît de mică a acestui raport împinge prețul în cauză în categoria acelor în care efectele propagate ale unui venit net supradimensionat se amplifică din stadiu în stadiu, de la ramură la ramură, de la produs la produs, de la preț la preț, efect care poate duce la cele mai negative consecințe economice. Prima — și probabil și una din

tre cele mai grave — o constituie apariția la un alt stadiu — respectiv la fabricarea altui produs — a unei pierderi dincolo de limita admisibilă. Legat de aceasta, aş vrea să arăt că limita maximă de admisibilitate a pierderii este egală cu -1 . În reprezentarea grafică pe care o înfățişăm, vom lua un exemplu în care costul unui produs X fiind de 50 lei, organul de preţ are posibilitatea (argumente) să stabilească o cotă de venit net cuprinsă între 25—100%. Tot pe acest exemplu vom presupune ipoteza stabilirii unei cote de venit net de pină la 130% (respectiv de pină la + 1,6) cât şi, tot în scop metodologic, aceea a unei pierderi cuprinse între $(-0,625)$ — $(-1,25)$.

Comentind pe scurt graficul de mai sus menţionăm : Segmentul OC_0 ($=OP$) reprezintă costul produsului P_0 , de unde rezultă :

— Mărimea preţului P_1 este determinată de segmentul OC_1 ;
— Mărimea preţului P_2 corespunde costului OC_1 determinat de ordonata C_1P_1 etc ;

— Limita maximă a venitului net inclus în preţul de producţie este determinată de intersecţia ordonatei C_2P_2 cu axa absciselor respectiv cu dreapta OR. Supradimensionarea venitului net peste limita admisă menţionată conduce la următoarele fenomene nedorite de care trebuie să ţinem seama :

a) Preţul se îndepărtează de costuri într-o mărime care, preluată în costul altor produse, nu se reduce treptat, ci se amplifică, proces care cu greu poate fi controlat ;

b) Valoarea exprimată în aceste preţuri nu corespunde producţiei fizice.

Aceste două tendinţe — ca şi în cazul unei pierderi ce depăşeşte limita admisibilă — sînt sugestiv ilustrate de săgeţile dinspre dreapta care, faţă de axa absciselor, se măresc tot mai mult pe măsură ce venitul net sau pierderea supradimensionată devin tot mai mari. În toate aceste cazuri considerăm ca sistemul preţului este instabil, adică acţiunea nefavorabilă a venitului net sau pierderii prea mari nu se reduce treptat ci se măreşte şi nu le poate recăpăta echilibrul.

O situaţie diametral opusă se observă în limitele de stabilitate ale sistemului de preţ stabil. Atît segmentele indicate de săgeţile dinspre stînga ale venitului net subunitar cît şi cele ale pierderii admise subunitare se diminuează treptat şi sistemul de preţ — aşă cum ne indică graficul — îşi recapătă de la sine echilibrul.

Marcel VOICA

Informatizarea structurilor economice şi sociale

(Urmare din pag. 18)

Se poate aprecia că printr-un efort coordonat la scara economiei naţionale s-a asigurat o adaptare flexibilă, în trepte evolutive, a structurilor organizatorice ale unităţilor din informatică la dinamica echipamentelor, metodelor şi tehnicilor disponibile precum şi a aplicaţiilor informatice.

Putem astfel afirma că dispunem astăzi de o bună experienţă informatică, concretizată, după cum s-a arătat, în numeroase sisteme practice, că dispunem de un fond valoros de informaţieni, iar în ultimul timp şi de utilizatori cu experienţă şi iniţiativă. În această ordine de idei, pe diverse paliere ale structurii economico-sociale funcţionează astăzi peste 1 500 unităţi de informatică, din care : 117 centre de calcul, 1 002 ofiţii şi 468 staţii.

În deceniul trecut, pe baza mai bune utilizări a tehnicii de calcul, a creşterii nivelului de calificare şi productivitate, a gospodăririi superioare a resurselor, tariful mediu pe ora calculator a scăzut sistematic, contribuind la reducerea cheltuielilor generate de prelucrările necesare obţinerii informaţiilor (vezi fig. 3).

În domeniul producţiei de tehnică de calcul trebuie remarcat efortul de creare a industriei naţionale care a implicat nu numai investiţii importante ci şi o susţinută activitate de concepţie. În raport cu necesităţile, dotarea economiei naţionale a cunoscut un progres cantitativ şi calitativ care se prezintă în tabelul 1.

Tabelul 1

Dotarea economiei naţionale cu principalele tipuri de echipamente de calcul

	Existent 1975	Existent 1980
Caculatoare medii mari	140	380
Minicalculatoare	6	52
Microcalculatoare	—	160
Posturi pentru sisteme de introducere a datelor	—	48
Terminale	—	1 000

Dotarea cu tehnică de calcul s-a realizat în conformitate cu priorităţile proiectării şi implementării sistemelor informatice. Nu trebuie să neglijăm însă faptul că nu am reuşit să asigurăm în toate judeţele şi chiar în toate ramurile o concordantă între structurile industriale şi cele informatice.

Calculatoarele instalate în reţeaua Institutului central pentru conducere şi informatică au preluat şi în multe cazuri asigurat integral necesităţile de prelucrare automată a datelor, pentru întreprinderi din toate ramurile, pentru administraţia locală şi centrală, constituindu-se într-o adevărată resursă naţională.

Începută mai timid, activitatea de cercetare a progresat mult sub aspectul rezultatelor şi introducerii în producţie, atît în unităţile I.C.I., I.T.C., I.P.A., în învăţămînt şi alte unităţi de informatică.

Eforturile principale ale I.C.I. au fost orientate în principal

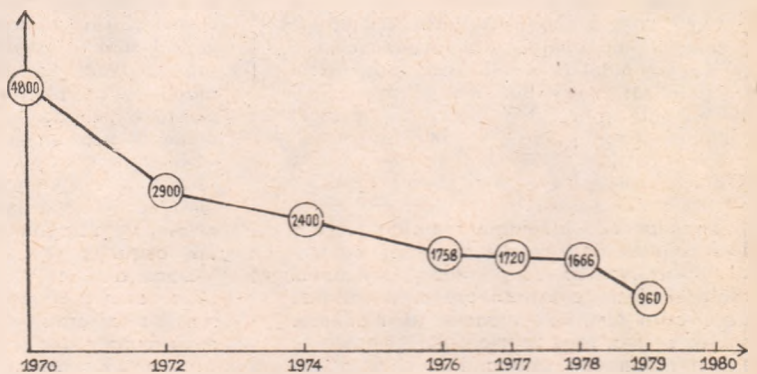

Fig 3 Evoluţia tarifului mediu pentru orc de calculator

spre investigarea şi rezolvarea problemelor derivate din punerea în funcţiune de sisteme informatice la nivel micro şi macroeconomic, elaborarea de produse program pe bază de proiecte tip, programe refofosibile sau de uz general, elaborarea de sisteme de gestiune a bazelor de date, de sisteme de programe pentru conducerea proceselor tehnologice utilizînd micro şi minicalculatoare, spre noi metode şi tehnici pentru informatică, inclusiv proiectarea asistată de calculator a sistemelor informatice, nefiind neglijate nici aspectele fundamentale legate de informatica pentru robotică, inteligenţa artificială, de bazele teoretice ale informaticii. Au fost începute şi finalizate unele soluţii în interconectarea de calculatoare, teleprelucrare şi transmisii de date, au fost finalizate într-o primă etapă metode şi mijloace de elaborare interactive a programelor, diverse programe pentru mini şi microcalculatoare.

Dispunem astăzi de un fond de programe aplicative generalizabile la scară naţională sau sectorială. Acestea au fost specializate funcţional, iar în cadrul fiecărei funcţii se constituie versiuni generate de anumite clase după specificul echipamentelor, al algoritmilor şi metodelor, organizarea şi administrarea datelor, al tehnicilor de prelucrare.

Pentru activitatea de proiectare tehnică şi tehnologică, unde informatica constituie un factor puternic de creştere a productivităţii muncii, au fost iniţiate cercetări şi s-au elaborat limbaje dedicate, uşor asimilabile, precum şi programe informatice pentru utilizarea echipamentelor de calcul, inclusiv grafice, au început să se constituie biblioteci de programe şi baze de date orientate pe domenii şi ramuri.

La aceste realizări se adaugă şi activitatea susţinută de diseminare a rezultatelor obţinute şi uniformizare a cunoaşterii, desfăşurată prin organizarea de sesiuni ştiinţifice, unele devenite naţionale, cum ar fi : „Informatica şi cerinţele dezvoltării economico-sociale“, organizată de I.C.I. Simpozionul de informatică şi conducere de la Cluj-Napoca, simpozionul „Aplicaţii ale informaticii pentru cercetarea şi proiectare în construcţii“, etc. Au fost organizate numeroase dezbateri, consfăţuiri de lucru, schimburi de experienţă şi acţiuni de îndrumare şi control cu cadre de conducere din economie, conducători şi specialişti din unităţile de informatică, atît pentru cunoaşterea realităţilor cît şi pentru formularea de cerinţe noi faţă de cercetare şi proiectarea din informatică. De asemenea, începînd cu anul 1980, se editează „Buletinul Român de Informatică“.

POZIȚIILE tradiționale burgheze nu au putut supraviețui experienței marii crize din anii '30 ai secolului nostru și din această criză a rezultat teoria lui Keynes, care spulberă mitul echilibrului automat al economiei capitaliste. Esențial în doctrina lui Keynes este tocmai recunoașterea contradicțiilor și perturbațiilor profunde, care, însă, ar putea fi ținute în friu prin intervenția statului în viața economică.

Sinteza pe care o operează ulterior Samuelson între Keynes și clasicii burghezi, „noua știință economică”, mută accentul de la măsuri corective la măsuri preventive, de la măsuri legate de dinamica ciclului economic la măsuri care să împiedice ciclul și care să stimuleze creșterea constantă, fără crize. Respectivetele teorii ale creșterii au beneficiat de contextul unui boom îndelungat în țările capitaliste dezvoltate, ceea ce a făcut pe reprezentanții „noii științe economice” să afirme că aceasta ar fi găsit, în sfârșit, remediul împotriva crizelor economice.

La începutul deceniului opt, optimismul generalizat din rindul teoriei economice dominante în Occident a cedat însă locul unui pesimism dens. Într-un articol de sinteză scris în 1977, intitulat semnificativ „Economia nu mai sint ceea ce erau”, P. A. Samuelson aprecia: „Dacă la mijlocul anilor '60 economiștii reputați succese în conducerea administrației kennediene, la sfârșitul anilor '70 situația se schimbă... Respectul pe care economiștii îl inspirau odinioară lumii de afaceri nu mai este ceea ce era. Medicii, ale căror competențe erau preamărite cind antibioticele lor extirpau flagelul pneumoniei, cu greu mai pot impresiona cind publicul le impută deficienței lor eșecurile în lupta cu cancerul” („Problèmes économiques”, 7 decembrie, 1977, p. 5. Cancerul la care se referă Samuelson este „stagflația”).

În noile condiții, „criza sistemului capitalist” devine o noțiune utilizată curent de economiști burghezi de prim rang. Iată ce spunea François Perroux la masa rotundă organizată de P.S.F. în 1974: „...Mă voi referi la subiectul prezentat în mod magnific de oratorii precedenți, la ceea ce eu cred că va fi criza capitalismului și nu numai crize în capitalism...” („Le Nouvel Observateur”, 1974, Numéro spécial). P.A.

Criza sistemului capitalist: din evoluția confruntărilor în jurul acestei crize (II)

Samuelson adaugă un paragraf final „Economics”-ului său, intitulat în mod sugestiv „Criza capitalismului”, iar la Congresul mondial al economiștilor din Mexic (august 1980), Samuelson a găsit o formă proprie „sintezelor” cu care ne-a obișnuit pentru a „impăca” pe Keynes cu Schumpeter; în comunicarea sa, el afirmă că viziunea optimistă a lui Keynes s-a adevărit în primul sfert de secol postbelic, în timp ce viziunea pesimistă a lui Schumpeter este valabilă pentru sfârșitul secolului nostru.

Dacă anterior speranțele privind depășirea, atenuarea sau chiar preîntâmpinarea crizelor erau legate de teoria economică burgheză dominantă, de intervenția statului, în prezent, în special în S.U.A., se produce o adevărată răsturnare – de reglările mecanismului economic sint puse tocmai pe seama intervenției statului.

După criza din 1929/1933, în gândirea marxistă conceptul de criză a sistemului capitalist a început să fie interpretat într-o viziune mecanicistă, care a dominat o perioadă de circa un sfert de secol și are încă și azi puternice ecouri. Interpretările respective, chiar dacă surprindeau unele elemente reale ale procesului (faptul că imperialismul a încetat de a mai fi atotcuprinzător, șomajul cronic, subutilizarea capacităților de producție etc.), totuși, în puncte esențiale contraziceau concepția materialist-dialectică

asupra istoriei. Astfel, Stalin considera, în mod eronat, că economia burgheză, după al doilea război mondial, nu ar mai avea resurse nici măcar pentru o reproducție simplă; piața mondială, în concepția sa, s-ar fi scindat în două piețe antagoniste, iar teza lui Lenin despre posibilitatea dezvoltării rapide a forțelor de producție în imperialism ar fi fost depășită. Stalin scria: „Drept cel mai important rezultat economic al celui de-al doilea război mondial și al urmărilor lui economice trebuie socotit destrămarea pieței mondiale, unice, atotcuprinzătoare... De aici urmează însă că sfera de aplicare a forțelor principalelor țări capitaliste – S.U.A., Franța, Anglia – la resursele mondiale nu se va lărgi, ci se va restringe, că pentru aceste țări condițiile pieței mondiale de desfacere se vor înrăutăți, iar utilizarea incompletă a capacității întreprinderilor în aceste țări se va accentua. Tocmai în aceasta constă, propriu-zis, adâncirea crizei generale a sistemului capitalist mondial, în legătură cu destrămarea pieței mondiale. Se poate afirma oare că cunoscuta teză a lui Lenin formulată de el în primăvara anului 1916, teză potrivit căreia, cu toată putrezirea capitalismului, „capitalismul în ansamblul său crește incomparabil mai repede decît înainte”, continuă să rămînă în vigoare?” Stalin dă un răspuns negativ la această întrebare. În aceeași lucrare, precizează punctul său de vedere asupra crizei generale: „Este evident că, după ce piața mondială s-a scindat și sfera de aplicare a forțelor principalelor țări capitaliste – S.U.A., Anglia, Franța – la resursele mondiale a început să se restrîngă, caracterul ciclului dezvoltării capitalismului – creștere și restrîngere a producției – trebuie totuși să se mențină. Dar creșterea producției în aceste țări se va realiza pe o bază îngustată, deoarece volumul producției în aceste țări se va restrînge”²).

La sfârșitul deceniului șase această interpretare a crizei generale a capitalismului a fost supusă unor amendări parțiale; s-a continuat însă să se plătească tribut subaprecierii rezervei de care dispunea capitalismul tocmai în domeniul economic, interpretării anumitor tendințe sau dorințe ca realități (ceea ce, de pildă,

FIȘE

IDEI CONTEMPORANE

LIMITELE PROGRESULUI ȘI PROGRESUL LIMITELOR

IONIȚĂ OLTEANU

EDITURA POLITICĂ

● Elaborat în manieră eseistică, prin care autorul urmărește nu atât să trateze problemele exhaustiv cît să ofere cititorului noi perspective asupra unor procese și fenomene actuale, să privească, într-o viziune nouă și coerentă, idei, concepte și fapte, volumul „Limitele progresului și progresele limitelor” – apărut recent în prestigioasa colecție „Idei contemporane”, a EDITURII POLITICE, sub semnătura publicistului economist Ioniță Olteanu – abordează o problemă acută pentru gândirea contemporană: raportul creștere economică – dezvoltare social-umană. Căci, în concepția autorului, dialectica „limitelor progresului” și a „progresului limitelor” exprimă, prin limbajul metaforei, o preo-

cupare fundamentală a comunității mondiale: cum va arăta – care trebuie să fie – configurația societății de mîine? Care sînt căile de acțiune pentru a răspunde mai bine aspirațiilor sociale-umane, pentru a crea o lume pusă în slujba fericirii omului?

Volumul, prin aria și modalitățile de investigare, relevă opțiunea autorului pentru inovare, reflecție și dezbateri, pentru o confruntare constructivă de idei, într-un domeniu care a înregistrat în ultimii ani o îmbogățire considerabilă a acestui gen de literatură. Concepția integratoare căreia îi sînt subsumate investigațiile de detaliu realizate în carte consideră dezvoltarea societății ca un proces complex,

pe nedrept limitat de anumiți gînditori la sfera economicului, ca un proces ale cărui componente sînt economicul, tehnologicul, socialul, ecologicul. Urmarind să confere construcției teoretice originalitate și o argumentație faptică cît mai densă, cartea oferă numeroase idei inedite, noi deschideri și noi piste de investigație ca și o serie de scheme intuitive și o anexă care cuprinde un bogat material documentar asupra unor domenii intim corelate cu procesul de dezvoltare: hrana, habitatul, educația etc.

Sistemul de prețuri

● Béla Csikós-Nagy, comentează într-un articol publicat în numărul 2/1981 al periodicului

a condus la aprecierile cunoscute privind ajungerea și depășirea capitalismului în sfera economică în termene ce s-au dovedit nerealistice). Ca o reacție la poziția rigidă care absolutiza modelul crizei din 1929-1933 și a ciclului pe care ea l-a inaugurat, atunci când producția capitalistă s-a înscris în faza ascendentă de lungă durată, unii teoreticieni marxști au început să se ferească de a mai vorbi de criza sistemului capitalist, ceea ce denotă, deși într-o formă paradoxală, că și aceștia interpretau respectivul concept tot în mod dogmatic.

Odată cu revigorarea crizelor din deceniul opt se constată o întreită mișcare: a) recidivarea unor poziții „stagnaționiste”; b) tendința de abandonare a conceptului, de data aceasta argumentul fiind că el nu mai poate explica setul de crize caracteristice ultimilor ani; c) încercări de a da conceptului o interpretare care să țină cont de noile realități.

Astfel, Jean Lojkin scrie: „Se poate spune că această criză este „generală... din trei puncte de vedere, care formează specificitatea și noutatea sa. Ea este generală, înainte de toate, prin aceea că atinge esența însăși a capitalismului, și nu numai, ca în marile crize precedente, doar aspecte parțiale... Criza „esențială”, criza capitalismului monopolist de stat — acesta este al doilea aspect — este, de asemenea, o criză globală și nu doar o criză economică. Este o criză politică, ideologică, morală și în acest sens ea pune în cauză ansamblul aparatelor hegemonice ale burgheziei monopoliste — ceea ce nu era cazul în timpul crizelor precedente decît în privința unor cercuri restrinse ale elitei intelectuale... De aceea nu poate fi izolată această criză generală a sistemului capitalist — și acesta este al treilea caracter specific al său — de dublul avînt al țărilor socialiste și al mișcării de eliberare națională”¹⁾.

Prezintă interes pozițiile unor teoreticieni italieni. Massimo Boffa, într-un articol intitulat **Criza actuală a capitalismului** scrie: „Nu numai legitimitatea întrebării unui concept atît de angajant pentru noi ca cel de „criză a capitalismului” este contestată în mai multe părți, dar chiar și existența fenomenelor critice

structurale nerezolvabile într-un cadru pur conjunctural este desconsiderată de mulți, dezmințită de fiecare dată de o relansare ce se profilează la orizont...”. În acest sens poate fi citat și Georgio Amendola care preciza: „Criza conjuncturii poate fi rezolvată în cadrul sistemului, criza generală reclamă o transformare a sistemului, crearea unei noi ordini mondiale”⁴⁾. Gian Carlo Pajetta (Critica marxistă, mai 1979), sesizînd criza ordinii politice mondiale și instabilitatea sistemului internațional, consideră că acestea nu contrazic criza capitalismului, ci dimpotrivă, „această instabilitate se cuplează cu criza generală a capitalismului”.

Recunoașterea sau negarea crizelor în capitalism, a posibilității crizei capitalismului în general, a format, de-a lungul unei perioade îndelungate, un criteriu suficient pentru a delimita gîndirea economică burgheză de cea marxistă; acum noțiunea este utilizată de cele mai diferite școli, iar linia principală de demarcație devine alta: marxștii leagă izvorul cel mai profund al crizei de contradicțiile adînci ale modului de producție capitalist, iar depășirea ei de depășirea — pe căi diferite — a capitalismului însuși și trecerea la socialism; ideologii burghezi, dimpotrivă, în spatele unui eclecticism filozofic, încearcă să absolve capitalismul de răspundere, pe care o trec pe seama naturii, a societății în general, a statului contemporan etc., iar perspectivele soluționării vizează păstrarea temeliei organizării capitaliste a economiei și a societății, chiar dacă — în unele cazuri — cu anumite modificări de nume, iar în altele admitîndu-se și unele transformări parțiale de substanță. Oricît de mult s-cr diversifica pozițiile, curente, tendințele, în ultimă analiză oricare din teorii este legată fie de păstrarea cadrului capitalist, fie de depășirea lui și organizarea socialistă a societății.

Dar această linie de demarcație fundamentală nu epuizează diversitatea din configurația reală a teoriilor coexistente în prezent; nici în gîndirea burgheză și nici în cea marxistă nu avem de-a face cu o poziție unică, ci cu o largă diversitate, firească de altfel, la care se adaugă apariția și consolidarea unui puternic curent

de gîndire economică care reunește autori cu poziții diferite pe platforma comună a capitalismului și imperialismului, din unghiul specific al fostelor colonii, pronunțîndu-se — cu argumente și interpretări diferite — pentru crearea unei noi ordini economice internaționale.

Ținînd seama de configurația reală a gîndirii economice actuale, afirmația unor autori că linia de demarcație între o interpretare dogmatică și una creatoare a teoriei marxiste despre capitalism ar fi adoptarea sau respingerea conceptului de criză a sistemului capitalist nu rezistă. În realitate, această demarcație se referă la modul de interpretare a conceptului.

În Programul Partidului Comunist Român, în lucrările președintelui Nicolae Ceaușescu, este amplu prezentat conținutul crizei sistemului capitalist și particularitățile sale actuale. „Se poate spune că ne aflăm la începutul unei noi faze a crizei sistemului capitalist, care cuprinde toate sferile vieții societății și afectează, într-o măsură mai mare sau mai mică, toate continentele”⁵⁾. „Se confirmă pe deplin aprecierea partidului nostru că ne aflăm într-o nouă fază a crizei generale a sistemului capitalist”⁶⁾. Iar la Congresul al XII-lea al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu aprecia că „criza lumii capitaliste a continuat să se adîncească”⁷⁾.

T. POSTOLACHE

¹⁾ I.V. Stalin, Probleme economice ale socialismului în U.R.S.S., București, E.S.P.L.P., 1955, ed. a II-a, p. 30-32

²⁾ I.V. Stalin, Op. cit., p. 56

³⁾ Jean Lojkin, La voie française de passage au socialisme, în „La Pensee”, decembrie 1977, p. 115-117

⁴⁾ Rinascita, 10 noiembrie, 1978

⁵⁾ Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, București, Ed. politică, 1973, p. 185

⁶⁾ Nicolae Ceaușescu, Procese și tendințe fundamentale ale dezvoltării mondiale contemporane, București, Ed. politică, 1979, p. 83

⁷⁾ Nicolae Ceaușescu, Raport la Congresul al XII-lea al Partidului Comunist Român, București, Ed. politică, 1979, p. 110

lui „THE HUNGARIAN ECONOMY” (titlul articolului „Experiences with the functioning of the new price mechanism”) care sînt cele mai importante tendințe ce s-au conturat, la nivelul economiei maghiare, în perioada ce a trecut de la aplicarea noului mecanism al prețurilor, la începutul anului 1980. Conceptul să amplifice capacitatea de adaptare a economiei naționale la evoluția prețurilor pe piața mondială, noul sistem de prețuri a prevăzut metode de calcul care să ofere o bază realistă de evaluare a costurilor cu materiile prime și energia, la nivelul fiecărei unități productive; totodată, s-a urmărit eliminarea diferenței existente între cele două rate de schimb ale monedei

naționale (forintului) — cea utilizată în tranzacții comerciale și cea aplicată în operațiuni de alt gen. Experiența ultimului an și jumătate, opinează B.C.M., dovedește că noul sistem de prețuri determină întreprinderile să acționeze creativ în direcția reducerii consumurilor materiale și energetice, a creșterii eficienței economice și a competitivității. Cit privește problemele de viitor, asigurarea unei rate mai înalte de creștere la nivel macroeconomic ar urma să se realizeze, susține autorul, nu atît prin sporirea volumului exportului cit mai cu seamă prin creșterea eficienței sale.

Învățămîntul tehnic în declin

● Deși afectează în mod deosebit instituțiile de învățămînt su-

perior mai puțin cunoscute, diminuarea sensibilă a interesului tinerelor generații pentru învățămîntul tehnic are un caracter general — susțin Michel Clerget și Gilbert Nicolaon în studiul „Les États — Unis manqueront-ils d'ingenieurs?” publicat în numărul din 19 august a.c. al revistei „PROBLÈMES ECONOMIQUES”. Acest fenomen se resimte deopotrivă la nivelul tinerilor care își formulează opțiunile pentru o anumită facultate cit și în ce privește recrutarea de cadre profesionale pentru învățămîntul superior. Efectele negative pentru economia americană ale unei atari stări de fapt apar și mai clar, opinează autorii, dacă funcției tradiționale a învăță-

FIȘE

mintului superior — de factor stimulator al progresului economic — i se adaugă constatarea că, în prezent, înregistrează un deficit de personal calificat tocmai acele domenii de vîrf ale tehnicii moderne cum sînt electronica și informatica. Corectarea acestei tendințe ce are drept cauză principală atracția mai mare pentru activitatea industrială clasică, uzinală — remunerată superior — ca și diminuarea sensibilă, în ultima perioadă, a capacității facultăților de o se dota cu aparatură modernă de cercetare, ar putea fi realizată, susțin M.C. și G.M., prin găsirea unor noi modalități de îngemănare a învățămîntului superior cu activitatea productivă.

CONCEPUTĂ în lumina Programului Partidului Comunist Român, a operei secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, lucrarea „Capitalismul. Economia și criza sistemului“*) se înscrie ca o apariție editorială deosebit de oportună și originală, de înaltă ținută teoretico-științifică și politico-ideologică. În paginile volumului, un colectiv de prestigioși autori realizează o amplă și profundă analiză a problemelor actuale ale economiei și crizei sistemului capitalist. Orientați în permanență spre analiza fenomenelor contemporane, spre relevarea aspectelor specifice ale economiei capitaliste din ultimele decenii, autorii întregesc această latură a cercetării și expunerii lor cu o investigație asupra genezei fenomenelor și proceselor respective, recursul la istorie constituind o premisă importantă pentru aprofundarea prezentului, pentru detasarea tendințelor de viitor ale economiei mondiale.

Lucrarea, în ansamblul ei, ca și fiecare studiu în parte, se remarcă printr-un pronunțat caracter metodologic. Tocmai în virtutea unui atare mod de abordare a problemelor ea se vedește a fi un instrument deosebit de valoros pentru aprofundarea înțelegerii situației internaționale contemporane în general, care, după cum se știe, este deosebit de complexă și contradictorie. În paginile cărții își găsesc exprimarea numeroase idei care teoretizează realitățile capitalismului contemporan, se conturează un sistem încheșat de noțiuni, teze și judecăți de valoare asupra sistemului relațiilor de producție burgheze — în strinsa lor legătură cu revoluția tehnico-științifică contemporană și cu suprastructura societății burgheze, îndeosebi cu latura sa politică. Totodată, în deplin acord cu optica metodologică prin care sînt tratate problemele, lucrarea oferă un arsenal îmbogățit de metode și instrumente de investigație a fenomenelor tot mai complexe ce caracterizează capitalismul contemporan.

Volumul evidențiază faptul că autorii au fost preocupați să lărgescă necontenit aria investigației, să încorporeze, într-o structură logică, noi domenii și probleme, să stabilească noi corelații, să releve

*) Academia „Stefan Gheorghiu“. „Capitalismul. Economia și criza sistemului“, București, Ed. politică, 1981, 630 pag. Colectivul de autori și de redacție: V. Axenciuc, L.C. Ionescu, R. Marinescu, N. Părăluță, M. Popescu, T. Postolache, N.S. Stănescu, I. Șerbănescu, St. Trifănescu, I. Tudoran. Colaboratori: I. Nicolae Văleanu, V. Pilat, C. Tudoran, C. Bogdan, N. Moraru, Gh. Dolgu, P. Pinzaru, V. Duculescu, I. Radulescu. (Coordonator: Tudorel Postolache).

alte contradicții ale economiei capitaliste și mondiale. De aceea, se poate susține cu deplină temei că lucrarea contribuie cu importante elemente la aprofundarea tezelor conținute în aceste documente, a ideilor de principiu expuse în opera secretarului general al partidului nostru.

Originalitatea și, totodată, profunzimea analizei economice întreprinsă de autorii studiilor înmănușiate în volum se conturează mai bine, după opinia noastră, prin raportarea la o serie de coordonate teoretice de mare rezonanță. Vom ilustra această idee referindu-ne la câteva exemple pe care le-am considerat semnificative pentru gândirea economică marxistă con-

ținută o importanță crescîndă obiectivul conservării rînduieiilor capitaliste.

Coordonatele teoretice fundamentale la care ne-am referit, deopotrivă cu altele vîndînd o consistență informațională similară, nu sînt valorificate pe parcursul analizei, în mod autonom, izolat, ci în interdependență cu alți factori. Astfel, abordarea sistemică a caracteristicilor esențiale ale fazei descendente a capitalismului monopolist de stat, a elementelor definiției ale crizei structurale declanșată la sfîrșitul deceniului al 7-lea, a permis autorilor formularea unei serii de idei și concluzii deosebit de valoroase pentru caracterizarea economiei capitaliste con-

ECONOMIA ȘI CRIZA SISTEMULUI CAPITALIST

temporană, pentru caracterizarea economiei capitaliste contemporane, așa cum sînt ele expuse în lucrare. Este vorba, în primul rînd, despre teoria crizelor structurale proprii modului de producție capitalist, o atenție aparte acordîndu-se cercetării cauzelor, a efectelor crizei declanșată odată cu sfîrșitul deceniului 7 și începutul deceniului 8, proces ce constituie un rezultat al adîncirii contradicțiilor interne ale modului de producție capitalist în contextul desfășurării revoluției tehnico-științifice pe plan mondial. De altfel, întreaga problematică a capitalismului contemporan a fost evaluată și reevaluată în cadrul lucrării, în funcție de criza structurală actuală a societății capitaliste, care, pe plan economic, se manifestă, în principal, prin stagflația generalizată în țările capitaliste dezvoltate.

Un alt element care se impune atenției este faptul că autorii așează la baza lucrării, a structurii ei generale o concepție originală cu privire la stadiile orînduirii capitaliste. Din optica promovată în volum, capitalismul monopolist de stat este apreciat drept al treilea stadiu al acestei orînduirii, acel stadiu al orînduirii burgheze caracterizat prin îngemănarea monopolurilor cu statul și în care, datorită profundelor transformări revoluționare survenite pe plan mondial, determinate de amplele lupte de eliberare socială și națională, alături de scopul maximizării profitului, capă-

temporană, pentru aprofundarea tezei partidului nostru cu privire la intrarea capitalismului într-o nouă fază a crizei sale de sistem. În acest context, se impune a fi remarcat și faptul că, în cadrul mecanismului monopolist de stat și din perspectiva acestuia, în lucrare se realizează interesante analize ale raportului economic-politic. Sînt relevate detalii ale procesului prin care politicile economice ale statelor capitaliste (politică bugetară, politica monetară, planificarea, intervenția statului în procesul de formare a prețurilor) utilizează variate instrumente cantitative și calitative de influențare a mecanismelor desfășurării proceselor economice.

Într-un alt plan, studiile încorporate în lucrare sînt concentrate spre evidențierea noii trepte de internaționalizare a capitalului, cu toate implicațiile ce decurg din acest fapt. Procesul respectiv, teza noii trepte de internaționalizare a capitalului, sînt analizate în profunzime pe trei direcții: dimensiunile cantitative noi și trăsăturile calitative specifice ale monopolurilor internaționale; dezvoltarea proceselor integraționiste în cadrul Pieței comune, atît „în lărgime“ cît și „în adîncime“; conturarea „trilateralismului“ — un imperialism cu trei centre de forță: S.U.A., C.E.E., Japonia — care joacă, de pe acum, un rol important în viața economică și politică a țărilor capitaliste dezvoltate.

De o atenție justificată se bucură în lucrare tratarea problematicii cursei înarmărilor și a militarizării economiilor naționale, factori cu implicații fundamentale asupra mecanismelor interne ale producției capitaliste, ale inflației, ale crizelor și ciclurilor economice etc. Autorii demonstrează convingător că de cursa înarmărilor se leagă strîns eforturile pentru o nouă reimpărțire a lumii în sfere de influență și dominație, căroro forțele sociale progresiste li se opun cu tot mai mare putere, în scopul de a asigura promovarea în lume a unei politici noi, democratice, o pace durabilă pe planeta noastră.

În legătură cu această problemă deosebit de actuală și complexă sînt investigate anumite legități specifice epocii contemporane, atît din perspectiva sistemului capitalist — care constituie epicentru genezei și manifestării lor — cît și din cea a economiei mondiale în ansamblu. Comentînd mecanismele de antrenare a efectelor unor asemenea legități asupra economiilor țărilor socialiste participante la circuitul economic mondial, autorii sugerează, totodată, și o serie de căi și metode de prevenire a efectelor negative, de lichidare a lor — dacă acestea s-au produs —, lucrarea dovedindu-și astfel importanta calitate practică.

Ținîndu-se seama de structurile lumii contemporane, de raportul de forțe înregistrat pe plan mondial, precum și de efectele globale ale crizelor și contradicțiilor generate de capitalism, în volum se argumentează convingător că, pentru prima dată la scară istorică, apare posibilitatea soluționării fenomenelor de criză pe căi democratice, atît la nivelul economiilor naționale, cît și la nivel internațional. De aceea, lucrarea se constituie și ca o pledoarie convingătoare în favoarea noii ordini economice internaționale, problemă vitală a contemporaneității, la a cărei clarificare teoretică și soluționare practică țara noastră și-a adus și își aduce permanent o deosebit de valoroasă contribuție. Nu putem încheia aceste considerații fără a remarcă aparatul științific al lucrării, solida bază documentară, faptică, concretizată în anexa celor 80 de tabele, precum și în ampla și variată bibliografie selectivă folosită — cuprinzînd peste 700 de titluri dintre cele mai interesante și recente. Aceste anexe conferă un plus de autoritate lucrării, susținîndu-și valoarea științifică și informativă.

prof. dr. Niță DOBROTA

Instituirea unui sistem global de preferințe comerciale – obiectiv prioritar al cooperării economice dintre țările în curs de dezvoltare

POTRIVIT HOTĂRIRILOR adoptate de către Grupul celor 77, în special la reuniunile sale la nivel înalt de la Arusha (februarie 1979) și Caracas (mai 1981), se află în curs de pregătire lansarea negocierilor vizând crearea unui sistem global de preferințe comerciale între țările în curs de dezvoltare (S.G.P.C.). Spre deosebire de sistemele de preferințe comerciale subregionale, regionale și interregionale existente, care, luate separat, cuprind un număr limitat de țări în curs de dezvoltare¹⁾, S.G.P.C. vizează să includă ansamblul țărilor în curs de dezvoltare. Sistemul global de preferințe comerciale va consta din preferințe tarifare și netarifare, precum și din măsuri directe de promovare a schimburilor economice reciproce, inclusiv prin contracte pe termen lung.

Obiectivul fundamental al S.G.P.C. îl constituie facilitarea schimburilor comerciale între țările în curs de dezvoltare și, implicit, favorizarea dezvoltării lor economice și industriale. Schimburile comerciale dintre aceste țări, deși au marcat o anumită creștere în ultimii ani, se află cu mult sub posibilitățile existente, datorită, în special orientării excesive a comerțului lor spre țările occidentale, în primul rând spre fostele puteri coloniale. Potrivit datelor Secretariatului U.N.C.T.A.D., în 1979, ponderea comerțului dintre țările în curs de dezvoltare în comerțul mondial a reprezentat numai 6,1%, iar exporturile acestor țări spre celelalte țări din același grup nu au atins decât 24,6% din totalul exporturilor lor.

Importanța relativă a comerțului dintre țările în curs de dezvoltare

Anii	Exporturile țărilor în curs de dezvoltare spre celelalte țări din același grup (în mld. dol.)	Procentajul comerțului dintre țările în curs de dezvoltare în	
		Comerțul mondial	Exporturile totale ale țărilor în curs de dezvoltare
1955	5,8	6,2	24,4
1960	6,1	4,8	22,3
1965	7,6	4,1	21,0
1970	11,0	3,5	19,6
1975	51,9	5,9	24,6
1976	73,3	5,6	25,7
1979	99,2	6,1	24,6

Sursa : documentul TD/B/C.4/5 din 21 mai 1981, elaborat de Secretariatul UNCTAD

Fiind de natură să contribuie la sporirea comerțului dintre țările în curs de dezvoltare și, în consecință, la accelerarea progresului lor economic și la diminuarea dependenței lor comerciale de țările dezvoltate, realizarea S.G.P.C. constituie un obiectiv prioritar al cooperării economice dintre țările membre ale Grupului celor 77 și un element important al instituirii noului ordinii economice internaționale.

Crearea S.G.P.C. presupune o derogare de la clauza națiunii celei mai favorizate, derogare admisă de comunitatea

internațională. Dreptul țărilor în curs de dezvoltare de a-și consimți în mod reciproc preferințe comerciale este consfințit în Declarația și Programul de acțiune privind instaurarea unei noi ordini economice internaționale, precum și în Carta drepturilor și îndatoririlor economice ale statelor, documente de importanță majoră, adoptate de Adunarea Generală a O.N.U. în 1974. De asemenea, potrivit „clauzei de abilitare”, aprobată de sesiunile GATT în 1979, țările în curs de dezvoltare sînt autorizate ca, făcînd abstracție de clauza națiunii celei mai favorizate, să-și acorde reciproc preferințe tarifare și netarifare, în interesul intensificării comerțului dintre ele și al grăbirii dezvoltării lor economice.

Preparativele pentru deschiderea negocierilor vizînd crearea S.G.P.C. se află într-un stadiu avansat. Pe baza directivelor convenite la reuniunile la nivel înalt ale Grupului celor 77 de la Arusha și Caracas, reuniunea a doua a grupului de experți guvernamentali ai țărilor în curs de dezvoltare privind S.G.P.C. (Geneva, 27 iulie – 7 august 1981) a elaborat unele recomandări privind principiile, elementele și regulile sistemului global de preferințe comerciale și a propus convocarea unei reuniuni de înalți funcționari ai țărilor membre ale Grupului celor 77, în vederea lansării negocierilor privind S.G.P.C. la o dată cît mai apropiată posibil.

Recomandările grupului de experți guvernamentali, privind S.G.P.C., inclusiv propunerile privind convocarea reuniunii înalților funcționari, au fost supuse spre aprobare reuniunii ministeriale a Grupului celor 77 de la New York.

Principiile S.G.P.C.

REALIZAREA S.G.P.C. este o sarcină complexă, nu lipsită de dificultăți. În cadrul negocierilor vizînd liberalizarea obstacolelor tarifare și netarifare în comerțul dintre ansamblul țărilor în curs de dezvoltare trebuie avută în vedere preocuparea țărilor în curs de dezvoltare membre ale diferitelor grupări economice de a evita erodarea, slăbirea acestor grupări, ca efect al S.G.P.C., precum și necesitatea asigurării unei protecții suficiente a producției naționale a țărilor în curs de dezvoltare și a echilibrului balanțelor lor de plăți. În aceste condiții nu se are în vedere realizarea în cadrul S.G.P.C. a unei zone de comerț liber între ansamblul țărilor în curs de dezvoltare, ci numai diminuarea într-o anumită măsură a obstacolelor tarifare și netarifare în comerțul dintre aceste țări.

În timp ce preferințele comerciale acordate țărilor în curs de dezvoltare de către țările dezvoltate sub forma Sistemului generalizat de preferințe și sub alte forme se bazează pe nereciprocitate, S.G.P.C. presupune consimțirea de concesiї comportînd, de regulă, reciprocitatea avantajelor. Realizarea unei repartii echitabile a avantajelor, în condițiile marii diversități a țărilor în curs de dezvoltare sub raportul nivelului de dezvoltare economică, a structurii schimburilor și regimului comercial, constituie o problemă complicată a negocierii S.G.P.C. Cerința asigurării unei repartizări echitabile a avantajelor trebuie avută în vedere la stabilirea produselor incluse în S.G.P.C., a metodelor de negociere, a condițiilor de participare a țărilor cele mai puțin avansate etc.

În sfîrșit, complexitatea S.G.P.C. decurge din faptul că acest sistem depășește cadrul tradițional al negocierilor tarifare, cuprinzînd și sfera obstacolelor netarifare și a măsurilor comerciale directe. Avînd în vedere complexitatea instituirii S.G.P.C., s-a convenit ca acest sistem să se realizeze treptat, adică să fie negociat etapă cu etapă și să fie înfăptuit în faze succesive, urmînd să facă obiectul unor reexaminări periodice.

Ținînd seama de condițiile economice și comerciale specifice ale țărilor în curs de dezvoltare, grupul de experți guvernamentali a recomandat ca S.G.P.C. să se bazeze pe următoarele trei principii fundamentale :

1) S.G.P.C. ar trebui să se fondeze pe principiul reciprocității avantajelor, astfel încît să asigure avantaje echitabile tuturor participanților, ținînd seama de nivelurile lor respective de dezvoltare economică și industrială, de structura

¹⁾ Piața comună a Americii Centrale, Comunitatea Caraibilor, Piața comună a Caraibilor, Asociația latino-americană de integrare, Grupul andin, Comunitatea economică a statelor Africii de Vest, Uniunea fluvialului Măno, Uniunea vamală și economică a Africii Centrale, Asociația Națiunilor Asiei de Sud-Est, Acordul de la Bangkok, Piața comună araba, Acordul tripartit (Egipt, India, Iugoslavia) și Protocolul GATT privind negocierile comerciale dintre țări în curs de dezvoltare.

comerțului lor exterior și de politicile și sistemele lor comerciale.

2) S.G.P.C. nu ar trebui să înlocuiască, ci să completeze și să întărească grupările economice subregionale, regionale și interregionale, actuale și viitoare ale țărilor în curs de dezvoltare și ar fi necesar să țină seama de preocupările și angajamentele acestor grupări economice.

3) Poziția dezavantajată a țărilor cele mai puțin avansate ar trebui să fie recunoscută în mod clar și ar trebui să se convină măsuri preferențiale concrete în favoarea lor.

Elementele și regulile S.G.P.C.

GRUPUL de experți guvernamentali a recomandat ca, în prima etapă, S.G.P.C. să se refere la un număr limitat de elemente, cum ar fi: a) Obiective indicative, neobligatorii, fixate la nivel național, privind sporirea comerțului între țările în curs de dezvoltare în cursul unei perioade date; b) Preferințe tarifare; c) Diminuarea obstacolelor netarifare, în special a celor principale, și a obstacolelor paratarifare; d) Măsuri directe pentru promovarea comerțului, inclusiv contracte pe termen lung; e) Negocieri sectoriale privind reducerea obstacolelor tarifare și netarifare și adoptarea de măsuri directe pentru promovarea comerțului; f) Reguli de origine a mărfurilor, de natură să asigure aplicarea S.G.P.C. numai la produsele provenind din țările participante; g) Clauze de salvagardare permițând restabilirea obstacolelor tarifare și netarifare, în cazul perturbării piețelor țărilor participante, ca urmare a importurilor preferențiale.

În același timp, grupul de experți guvernamentali recomandă unele reguli privind negocierea și aplicarea rezultatelor S.G.P.C. Astfel, s-a convenit ca participarea la sistemul global de preferințe comerciale să fie rezervată țărilor membre ale Grupului celor 77. De asemenea, la acest sistem pot participa, ca entități, grupările interguvernamentale subregionale, regionale și interregionale de cooperare economică, formate din țări în curs de dezvoltare, membre ale Grupului celor 77, dacă grupările respective doresc acest lucru.

S-a stabilit că printre produsele vizate de S.G.P.C. ar trebui să figureze atât produsele manufacturate cât și produsele de bază și produsele agricole, brute și prelucrate, spre a permite unui număr cât mai mare de țări în curs de dezvoltare să beneficieze de acest sistem.

În ceea ce privește tehnicile de negocieri tarifare, netarifare etc., s-a preconizat ca participanții la negocieri să examineze diferite metode, inclusiv metoda reducerii liniare a taxelor vamale (diminuarea automată pentru ansamblul produselor vizate cu un procent stabilit), metoda produs cu produs, metoda sectorială sau o combinație a acestor metode. În acest stadiu, s-au exprimat opinii diferite privind alegerea metodelor de negociere. În domeniul tarifare, unii reprezentanți ai țărilor în curs de dezvoltare s-au pronunțat în favoarea metodei reducerii liniare a taxelor vamale, subliniind că această metodă este simplă și de natură să conducă la obținerea de rezultate rapide și substanțiale. S-a relevat că metoda reducerii liniare ar putea fi ajustată în mod corespunzător, spre a se ține seama de deosebirile între țările în curs de dezvoltare în ce privește nivelul de dezvoltare economică și structura tarifară.

Reprezentanții altor țări în curs de dezvoltare și-au exprimat preferința pentru metoda negocierilor tarifare produs cu produs. S-a reliefat însă faptul că această metodă comportă importante inconveniente, în special în condițiile unor negocieri tarifare cu un număr mare de participanți, fiind complicată, costisitoare, cerind un timp îndelungat (circa cinci ani în cazul S.G.P.C.) și conducând la rezultate mai limitate decât metoda reducerii liniare. În schimb, s-a apreciat că metoda produs cu produs este utilă în cazul negocierilor privind obstacolele netarifare. Delegații unui număr de țări în curs de dezvoltare au subliniat interesul abordării sectoriale, care presupune negocieri asupra tuturor aspectelor comerțului în anumite sectoare alocate.

Metodele de negociere urmează a fi precizate în funcție de obiectivele concrete pe care și le vor fixa participanții în cadrul S.G.P.C. și în ce privește amploarea concesiilor, produsele vizate etc. S-a căzut de acord ca țările în curs de dezvoltare cel mai puțin avansate să nu fie obligate să facă concesiile pe bază de reciprocitate. Aceasta nu înseamnă

că aceste țări nu vor putea face concesiile, compatibile cu nevoile dezvoltării lor.

S-a recomandat ca, la începutul negocierilor, participanții să prezinte informații privind domeniile în care ar aprecia că pot să acorde preferințe și natura acestor preferințe. Participanții care doresc, ar putea indica, de asemenea, secțiile de export care îi interesează.

Rezultatele negocierilor ar urma să fie încorporate într-un instrument juridic. În acest mod, S.G.P.C. va avea un caracter contractual, spre deosebire de sistemul generalizat de preferințe, care este de natură autonomă, unilaterală. Rezultatele S.G.P.C. ar putea fi extinse și la țările neparticipante, membre ale Grupului celor 77, potrivit regulilor și procedurilor care vor fi decise de comun acord. Aceste reguli și proceduri se vor baza, desigur, pe principiile fundamentale ale S.G.P.C. Detaliile suplimentare privind obiectul și regulile negocierilor în cadrul S.G.P.C. vor fi examinate și convenite ulterior, inclusiv în faza negocierilor propriu-zise.

Probleme organizatorice și instituționale ale negocierilor

ASPECTELE organizatorice și instituționale ale negocierii S.G.P.C. (data începerii negocierilor și durata lor, locul de desfășurare, organele de negociere etc.) nu au fost încă precizate. S-a subliniat necesitatea ca negocierile privind S.G.P.C. să se deschidă la o dată cât mai apropiată posibil și s-a avansat propunerea ca aceste negocieri să aibă loc la Geneva, unde majoritatea țărilor membre ale Grupului celor 77 au misiuni permanente și unde se află secretariatele UNCTAD și GATT, care pot să asigure o asistență tehnică activă pentru desfășurarea cu succes a negocierilor. S-a sugerat ca negocierile efective privind S.G.P.C. să se desfășoare în cadrul unui comitet de negociere, format din reprezentanții tuturor participanților la negocieri (țări membre ale Grupului celor 77 și grupări economice ale acestor țări). Acest comitet ar putea să-și creeze organe specializate pentru diferitele domenii ale negocierilor privind S.G.P.C.

ROMANIA, țară socialistă în curs de dezvoltare, promovează o politică consecventă de extindere a relațiilor economice cu celelalte țări în curs de dezvoltare. Ponderea acestor țări în comerțul exterior al României a sporit de la 18 la sută în 1975 la peste 25 la sută în 1980. Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al P.C.R., președintele republicii, arăta: „Doresc să menționez că noi ne simțim strins legați și solidari cu țările în curs de dezvoltare. Vom continua să întărim această solidaritate și colaborare, considerind că extinderea conlucrării între țările în curs de dezvoltare le va ajuta să obțină progrese pe calea propășirii lor economico-sociale”²⁾.

În acest cadru, România își aduce contribuția și la eforturile vizând dezvoltarea pe o bază preferențială a schimburilor comerciale dintre țările în curs de dezvoltare. În 1978, țara noastră a aderat la Protocolul GATT privind negocierile comerciale dintre țări în curs de dezvoltare, care prevede acordarea reciprocă a unor concesiuni vamale preferențiale între țările participante. La acest Protocol participă 16 țări în curs de dezvoltare din Africa, Asia, America Latină și Europa, iar două țări în curs de dezvoltare (Paraguay și Filipine) sînt în curs de a-l ratifica; Argentina poartă în prezent tratative în vederea aderării sale la Protocol.

În același timp, România participă activ la lucrările de pregătire a negocierilor vizând instituirea S.G.P.C., acționând pentru finalizarea în cel mai scurt timp a acestor lucrări și lansarea cât mai curînd posibil a negocierilor propriu-zise. Reprezentanții țării noastre s-au pronunțat în favoarea adoptării unor modalități echitabile și eficiente de negociere a S.G.P.C., în vederea obținerii de rezultate cât mai substanțiale în domeniul facilitării schimburilor dintre țările în curs de dezvoltare, al întăririi cooperării economice dintre ele.

Instituirea unui sistem global de preferințe comerciale între țările în curs de dezvoltare va fi de natură să favorizeze dezvoltarea în continuare a relațiilor economice ale României cu celelalte țări în curs de dezvoltare, relații care se afirmă tot mai puternic ca un model de colaborare fertilă, reciproc avantajoasă între națiuni egale și suverane.

Victor ALDEA

²⁾ Nicolae Ceaușescu, Lichidarea subdezvoltării, a decalajelor dintre state, făurirea noii ordini economice internaționale — probleme cardinale ale zilelor noastre, Ed. politică, 1979, p. 193

Perspective incerte pe piața zincului

SUB influența unor semne de revenire în economia țărilor occidentale, prețul la zinc a început să marcheze o tendință de creștere pe piața inter-

cu cîțiva ani această perioadă era de trei luni.

Cu toate acestea, prețurile sînt încă sub media anilor 1973-74 și 1976, ceea ce indică și o activitate de producție corespunzător mai redusă față de anii considerați. Consumul de zinc al țărilor occidentale în 1980 a scăzut cu 50% față de 1979, fiind

blei zincate cu alte materiale de acoperire ca aluminiu sau materiale plastice.

Anglia: revenire lentă după criză

DUPĂ aproape trei ani de recesiune, economia britanică va intra, începînd cu anul viitor, într-o perioadă de revenire apreciată de studiile O.C.D.E. drept „moderată”. Pentru anul în curs O.C.D.E. apreciază că Anglia va continua să fie confruntată cu creșterea în continuare a ratei șomajului și a deficitului balanței de plăți. Problema principală pe care încearcă să o rezolve în prezent economia britanică se referă, astfel, la necesitatea reducerii inflației și stimularea suficientă a economiei în măsură să ducă la ameliorarea situației investițiilor și a angajării forței de muncă. Deși în general comunitățile tuturor țărilor dezvoltate, această problemă se pune cu mai mare acuitate în Anglia dată fiind reducerea substanțială a competitivității pe piețele externe în ultimii doi ani, precum și datorită reducerii productivității în industrie. O.C.D.E. apreciază că Anglia va apela la măsuri de reducere în continuare a salariilor pentru a-și atinge obiectivele propuse.

Programe de dezvoltare

Etiopia: preocupări pentru exploatarea resurselor miniere

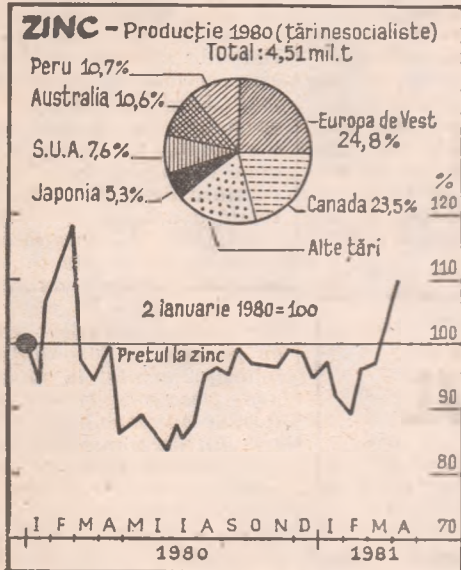
ECONOMIA ETIOPIEI se remarcă, în primul rînd, prin potențialul său agricol, mai puțin prin cel minier, sectorul industriei extractive beneficiind de o atenție scăzută pînă acum cîțiva ani.

De curînd proiectele de intensificare a acțiunilor de prospectare și evaluare a potențialului minier au localizat o serie de importante zăcăminte metalice, în principal aur, platină și cupru. Se cunosc deja zăcăminte de aur amplasate în trei zone ale țării: Adola în sud, Asmara în nord și Welega în vest. Deocamdată se exploatează doar zăcămintul aluvionar din Adola într-un ritm de producție de numai 250 kg pe an. În provincia Welega, unde în prezent se lucrează la evaluarea unor zăcăminte de aur recent descoperite, se mai află zăcăminte de platină din exploatarea cărora se obțin circa 5 kg concentrate pe an. Pe lângă zăcăminte relativ importante de cupru situate la Debarwa, Etiopia mai posedă zăcăminte de sare, marmură și alte materiale de construcții; de o importanță deosebită sînt zăcămintele de potasă, considerate a fi printre cele mai mari din lume. Situație în depresiunea Dalal din regiunea Danakil, la Marea Roșie, rezervele de potasă sînt estimate la mai multe milioane tone.

Pentru perioada 1980-1990, proiectele și programele de investiții se referă la: construirea unei mine de potasă de 1,5 mil. t/an la Dallol; extinderea capacității de extracție a platinei de la Yubdo; deschiderea unor noi mine de cupru; prospecțiuni pentru valorificarea zăcămintelor de țifet, gaze naturale, lignit, minereu de fier, nichel, marmură; efectuarea de prospecțiuni geofizice în zonele Tendabo și Dallol. Mineralele extrase vor contribui la majorarea exporturilor și la aprovizionarea viitoarelor obiective industriale prevăzute a se realiza și anume: o uzină pentru sodă calcată la Rift Valley, un complex pentru 10 mii t sodă caustică și 9 mii t clor pe an; o fabrică de 400 mii t/an îngrășăminte; o minitoritorie și un laminor cu capacitate de 4750 t laminate pe an; o topitorie de cupru blister cu capacitate de 200 mii t/an; două fabrici de ciment însumînd o capacitate de 900 mii t/an și altele.

Prospecțiunile și exploatarea miniere reprezintă un domeniu în care specialiștii români și etiopieni pot colabora pentru depistarea unor noi posibilități de dezvoltare a schimburilor și a cooperării economice reciproc avantajoase dintre cele două țări.

Marin FRÂNCU

Sursa: după „The Economist”

națională. De la 280 lire sterline în iunie anul trecut prețul per tonă a ajuns, în acest an, la peste 400 lire sterline.

Caracteristic de altfel este reducerea stocurilor, în cazul zincului acestea fiind suficiente în prezent pentru a acoperi consumul pe o perioadă de șase săptămîni, în timp ce în urmă-

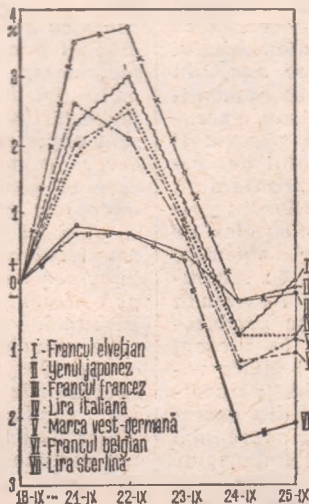
puține indicii privind o revenire substanțială pentru anul în curs. Grupul internațional de studiu pentru plumb și zinc apreciază că cererea de zinc va fi mult influențată de ceea ce se va întîmpla cu consumul de tablă zincată în industria oțelului și a construcțiilor. Și în industria de automobile se urmărește înlocuirea ta-

EVOLUȚII MONETARE

PERIOADA 21-25.IX.1981 a fost marcată de o evoluție contradictorie a cursului dolarului S.U.A., pe piețele valutare.

După ce în prima parte a intervalului, moneda americană și-a continuat mișcarea descendentă din săptămînile precedente, începînd cu 22.IX.'81 asistăm la o schimbare de tendință în evoluția cursului dolarului față de restul valurilor occidentale. Această nouă mișcare de redresare a dolarului a fost pusă de către cercurile de afaceri interesate, atît pe seama unei reacții tehnice (vînzările excesive din zilele anterioare dînd naștere la cumpărări corespunzătoare fie pentru realizarea cîștigurilor, fie pentru stoparea pierderilor), cît și a unor măsuri luate de autoritățile monetare federale în limite sub cele așteptate (suprataxa asupra reescontării oficiale a fost redusă doar cu 1% - de la 4 la 3% p.a.), iar realinierea din cadrul sistemului valutar vest-european care se vehicula la un moment dat (în special pe linia revalorizării mărcii vest-germane și a devalorizării francului francez) nu a mai avut loc, astfel că tensiunile create anterior s-au atenuat treptat, poziția monedei americane refăcîndu-se față de restul valurilor occidentale la închiderea din 25.IX.1981.

Lira sterlină a înregistrat în perioada analizată deprecieri cea mai accentuată față de dolar (peste 2%), situîndu-se pe 25.IX la 1,79 dolari/liră, față de 1,8275 dolari/liră cu o săptămînă în urmă; factorii sociali (șomajul la cote record, perspectiva unor noi conflicte de muncă) și economici (nivele de creștere a producției industriale la cote aproape de zero, reducerea încasărilor din „invizibile”) continuă să influențeze negativ perspectiva monedei britanice.

Francul belgian, marca vest-germană și lira italiană s-au depreciat în relația cu dolarul cu circa 1%, fiind tranșionate la închiderea intervalului la 37,90 franci belgieni pentru 1 dolar (37,50 franci/l dolar pe 18.IX.1981), 2,31 mărci/l dolar (2,29 mărci/l dolar pe 18.IX.1981) și respectiv 1.170 lire/l dolar (1.161 lire/l dolar pe 18.IX.1981).

Francul francez, ajutat de creșterea dobînzilor la toate perioadele (dobînda „jour au jour” au depășind chiar nivelul de 50%), precum și de interzicerea cumpărării de valute la termen de către importatorii francezi, se situa pe 25.IX.1981 la 5,5150 franci/l dolar, cu numai 0,2% sub închiderea de referință din 18.IX.1981 de 5,5050 franci/l dolar.

Yenul japonez, cu o cotație de 227,75 yeni/l dolar și francul elvețian cu una de 1,97 franci/l dolar, înregistrară nivele foarte apropiate de cele ale închiderii săptămînii precedente.

Dobînzile, la depozitele în eurovalute pe perioada de 6 luni au înregistrat scăderi la eurodolari (17,75% pe 25.IX., față de 17,8125% pe 18.IX.), și creșteri la euro-marca vest-germană (12,3125% comparativ cu 12,0625% respectiv) și surofrancul elvețian (12% față de 10,875%).

Prețul aurului la Londra a oscilat între 445 și 462 dolari/uncia, al doilea fixing din 25.IX.1981 de 450,50 dolari/uncia fiind cu 3,50 dolari peste cel corespunzător din 18.IX.1981.

**Gheorghe MUNTEAN
Alexandru OLTEANU**

Evoluția cursurilor principalelor valute occidentale față de dolarul S.U.A. în perioada 21-25 IX, luîndu-se ca bază cursurile din ziua de 18.IX. a.c.

DACĂ SPORIREA RE-
PETATĂ, în cursul de-
ceniului al optulea, a
preturilor la produsele petro-
liere, corelată cu recesiunea
economică de durată din țā-
rile capitaliste a afectat con-
siderabil industria de auto-
vehicule, nu este mai puțin
adevărat că ea a dat și un
impuls favorabil remodelării
sectorului transporturilor de
mărfuri și călători, a structurii
producției de mijloace de
transport. Ea a accelerat re-
vizuirea sistemului transportu-
rilor, a concepției mijloacelor
de transport, axate pe utili-
zarea, deseori nerațională, fără
spirit de economie a unor car-
buranți ieftini, a unor surse de
energie considerate drept abun-
dente.

În această ambianță indus-
tria de automobile trece ac-
tualmente printr-o fază, apre-
ciată drept o „revoluționari-
zare” a tehnologiilor sale, a
parametrilor tehnici și funcțio-
nali ai producției sale. Acest
proces a marcat unele înce-
puturi timide și lente încă în
deceniul al șaptelea, mai ales
pe baza preluării și adaptării
unor invenții efectuate în alte
domenii (de exemplu, în indus-
tria aerospațială); accele-
rarea lui a devenit o condiție
de supraviețuire chiar și pen-
tru cele mai mari firme pro-
ducătoare din lume, în special
cele din S.U.A., care — după
cum se releva nu demult într-un
raport al Comisiei americane
pentru comerțul internațional
— au rămas în urma evoluției
exigențelor publicului, ale „con-
sumatorilor” de automobile: pre-
ferințele acestora se îndreptau
tot mai mult către modele mai
modeste, mai economice și fiabile,
având un „design” și o calitate
de execuție superioare.

Cu prețul unor investiții de
amplasare (evaluate la 80 mil-
liarde dolari numai pentru
realizarea trecerii automobili-
lor americane la sistemul de
tracțiune în față), companiile
americane speră să redevină
în următorii ani competitive
pe piața mondială și să re-
câștige o parte din pozițiile
pierdute în favoarea firmelor
japoneze sau vest-europene.
Evident, nici acestea din urmă
nu bat pasul pe loc. Pe de altă
parte, uriașele investiții necesi-
tate de reconversivitatea indus-
triei occidentale de auto-
mobile, dar și considerente le-
gate de economicitate (crearea
unor „bănci” comune de piese
și subansamble, folosirea reci-
procă a unor modele de bază,
mărirea seriilor de fabrica-
ție ș.a.) au determinat înche-
ierea în ultimii ani a unei
serii de acorduri de colaborare
și asociere în domeniul
producției și comercializării
automobilelor, al cercetării etc.
nu numai între firme din di-
ferite țări vest-europene, ci și

între acestea și firme japoneze sau americane.

O PROBLEMĂ DE INTERES NEMILOCIT și mult controversată în prezent este: cum va arăta și prin ce noutăți se va caracteriza automobilul viitorului, respectiv cel ale cărui diferite prototipuri se află actualmente doar pe planșetele proiectanților sau cel mult sub forma unui model pentru experimentare, dar care ar urma să fie lansat în serie pe piață începând din 1990?

O imagine a automobilului viitorului, trasată de specialiști vest-germani, include, concis, următoarele elemente: el va dispune de radiotelefon cu comunicare automată și va fi dotat cu memorie electronică, programe cibernetice,

de soluții — independente sau combinate — este oferită în domeniul purtătorilor de energie pe care i-ar putea utiliza în viitor automobilele, al motoarelor și sistemelor de tracțiune cu care vor fi dotate. În această privință, firma „General Motors” a anunțat că va produce în anul 1984 o sută de mii de automobile electrice; specialiștii săi prevăd că în perioada 1985—2000 cererea pentru asemenea automobile se va extinde considerabil, la fel ca și pentru autovehiculele dotate cu turbină cu gaze. Dintre cercetările efectuate pe aceeași linie în Uniunea Sovietică poate fi menționat prototipul automobilului de tip „Erevan-001”, realizat de cadre didactice de la Institutul politehnic din Erevan, în colaborare cu specialiști de la

diferite tipuri de motoare. Același scop este urmărit și de cercetările menite să determine reducerea forțelor interne de frecare, îmbunătățirea aerodinamismului mașinilor, utilizarea de noi materiale în vederea reducerii greutății proprii a autovehiculului, folosirea diferitelor dispozitive electronice ș.a.

ÎN CEEA CE PRIVEȘTE utilizarea materialelor care pot substitui metalul în fabricarea automobilelor (mase plastice, fibre de sticlă și carbon ș.a.), este revelatoare experiența firmei „Ford Motors”, ai cărei specialiști au realizat în 1979 o caroserie executată în întregime din rășini, în combinație cu fibre de carbon; greutatea totală a mașinii s-a redus la jumătate în comparație cu cele având caroseria din tablă de oțel. Se apreciază, de asemenea, că o serie de mase plastice cu caracteristici speciale au perspective favorabile de a înlocui metalul în fabricarea unor piese componente ale motorului automobilului, ale sistemului de transmisie ș.a.

Cit despre rolul electronicii, se consideră că aplicarea ei va determina în următorul deceniu o transformare radicală a funcționării automobilului, datorită numeroaselor valențe ale microprocesoarelor. În esență, ea se orientează în două direcții principale: asigurarea informării vizuale a conducătorului autovehiculului, pentru ca acesta să poată alege cel mai economic regim de conducere a mașinii și automatizarea funcționării comenzilor sale. Este vorba aici de introducerea treptată a unor dispozitive electronice, care vor constitui în perspectivă un tablou de bord electronizat, care să indice permanent consumul de benzină și ulei, temperatura ș.a., precum și sisteme de reglare automată — în funcție de modificarea condițiilor din afara mașinii — a luminilor, a ambreiajului, a frinelor, a injectiei amestecului carburant, a ștergătoarelor de parbriz etc.

Evident, toate aceste inovații vor determina o creștere a costului automobilelor care vor fi dotate cu ele, dar se consideră că diferența de preț respectivă va fi în întregime compensată atit prin reducerea consumului de carburant, cât și prin sporirea confortului și a securității în circulație. Ero-
luția va fi însă treptată, pas cu pas, încit — pe baza acumulării înnoirilor care-și vor verifica eficacitatea în practică — abia din a doua jumătate a actualului deceniu se va putea vorbi, opinează specialiștii, de un automobil realmente nou, destinat unor cercuri largi de beneficiari.

N. POPOV

Documentar

AUTOMOBILUL VIITORULUI

carburatoare de tip nou, instalații mai bune de încălzire ș.a.; se va asigura o ardere mai intensă a carburantului, o securitate sporită în circulație, datorită sistemelor de frinare antiblocaj și a diferitelor avertizoare, datorită anvelopelor antiderapante de concepție avansată; calculatorul instalat la bord va oferi, pe trasee mai lungi, posibilitatea de a beneficia de sistemul de ghidaj cu benzi inductoare, dispus în stratul caroseriei; se vor putea folosi, alternativ, diiferiți combustibili.

Într-un grupaj pe această temă, elaborat pe baza tendințelor și concluziilor manifestate la cel de-al 67-lea Salon internațional al automobilului și motocicletei (Versailles, octombrie 1980), cotidianul francez „Le Monde” opina că perfecționările automobilului anului 1990 se vor axa, în principal, pe sporirea economicității sale în funcțiune, a securității în circulație, precum și pe reducerea gradului de poluare a mediului înconjurător. Opțiunile specialiștilor în privința căilor și mijloacelor de atingere a acestor obiective sînt însă împărțite, în laboratoarele și birourile de studii ale diferitelor firme producătoare lucrîndu-se în prezent concomitent la mai multe variante de soluții de perspectivă vizînd fiecare din aspectele amintite. Să prezentăm succint cele mai importante dintre ele.

Poate cea mai largă gamă

uzina de automobile din același oraș. El este dotat cu o instalație energetică mixtă (motor cu combustie internă și acumulatori); în timpul funcționării motorului cu combustie internă (mai economic și mai puțin poluant decit la mașinile obișnuite) energia sa mecanică se transformă în energie electrică, care fie că alimentează motoarele electrice de tracțiune, fie că servește la reincărcarea acumulatorilor.

Unii specialiști prezic un viitor promițător automobilelor echipate cu turbocompressoare, care permit recuperarea parțială a energiei pierdute odată cu evacuarea gazelor de eșapament, respectiv mărirea puterii de tracțiune a mașinii (la același consum de carburant) cu 20—100%, în timp ce alții își pun speranțele în perfecționarea și generalizarea motorului diesel ș.a.m.d. În diferite țări se efectuează în prezent experiențe privind extinderea gamei combustibililor, care să poată fi utilizate de motoarele cu ardere internă, ca alcoolul metilic, hidrogenul, amestecul carbune-petrol, carbune-aer sau chiar carbune-apă (este vorba de praful de carbune).

Se apreciază că, la nivelul anului 1990, perfecționările sau substituirile menționate ar putea conduce la economii serioase de energie în funcționarea automobilelor, la ridicarea apreciabilă a randamentului de utilizare a energiei primare de

R. D. Germană

DIRECȚII ALE DEZVOLTĂRII INTENSIVE ÎN ANII '80

TARĂ INDUSTRIALĂ DEZVOLTATĂ, numărându-se între primele zece țări ale lumii din acest punct de vedere, R.D. Germană va cunoaște o creștere a venitului național cu 28—30% pe ansamblul perioadei 1981—1985. În baza strategiei pentru anii '80, adoptată la cel de-al X-lea Congres al P.S.U.G., principala ramură a economiei naționale, industria, va înregistra la producția marfă un ritm mediu anual de creștere de 5,1—5,3%, care urmează să fie obținut în exclusivitate pe calea ridicării productivității muncii. Cu alte cuvinte, numărul populației ocupate în industrie se prevede să rămână staționar.

Între factorii care permit o asemenea reproducție largită de tip intensiv se menționează nivelul general ridicat de instruire al populației și dezvoltarea învățământului politehnic, preocuparea susținută pentru organizarea științifică a producției și a muncii, dar în primul rând progresul tehnic, aplicarea mai rapidă în producție, la scara întregii economii naționale a cuceririlor revoluției științifice și tehnice.

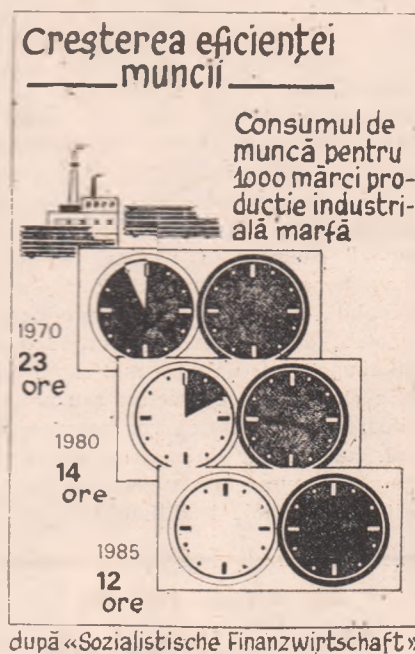
Principalele direcții concrete ale progresului tehnic în economia R.D. Germane sînt în actualul cincinal dezvoltarea microelectronicii, „angajarea” pe scară largă a roboților industriali (40—45 000 în actualul cincinal) și extinderea utilizării tehnicii electronice de calcul.

Rezultatele ce se așteaptă a fi obținute pe această bază sînt multiple. Ele se referă la posibilitatea reducerii consumului de muncă vie prin lărgirea condițiilor pentru deservirea mai multor mașini, automatizarea unor procese și operațiuni etc., ceea ce va permite economisirea fondului de timp anual a 300 000 muncitori în actualul cincinal față de 180 000 în perioada 1976—1980. Dar ele se referă și la ridicarea nivelului tehnic și a calității produselor, a siguranței și duratei lor de funcționare, la reducerea consumului de materii prime și energie, nu numai în producție ci și în utilizare, cu alte cuvinte, la o eficiență mai ridicată atât pentru producător, cât și pentru beneficiar, indiferent că este vorba de mașini și instalații sau de bunuri de consum de folosință îndelungată.

Se apreciază, de pildă, că posibilitățile de utilizare a roboților industriali sînt considerabile atât în procesele de producție principale, cât și în cele de

deservire a producției, dacă se ține seama că în prezent ponderea muncitorilor executînd operațiuni manuale reprezintă încă 40%, în fazele de montaj ea ajungînd la 70%, iar în procese de deservire ca transportul uzinal și activitatea de reparații la 60%. Importanța introducerii roboților depășește cadrul strict economic — subliniază revista *Einheit* (nr. 8 1981, p. 237) după care reproducem aceste cifre — avînd efecte pozitive și pe plan social, sub aspectul reducerii ponderii muncii fizice grele sau desfășurate în condiții nocive pentru sănătate (de la circa 17% din totalul muncitorilor în prezent la sub 10% în 1985).

Expresie a creșterii productivității muncii, consumul de muncă în ore efectiv lucrate, inclusiv ore suplimentare, pentru obținerea a 1 000 mărci producție industrială marfă (în prețuri constante) a scăzut de la 33 în 1965 la 14 în 1980, urmînd să ajungă la 12 ore în 1985 (vezi graficul). Economisirea forței

de muncă în cadrul combinatelor creează acestora posibilitatea introducerii de noi utilaje și instalații fără angajarea de muncitori suplimentari (ceea ce este de mare însemnătate, avînd în vedere și reducerea disponibilităților

noi de forță de muncă datorită evoluției demografice specifice din R.D.G. din perioada postbelică), precum și mai buna utilizare a fondului de timp al principalelor mașini și utilaje: timpul zilnic efectiv de utilizare a acestora a sporit de la 12,5 ore pe zi în 1970 la 15 ore în 1980, cu sarcina de a ajunge la 16—17 ore în 1985 (*Die Wirtschaft* nr. 9/1981, p. 4). Ca urmare a acestei tendințe, dar și a urmării unui grad cît mai avansat de prelucrare a materiilor prime, pentru a obține din fiecare kilogram, prin muncă înalt calificată, un produs cu o valoare și o valoare de întreținere cît mai ridicate, venitul național creat la 1 000 de mărci fonduri fixe trebuie să sporească de la 350 mărci în 1980 la 368 mărci la sfîrșitul actualului cincinal. Nu întimplător una din dezvelile principale ale întrecerii socialiste din economia R.D.G. se întălează „mai puțini produc mai mult“.

Caracterul intensiv al reproducției largite decurge însă nu numai din rolul primordial al economisirii muncii vii, ci și din realizarea creșterii economice fără un consum suplimentar sau cu un consum doar puțin majorat de materii prime și energie, ținînd seama de perspectiva sporirii în continuare a costului acestora atît pe piața internațională cît și în producția internă. Această creștere de prețuri a făcut să devină rentabile o serie de cheltuieli pentru economisirea materiilor prime și energiei care în trecut n-ar fi fost efectuate, după cum este adevărat că a devenit rentabilă și exploatarea unor resurse interne cu un conținut util mai sărac.

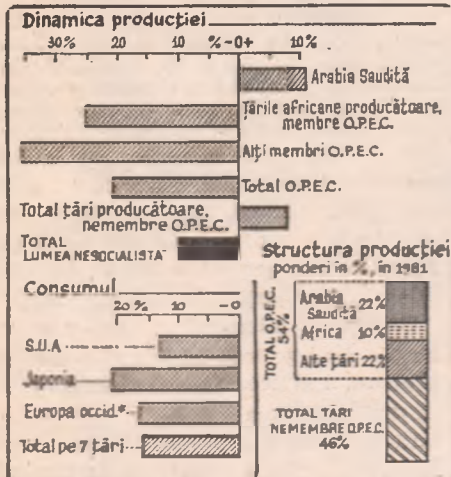
Considerată o condiție fundamentală a reproducției largite de tip intensiv, reducerea consumului specific al combustibililor și materiilor prime de importanță deosebită este prevăzută a se desfășura într-un ritm mediu mai rapid, de 5—5,5% pe an, față de 3,9% media anuală a cincinalului trecut. În cazul consumului specific de energie primară, reducerea se va accelera de la 2,3% în medie pe an în perioada 1976—1980 la 4—5% în actualul cincinal, iar în cel al consumului specific de laminate în industria de prelucrare a metalului — de la 5,6% la 6,3—6,5%. O atenție specială este acordată în acest context utilizării tuturor componentelor materiilor prime, inclusiv materialelor secundare obținute din procesul de producție, ca și deșeurilor rezultate din producție și consum. Volumul materialelor secundare recuperate urmează să sporească în acest cincinal cu 28—30%.

Paralel cu toate aceste procese se urmărește perfecționarea în continuare a sistemului de conducere, planificare și stimulare economică, pe măsura exigențelor dezvoltării intensive a economiei în anii '80.

Dinu DRAGOMIRESCU

Petrolul: corelația producție-consum

PIAȚA mondială a petrolului, dominată timp de mai mulți ani de spectrul unui dezechilibru de durată dintre cerere și ofertă, a cunoscut în ultima pe-

rioadă o tendință inversă. Ca efect al măsurilor promovate în diferite țări pentru realizarea unor consumuri raționale de produse petroliere și pentru reducerea treptată a ponderii petrolului în balanța lor energetică, raportul anterior dintre cerere și ofertă s-a inversat temporar, având drept consecință — între altele — o anumită scădere a prețurilor la petrolul brut (care rămân însă extrem de ridicate) și reduceri (în unele cazuri până la 50%) ale extracției într-o serie de țări producătoare.

Graficul alăturat ilustrează tocmai mutațiile intervenite în producția și consumul de petrol în semestrul I a.c., comparativ cu nivelul atins în perioada corespunzătoare a anului 1979. Pe de o parte, se constată că principalele șapte țări capitaliste industrializate (și, totodată, exceptând Anglia, mari importatoare nete de petrol) au reușit să-și reducă cu aproximativ 15% consumul de petrol; pe de altă parte se remarcă scăderea ponderii țărilor membre ale O.P.E.C. în producția mondială nesocialistă de petrol, tendință care pare să se mențină, în continuare, și în cel de-al doilea semestru al acestui an.

Ungaria: stimularea exportului

ÎN cadrul încurajării acțiunilor de largire a fondului de marfă destinat exportului, Banca Națională a Ungariei a acordat în cincinalul trecut diferitelor întreprinderi și organizații autohtone credite însumând 54 miliarde de forinți, sumă destinată realizării de investiții (cu un total evaluat la circa 95 miliarde de forinți) pentru extinderea capacităților de producție existente sau construirea de noi capacități, profilate pe fabricarea de articole cerute la export. Se apreciază că obiectivele deja

puse în funcțiune cu ajutorul acestor credite au furnizat în 1980 produse în valoare de 65 miliarde forinți.

În viitor se prevede o largire a surselor de finanțare, acordându-se prioritate acelor obiective care necesită fonduri de investiții comparativ mai reduse, în condițiile recuperării rapide a acestora și asigurării unei rentabilități ridicate. De asemenea, gradul de participare cu fonduri proprii ale întreprinderii la finanțare va fi stabilit în proporție inversă cu rentabilitatea produselor ce vor fi livrate la export de noile capacități. În același timp, urmează să beneficieze de credite avantajoase acele întreprinderi care vor realiza — pe baza utilizării lor — economii de combustibili și energie, vor recupera deșeuri și vor folosi materii prime secundare.

Materialele sintetice își reafirmă competitivitatea

DUPĂ previziunile specialiștilor Institutului „Chase Econometrics” din S.U.A. în actualul deceniu materialele sintetice vor continua — deși într-un ritm mai lent — să înlocuiască materialele tradiționale (metalul, lemnul, mineralele nemetalifere etc.) în diversele lor întrebuintări, mai ales sub impactul evoluției diferențiate a prețurilor la ele.

Se apreciază că tendințele în domeniul prețurilor vor determina o serie de orientări în economie, cum ar fi: instalațiile electroenergetice bazate pe cărbune vor elimina treptat cele funcționând cu alți combustibili; fibrele sintetice își vor menține ofensiva (ceva mai înceată) asupra segmentului de piață deținut de bumbac; materialele așa-zise compozite vor înlocui într-o măsură crescândă metalele în construcția de automobile și de tehnică aerospațială; în domeniul ambalajelor se va menține tendința de înlăturare a sticlei și a hirtiei, de către masele plastice; deși industria materialelor sintetice va fi confruntată în anii '80 cu scumpirea materiilor sale prime și cu sporirea cheltuielilor pentru energie, ea va beneficia totuși de o evoluție favorabilă a cheltuielilor de producție, îndeosebi datorită creșterii productivității muncii într-un ritm mai rapid decât în alte ramuri extractive sau prelucrătoare. Toate acestea vor permite, în final, furnizorilor de materiale sintetice să concureze cu succes pe furnizorii de materiale tradiționale.

Sporirea rolului biomasei forestiere

EXPERTII Comisiei Pieței comune apreciază că în perspectivă utilizarea biomasei forestiere în scopuri energetice va spori simțitor, ponderea sa în balanța energetică a țărilor membre ale

acestui organism putând să ajungă la 3-4% în anul 2000. Este vorba aici de aplicarea unui larg evantai de măsuri, începând cu obținerea de alcool metilic și etilic din masa lemnoasă și terminând cu crearea unor plantații masive (pe o suprafață totală de pină la 10 mil. ha) de păduri, cultivate special în scopuri energetice.

Se estimează că în anul 2000 din deșeurile care rezultă în agricultură și în exploatarea forestieră s-ar putea obține energie echivalentă cu cea furnizată de 40 mil. tone de țiței, iar din biomasa rezultată de pe plantațiile proiectate — echivalentul energetic a încă 35-36 mil. tone de țiței. Aplicarea acestor măsuri, ca și extinderea folosirii lemnului în industria mobilei, în construcții și în alte domenii de utilizare (în vederea economisirii unor materiale energointensive) sînt menite — în ultima analiză — să contribuie la reducerea ponderii petrolului și produselor petroliere în balanța energetică a țărilor membre ale Pieței comune. De altfel, după cum s-a arătat la un seminar organizat pe această temă, la începutul anului în curs, în orașul Portland (S.U.A.), într-un viitor nu prea îndepărtat industria forestieră din această țară ar putea ajunge să-și acopere necesarul de energie în întregime din resurse proprii.

Cehoslovacia: îmbunătățirea utilizării fondurilor fixe

ȚINÎNDU-SE seama de rezervele existente în domeniul utilizării fondurilor fixe din industria cehoslovacă (de pildă, pe ansamblul industriei coeficientul schimburilor a scăzut, între anii 1962 și 1978, de la 1.409 la 1.317), mobilizarea acestor rezerve este considerată o condiție esențială pentru ridicarea eficienței producției industriale. O cauză fundamentală a situației menționate o constituie lipsa unei corelații strînse între reproducția fondurilor fixe și a forței de muncă, determinată în mare măsură de imprecizia informației furnizate cadrelor de decizie corespunzătoare — relevă revista Syntera.

O acțiune cu titlu de experiment, desfășurată în perioada 1978-1979 în 36 de întreprinderi din orașul Brno a permis perfecționarea sistemului de evidență centralizată a locurilor de muncă, a cadrelor, a posturilor vacante, a coeficientului schimburilor, a fondurilor fixe și a gradului de utilizare lor — datele respective servind la elaborarea balanței statistice și de perspectivă a locurilor de muncă. În concluzie, se apreciază că în vederea optimizării corelației dintre reproducția fondurilor fixe și a forței de muncă este necesar să se stimuleze desființarea în întreprinderi a secțiilor depășite din punct de vedere tehnologic și concentrarea producției pe baza folosirii mașinilor și utilajelor în alte secții, să se elaboreze programe pe termen lung de modernizare și concentrare a producției, corelate cu balanța resurselor de forță de muncă și a repartizării lor; dezvoltarea în continuare a cercetărilor în domeniul planificării și finanțării reproducerii.

GLOSAR

Commonwealth

IN LIMBA ENGLEZĂ, commonwealth înseamnă comunitate. Termenul este utilizat pentru a denumi asocierea existentă între Anglia (Regatul Unit) și un număr de state suverane desprinse din imperiul britanic, precum și teritoriile dependente. Această asociere este succesoarea imperiului, țările membre întreținând cu fosta metropolă relații privilegiate.

Prima oară cind a fost utilizat acest termen, în 1917, „Commonwealth imperial” cuprindea, în afară de imperiul britanic propriu-zis, cinci state autonome (Canada, Australia, Noua Zeelandă, Africa de Sud și Terra Nova) sau dominoane. Ulterior, „Commonwealth imperial” a devenit „Comunitatea britanică de națiuni” (în engl. British Commonwealth of Nations). Cu ocazia Conferinței primilor miniștri ai țărilor membre, în 1949, calificativul „britanic” a dispărut, asociația devenind „Comunitatea de națiuni” (engl. Commonwealth of Nations).

În continuare, numărul țărilor membre s-a modificat, pe de o parte prin aderarea unor țări foste în imperiu și devenite independente, iar pe de altă parte prin retragerea altora, cum a fost cazul Irlandei în 1949 și al Africii de Sud în 1961. Commonwealth cuprinde în prezent aproape treizeci de țări membre, la care se adaugă un număr de „teritorii” și „mandate”. Împreună cu cele trei dominoane fondatoare care au rămas (Canada, Australia și Noua Zeelandă), țările membre cele mai importante sînt cele care odinioară făceau parte din India „britanică” și devenite independente: India, Pakistan, Sri Lanka din 1947, Malaezia și Singapore din 1957, fostele colonii din Africa (Ghana, Nigeria, țările Africii de Est) care au devenit independente în deceniul al șaptelea.

O trăsătură originală a acestei comunități este aceea a inexistenței aproape totale a instituțiilor comunitare. „Conferințele imperiale”, devenite după 1944 „Conferințele primilor miniștri”, sînt reuniuni de informare cu periodicitate variabilă (la circa 18 luni). În 1964 a fost creat un secretariat al Commonwealthului, de dimensiuni restrinse. Singurul element distinctiv permanent îl constituie reprezentarea diplomatică reciprocă: aceasta nu este asigurată de ambasadori ci de „înalți comisar”.

Concertarea politică dintre statele membre este relativă. Deși suveranul Angliei se află în fruntea Commonwealthului, o serie de țări membre sînt republici. În timpul celui de al doilea război mondial, Irlanda a rămas neutră, iar în alte cazuri, relațiile reciproce au un caracter conflictual.

În aceste condiții, ceea ce constituie sudura Commonwealthului sînt legăturile economice. Lira sterlină este o monedă utilizată de toate țările. Preferințele „imperiale” au permis ca protecționismul vamal al unei țări membre să nu afecteze relațiile cu celelalte țări membre. Cu toate dificultățile actuale ale Angliei, cu toate avatarurile lirei sterline, Commonwealth rămîne o realitate comercială, culturală, de limbă, fără însă ca ea să poată fi cuantificată.

C. K.

Date statistice

B. Mihai, București — Vă mulțumim pentru observațiile dv. privind materialele apărute la rubricile de economie mondială. Împărtășim dorința dv. de a vedea publicate mai multe articole de analiză a diferitelor tendințe majore din evoluția vieții economice internaționale și ne vom strădui s-o satisfacem (la fel ca și cerințele altor cititori ai „Revistei economice”) în limita spațiului disponibil.

După cum ați remarcat, revista noastră publică sinteze sau prelucrări după studii și documente economice importante, elaborate în special de O.N.U. sau de diferite alte organisme internaționale, care folosesc indicatori și serii de date statistice, prelucrate de specialiștii respectivi. Or, cifrele publicate diferă de la un studiu la altul atît ca arie de cuprindere geografică sau temporală, cît și în ce privește anul de bază la care se raportează datele. De altfel, chiar și datele din anuarele statistice sînt periodic recalculare în raport cu o bază nouă, sub incidența poli-

ticilor naționale de reșezare a prețurilor, pentru înlăturarea efectului inflației.

Plăți de transfer

Veronica Iliesu, Cimpina — În statistica occidentală noțiunea de „plăți de transfer” definește alocațiile bugetare ale statului pe linia asigurărilor sociale (pensii, ajutoare de șomaj, alte ajutoare acordate persoanelor cu venituri foarte mici etc.). Aceste alocații nu se fac deci pentru remunerarea unor activități productive prestate de beneficiari în favoarea statului. Plățile de transfer nu trebuie confundate cu „consumul public” și nici cu investițiile publice.

Amplierea deficitelor bugetare determină guvernele occidentale să acționeze în direcția reducerii acestora. O cale ar reprezenta-o sporirea impozitelor și taxelor de la populație, dar povara fiscalității fiind deja foarte ridicată (vezi Revista economică nr. 31 din 31 iulie 1981), iar majorarea veniturilor reale extrem de lentă datorită încetinirii creșterii economice, o asemenea cale ar fi foarte nepopulară. Ritmul lent al creșterii economice, cu efectele sale constînd în sporirea armatei șomerilor și a subsidiilor acordate ramurilor industriale aflate în dificultate, determină, pe de altă parte, sporirea și nu diminuarea acestor plăți de transfer. În același sens acționează sporirea ponderii pensionarilor în totalul populației, ca și indexarea onora dintre aceste plăți de transfer la ritmul inflației, mai ales în condițiile încetinirii creșterii economice. Este un fapt că în ultimele două decenii ponderea plăților de transfer în produsul intern brut al țărilor dezvoltate a cunoscut o majorare, fenomen opus eforturilor de reducere a deficitului bugetar. În aceste condiții soluția pentru care au optat cele mai multe guverne occidentale a fost reducerea investițiilor publice (pentru modernizarea de drumuri și sosele rețele de canalizare etc.).

Dobînzi ridicate

Mirel Comardicea, Alexandria — 1) Pentru înțelegerea mai exactă a mecanismului actualului nivel exagerat al dobînzilor de pe piața internațională vă sugerăm să consultați în special articolele pe această temă publicate de revista

noastră în nr. 46 din 14 noiembrie 1980, nr. 33 din 14 august 1981 și nr. 39 din 25 septembrie 1981. În ce privește evoluția curentă a ratei dobînzilor, ea este prezentată cu regularitate la rubrica noastră „Evoluții monetare”.
2) Vom avea în vedere observațiile dv., pentru care vă mulțumim. În ce privește temele celor două articole pe care ni le propuneți, ele nu corespund profilului revistei noastre. V-am sugera să vă adresați revistelor „Lumea” sau „Magazin istoric”.

Indicator

Diana Pardău, Botoșani — Despre conținutul și semnificația indicatorului „durata medie a vieții” ne-am ocupat pe larg în nr. 32 din 14 august 1981. Mărimea acestui indicator crește numai în timp și se măsoară ce scade nivelul mortalității specifice pe vîrste. În lumina prevederilor documentelor Congresului al XII-lea al P.C.R. durata medie a vieții ar urma să ajungă în România în 1985 la circa 71 ani. În unele județe ca Brașov, Buzău, Covasna, Neamț și Suceava acest nivel este deja atins sau depășit iar în județul Cluj durata medie a vieții după ultimele tabele de mortalitate este de 70,29 ani. Pe ansamblul țării nivelul acestui indicator este de 69,82 ani.

Roboți industriali

Eugen Keșișian, București — Pe plan mondial vânzările de roboți sporesc în prezent într-un ritm de 30—35% pe an. Potrivit unui studiu de prognoză elaborat de Universitatea Carnegie Mellon, în 1990 roboții ar putea ocupa 4—7% din totalul „locurilor de muncă” industriale existente a eficientei pe care o determină introducerea robotilor, marile firme industriale sînt în prezent angajate într-un vast program în acest sens. De pildă, numai General Motors își propune să cheltuiască 1 miliard de dolari pînă în 1990 pentru instalarea a peste 14 000 de roboți noi, adică de trei-patru ori mai mulți decît există astăzi în in-

treaga industrie americană.

Măsura în care utilizarea roboților industriali se va extinde practic va depinde de evoluția prețului lor. În multe locuri de muncă, costul introducerii roboților poate fi amortizat acum în numai doi ani. Introducerea roboților, se apreciază în studiul citat, reprezintă un factor de reducere a numărului locurilor de muncă dintr-o întreprindere (dar nu neapărat și pe ansamblul economiei), mai ales acolo unde ei înlocuiesc o forță de muncă necalificată. Problemele cele mai acute de recalificare și găsire a unui loc de muncă se pun atunci cînd muncitorii necalificați respectivi sînt mai în vîrstă. Pe de altă parte, se relevă că cei mai apti pentru programarea și supravegherea unui robot sînt muncitorii calificați care au efectuat înainte munca respectivă.

Telecomunicații

Virgiliu Cimpean, Turda — 1) Marile progrese datorate microelectronicii în telecomunicații oferă o șansă țărilor în curs de dezvoltare de a ocoli o întregă etapă intermediară în dezvoltarea acestui sector al infrastructurii, tehnologia actuală fiind mai accesibilă unei populații cu un nivel redus de instruire și, în același timp, mai puțin costisitoare decît cea anterioară. Această concluzie s-a degajat la o recentă reuniune UNESCO pe tema contribuției telecomunicațiilor la accelerarea dezvoltării economico-sociale. Pînă de curînd telecomunicațiile s-au bucurat de o atenție redusă atît în cele mai multe dintre țările în curs de dezvoltare cît și din partea organizațiilor internaționale.

Subliniind rolul de frînă în procesul dezvoltării al absenței oricărei rețele de telecomunicații, unii experți au relevat în cadrul reuniunii amintite de la Paris corelația directă care se poate stabili între densitatea rețelei telefonice a unei țări în curs de dezvoltare și ritmul său de dezvoltare economică.

2) La sfîrșitul anului 1980 numărul platformelor de foraj marin în funcțiune pe plan mondial depășise 4 300, peste 1 000 dintre ele fiind instalate în cursul anului trecut.

Revista ECONOMICA

Ediță de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale — Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr. 40 din 2 octombrie 1981

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Îndeplinirea ritmică a planului producției fizice și nete (Corneliu Bârnea) 1
- Reducerea costurilor de producție — resursă majoră a sporirii eficienței (Gh. I. Șică) 3
- Înfăptuirea revoluției agrare — un complex proces tehnic, organizatoric, economic și social
 - Corelații ale eficienței în unitățile agricole (Filon Toderoiu) 5
 - Implicațiile economice ale optimizării rațiilor furajere (Gh. N. Iosif, Maria Stroc) 7
- Autoconducerea și autogestiunea în întreprinderile comerciale (I. Păunescu) 9
- Mecanismul economico-financiar: funcționalitate-eficiență. Accelerarea decontărilor între unitățile socialiste (I) (Gh. Marcu) 11
- Considerații privind rolul bugetului de stat în repartizarea venitului național (Constantin Bărbăcioru) 13

ȘTIINȚĂ ● TEHNOLOGIE ● EFICIENȚĂ

- Recuperarea materialelor secundare 15

CONDUCERE ● ORGANIZARE

- Adunări generale ale oamenilor muncii. Modul de pregătire a planului, o expresie a maturizării autoconducerii și autogestiunii (C. Damian) 16

TEORII ● IDEI

- Informatizarea structurilor economice și sociale. Realizări, efecte, perspective (I) (M. Drăgănescu, N. Badea-Dincă) 18
- Dimensionarea venitului net inclus în prețurile de producție (Marcel Voica) 19
- Școli ● curente ● economiști. Criza sistemului capitalist: din evoluția confruntărilor în jurul acestei crize (II) (T. Postolache) 22
- Economia și criza sistemului capitalist (Niță Dobrotă) 24

ECONOMIE MONDIALĂ

- Instituirea unui sistem global de preferințe comerciale — obiectiv prioritar al cooperării economice dintre țările în curs de dezvoltare (Victor Aldea) 25
- Tendințe — conjuncturi 27
- Documentar. Automobilul viitorului (N. Popov) 28
- R. D. Germană. Direcții ale dezvoltării intensive în anii '80 (Dinu Dragomirescu) 29
- Mondorama 30
- Curier 31

IN SUPPLEMENTUL NUMĂRULUI: Curier economic legislativ pentru consiliile populare și cooperativele agricole de producție.

IN THIS ISSUE

- Cutdown in the production costs: a major way to upgrow efficiency (Gh. I. Șică) 3
- Considerations on the role of the state budget in the distribution of the national revenue (Constantin Bărbăcioru) 13
- Informatics in the economic and social structures. Achievements, effects, prospects (I) (M. Drăgănescu, N. Badea-Dincă) 18
- Dimensioning of the net revenue included in the production costs (Marcel Voica) 19
- Schools ● trends ● economists. The crisis of the capitalist system: From the evolution of confrontations about this crisis (II) (T. Postolache) 22
- Setting up a global system of commercial preferences: a priority goal of the economic cooperation between developing countries (Victor Aldea) 25
- The German Democratic Republic. Trends of intensive development in the '80s (Dinu Dragomirescu) 29

DANS LE NUMÉRO

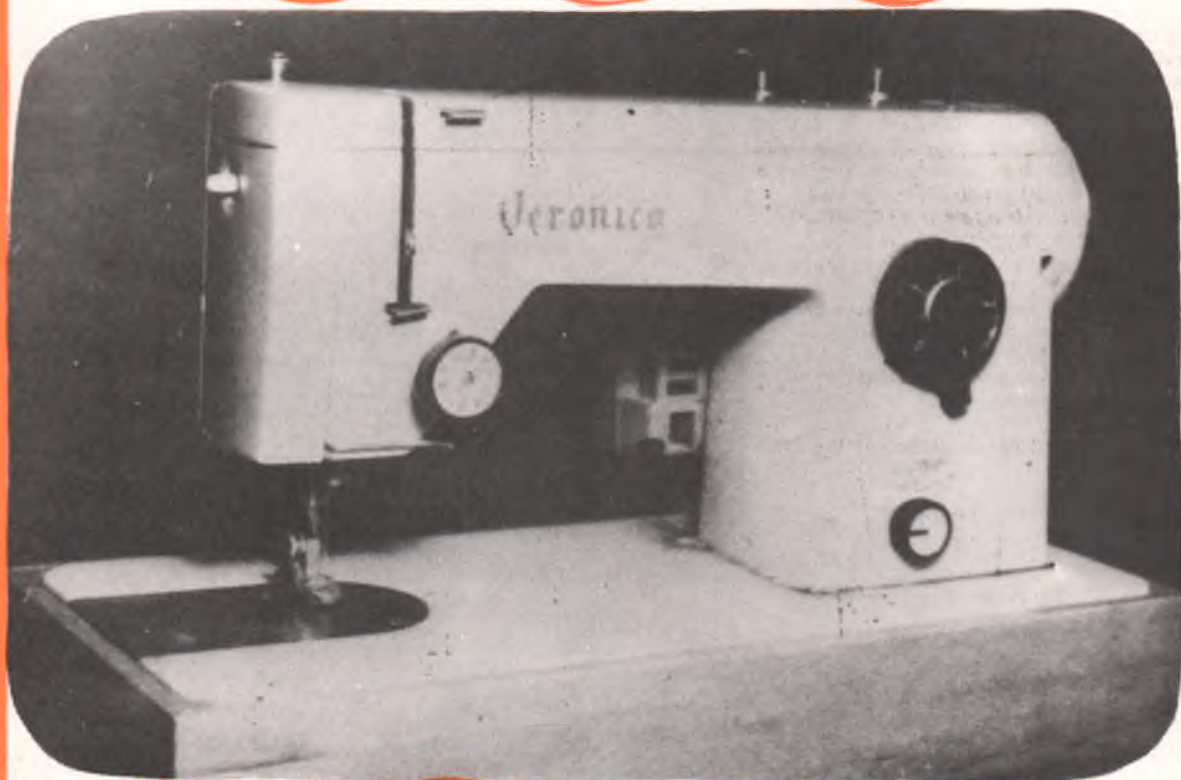
- Une ressource majeure d'accroissement de l'efficience: la diminution des coûts de production (Gh. I. Șică) 3
- Considérations sur le rôle du budget de l'Etat dans la distribution du revenu national (Constantin Bărbăcioru) 13
- L'informatisation des structures économiques et sociales. Réalisations, effets, perspectives (I) (M. Drăgănescu, N. Badea-Dincă) 18
- Le calcul des dimensions du revenu net inclues dans les prix de production (Marcel Voica) 19
- Ecoles ● courants ● économistes. La crise du système capitaliste (II) (T. Postolache) 22
- L'institution d'un système global de préférences commerciales — objectif prioritaire de la coopération économique entre les pays en voie de développement (Victor Aldea) 25
- La R.D.A. Directions du développement intensif dans les années '80 (Dinu Dragomirescu) 29

ИЗ СОДЕРЖАНИЯ

- Сокращение производственных расходов — основной ресурс увеличения эффективности (Г. И. Шика) 3
- Соображения относительно роли государственного бюджета в распределении национального дохода (Константин Бăрбăчеру) 13
- Информатизация экономических и социальных структур. Достижения, эффекты, перспективы (I) (М. Дрăгăнеску, Н. Бăдă-Динкă) 18
- Определение размеров чистого дохода, включаемого в производственные цены (Марсел Войка) 19
- Школы ● течения ● экономисты. Кризис капиталистической системы: из эволюции противоборства вокруг этого кризиса (II) (Т. Постолаче) 22
- Введение глобальной системы торговых предпочтений — первоочередная цель экономического сотрудничества между развивающимися странами (Виктор Алди) 25
- Германская Д.Р. — Направления интенсивного развития в 80-ые годы (Дину Драгомьреску) 29

Abonamentele se încheie la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari de presă din întreprinderi și instituții. Prețul unui abonament (inclusiv suplimentul săptămânal) — 260 lei anual. Termenul limită de încheiere a abonamentului: 15 ale lunii anterioare perioadei de abonare.

Redacția și administrația: 70 159, București, Bd. Magheru nr. 28—30 etaj 1, sectorul 1. Cont I.S.I.A.P. 645 150 228 B.N.R.S.R. — filiala sector 1 București. Tiparul: Combinatul Poligrafic „Casa Științei”

Mașina electrică de cusut VERONICA — de nelipsit din gospodăria dv !

- este o mașină care execută cele mai uzuale operațiuni : coaserea dreaptă, tivirea, baterea (innădirea materialului), încrețirea;
- tivirea și rabaterea sînt efectuate fără a necesita însă-larea ;
- fiind tip „valiză“, nu ocupă spațiu mult și nu strică estetica încăperilor .

În magazinele și raioanele specializate ale comerțului de stat găsiți la vînzare și :

- Mașina de cusut VERONICA normală — cost 2 020 lei ;
- Mașina de cusut VERONICA normală cu picior metalic — cost 2 020 lei ;
- Mașina de cusut VERONICA tip „mobilă“ — cost 2 270 lei.

POLICOLOR

Pentru căminul dumneavoastră, „Policolor“ vă oferă:

VINAROM

Se utilizează la vopsirea fațadelor și pentru lucrări interioare. Se aplică pe suprafețe de beton, cărămidă, tencuială, ipsos, azbociment, hirtie, lemn, cu rola, pensula sau pistolul. Se livrează într-o gamă variată de culori.

POLIMAT

Email pe bază de rășini alchidice cu putere mare de acoperire, și uscare rapidă la aer. Se aplică pe lemn, metal sau zidărie cu pensula, rola sau prin pulverizare cu pistolul.

Pellicula are aspect satinat, mat în culori variate odihnitoare.

POLILAC-SUPER

Email alchidic cu uscare la aer, putere mare de acoperire, foarte aderent la suport.

Se aplică pe lemn, metal, zidărie, cu pensula sau cu rola.

BADULAC

Lac alchidic incolor cu uscare la aer.

Se aplică pe lemn sau metal cu pensula sau cu pistolul, rezultând o pelliculă lucioasă și rezistentă.

SODILAC

Email lucios, cu uscare la aer. Se aplică pe lemn, metal sau zidărie.

NOVOLIN SPRAY

Lichid de lustruit suprafețe vopsite sau lăcuite.

